

IV

(Teave)

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT, ORGANITELT JA ASUTUSTELT

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS

Suunised Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL (tarbija õiguste kohta) tõlgendamiseks ja kohaldamiseks

(EMPs kohaldatav tekst)

(2021/C 525/01)

SISUKORD

	Lk
SISSEJUHATUS	5
1. Kohaldamisala	6
1.1. Mõisted „kaupleja“ ja „tarbija“	6
1.2. Mõiste „leping“	7
1.3. Hõlmatud lepingud	8
1.4. Segatüüpi lepingud	9
1.5. Digiteenuste ja internetipõhise digitaalse infosu eristamine	10
1.6. Tasulised lepingud ja lepingud, mille puhul tarbija esitab isikuandmeid	12
1.6.1. Tasulised lepingud	12
1.6.2. Lepingud, mille puhul tarbija esitab isikuandmeid	13
1.7. Lepingud, mille suhtes direktiivi ei kohaldata	14
1.7.1. Üürilepingud ja kinnisvaralepingud	14
1.7.2. Pakettreisid	15
1.7.3. Avaliku võimu kandja sõlmitud lepingud	16
1.7.4. Koheseks tarbimiseks mõeldud kaupade tarnimise lepingud	16
1.7.5. Sõitjatevedu	16
1.7.6. Automatiseeritud müük	17
1.7.7. Teatavad elektroonilise sidega seotud lepingud	17
1.8. Väljaspool äriruume sõlmitavate väikese väärtusega lepingute võimalik väljajätmine	18
1.9. Avalikke enampakkumisi käsitlevad õigusnormid	19

2.	Väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud	19
2.1.	Väljaspool kaupleja ärruume sõlmitavad lepingud	19
2.2.	Lepingud, mis sõlmitakse pärast tarbija poole pöördumist väljaspool ärruume	20
2.3.	Kaupleja korraldatud väljasõidu ajal sõlmitavad lepingud	21
3.	Tarbijate teavitamine	22
3.1.	Üldnõuded	22
3.1.1.	Sissejuhatus	22
3.1.2.	Teabe selgus ja seos ebaausate kaubandustavade direktiiviga	22
3.1.3.	Teave, mis on „kontekstist niigi selge“	23
3.1.4.	Muudes ELi õigusaktides sätestatud teavitamisnõuded	23
3.1.5.	Täiendavate teavitamisnõuete kehtestamine	24
3.1.6.	Igapäevaste tehingute puhul kehtiv vabastus	25
3.1.7.	Lepingueelse teabe siduvus	25
3.1.8.	Täiendavad keelenõuded	25
3.1.9.	Tõendamiskohustus	26
3.2.	Ärruumides sõlmitavatele lepingutele ja kauglepingutele / väljaspool ärruume sõlmitavatele lepingutele esitatavad ühised nõuded	26
3.2.1.	Põhiomadused	26
3.2.2.	Kaupleja identifitseerimis- ja kontaktandmed	27
3.2.3.	Hind	30
3.2.4.	Tarne ja lepingu täitmine	31
3.2.5.	Tasumise kord	32
3.2.6.	Garantiid ja müügijärgsed teenused	32
3.2.7.	Lepingu kestus ja lõpetamine	34
3.2.8.	Funktsionaalsus, ühilduvus ja koostalitlusvõime	34
3.3.	Väljaspool ärruume sõlmitavatele lepingutele ja kauglepingutele esitatavad lisanõuded	36
3.3.1.	Isikustatud hind	36
3.3.2.	Sidevahendite kasutamise maksumus	36
3.3.3.	Ettemaksud ja finantstagatised	37
3.3.4.	Kohtuvälised kahjuhüvitusnõuete mehhanismid	37
3.4.	Internetipõhiste kauplemiskohtadele esitatavad lisanõuded	38
3.4.1.	Järjestamiskriteeriumid	38
3.4.2.	Muu lepinguosalise staatus	40
3.4.3.	Teave ELi tarbijaõiguse mittekohaldatavuse kohta	40
3.4.4.	Lepinguga seotud kohustuste jaotus	41
3.4.5.	Võimalus kehtestada täiendavaid teavitamisnõudeid	41

4.	Erinõuded kauglepingute puhul	42
4.1.	Kauglepingu mõiste määratlus	42
4.2.	Lepingueelne teave	43
4.2.1.	Vahetult enne tellimuse esitamist esitatav teave	43
4.2.2.	Tellimuse kinnitamise nupp	44
4.2.3.	Teave tarnimise piirangute ja makseviiside kohta	44
4.2.4.	Lepingud, mis sõlmitakse ruumilisi või ajalisi piiranguid esitava sidevahendi abil	45
4.3.	Telefoni teel sõlmitavad lepingud	46
4.4.	Kinnitus lepingu sõlmimise kohta	47
5.	Taganemisõigus	49
5.1.	Taganemistähtaja kindlaksmääramine	49
5.1.1.	Sissejuhatus	49
5.1.2.	Taganemistähtaja algus	50
5.2.	Teave taganemisõiguse kohta	51
5.3.	Taganemisõiguse kasutamine	52
5.4.	Lepingust taganemise õiguslikud tagajärjed seoses andmetega	53
5.5.	Taganemisõigus kaupade puhul	54
5.5.1.	Mitu kaupa või puudusega kaup	54
5.5.2.	Kauba tagastamine	54
5.5.3.	Tarbijalt saadud maksete tagastamine	55
5.5.4.	Tarbija vastutus kauba väärkasutuse eest	56
5.5.5.	Kauba kauplajale tagastamisega seotud riisiko	58
5.6.	Teenuste ja kommunaalteenuste lepingutest taganemise õigus	58
5.6.1.	Tarbija nõusolek teenuse koheseks osutamiseks	58
5.6.2.	Tarbija hüvitamiskohustus	60
5.7.	Õigus taganeda digitaalset infosisu käsitlevatest lepingutest	61
5.8.	Taganemisõigusest teatamata jätmise tagajärjed	62
5.8.1.	Kaupadega seotud tagajärjed	63
5.8.2.	Teenuste ja kommunaalteenustega seotud tagajärjed	63
5.8.3.	Internetipõhise digitaalse infosisuga seotud tagajärjed	64
5.9.	Lepingu lõpetamine pärast taganemisõiguse kasutamist	64
5.10.	Lisalepingud	65

5.11.	Taganemisõiguse kasutamise seotud erandid	65
5.11.1.	Kaubad või teenused, mille hind sõltub finantsturu kõikumisest	65
5.11.2.	Kaup, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele	66
5.11.3.	Kaup, mis võib kiiresti rikneda või aeguda	67
5.11.4.	Tervisekaitse või hügieeni nõuetest tingituna pakendisse suletud kaup	67
5.11.5.	Kaup, mis ei ole muudest esemetest enam eraldatav	68
5.11.6.	Lepingud, mille täitmiseks on kehtestatud konkreetne kuupäev või ajavahemik	68
5.11.7.	Tarbija tellitud parandustööd	69
5.12.	Õiguslikud võimalused eelneva kokkuleppeta külastuste või väljasõitude korral	69
5.12.1.	Sissejuhatus	69
5.12.2.	Taganemistähtaja pikendamine	70
5.12.3.	Taganemisõiguse kasutamise seotud eranditest kõrvalekaldumine	71
6.	Kohaletoiemetamine	71
7.	Riisiko üleminek	72
8.	Maksevahendite kasutamise tasu	73
8.1.	Sissejuhatus	73
8.2.	Mõiste „tasud“ määratlus	73
8.3.	Mõiste „kaupleja kulutused“ määratlus	74
8.3.1.	Kaupmehe teenustasu ja muud otsekulud	74
8.3.2.	Üldised ettevõtluskulud	74
8.3.3.	Kulutused, mis õigustavad maksevahendite kasutamise eest tasu nõudmist	74
8.4.	Maksed välissularahas	75
9.	Telefonikõned	76
10.	Lisamaksed	77
11.	Direktiivi täitmise tagamine	77
11.1.	Direktiivi täitmise tagamine avaliku ja eraõiguse kaudu	77
11.2.	Direktiivi kohaldamine kolmandate riikide kauplejate suhtes	78
11.3.	Karistused	79
11.3.1.	Karistuste määramise kriteeriumid	79
11.3.2.	Karistused tarbijakaitsealase koostöö määruse kohaste koordineeritud õigusaktide täitmise tagamise meetmete raames	80
LISA	82

SISSEJUHATUS

Tarbija õigusi käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL⁽¹⁾ (edaspidi „tarbija õiguste direktiiv“ või „direktiiv“) eesmärk on saavutada kogu ELis kõrgetasemeline tarbijakaitse ja aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele, ühtlustades tarbijate ja kauplejate vahel sõlmitud lepinguid käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide teatavaid aspekte⁽²⁾.

Selle suuniseid käsitleva teatise (edaspidi „teatis“ või „suunised“) eesmärk on hõlbustada direktiivi tõhusat kohaldamist. Teatise eesmärk on ka suurendada teadlikkust direktiivist kõigi huvitatud isikute seas, nagu tarbijad, ettevõtjad, liikmesriikide ametiasutused, sealhulgas liikmesriikide kohtud, ja õigusala töötajad üle kogu ELi. See hõlmab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/2161⁽³⁾ tehtud muudatusi, mille eesmärk on ajakohastada alates 28. maist 2022 kohaldatavaid liidu tarbijakaitse norme ja tagada paremini nende täitmine. Seetõttu kajastatakse ja arutatakse nende suuniste ühes osas õigusnorme, mida ei ole selle teatise väljaandmise kuupäevaks veel kohaldama hakatud. Vastavad jaotised ja punktid on selgelt välja toodud.

Teatis kajastab Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) praktikad direktiivi kohta alates selle kohaldamise kuupäevast, mis oli 13. juuni 2014. Direktiiviga asendati alates direktiivi kohaldamise kuupäevast nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ⁽⁴⁾ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ⁽⁵⁾ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral. Tarbija õiguste direktiiviga säilitati varasemate direktiivide 85/577/EÜ ja 97/7/EÜ teatavad sätted. Seepärast viidatakse siinses dokumendis vajaduse korral ka Euroopa Kohtu asjakohasele kohtupraktikale, mis käsitleb nende direktiivide tõlgendamist.

Teatistes ei analüüsita direktiivi kohaldamist üksikutes liikmesriikides, sealhulgas siseriiklike kohtute ja muude pädevate asutuste otsuseid. Lisaks mitmesugustele liikmesriikides kättesaadavatele teabeallikatele on teave direktiivi ülevõtivate siseriiklike sätete, kohtupraktika ja õiguskirjanduse kohta kättesaadav tarbijaõiguse andmebaasis, millele pääseb ligi e-õiguskeskkonna portaali⁽⁶⁾ kaudu.

See teatis on adresseeritud ELi liikmesriikidele ning Islandile, Liechtensteinile ja Norrale kui Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingule⁽⁷⁾ allakirjutanud riikidele. Viited ELile, liidule või ühtsele turule hõlmavad seetõttu ka EMPd ja EMP turgu.

See teatis on vaid juhenddokument – õiguslikult siduv on ainult liidu õigusaktide tekst. Õiguse siduv tõlgendamine peaks põhinema üksnes direktiivil ja Euroopa Kohtu otsustel. Selles teatistes võetakse arvesse kuni 2021. aasta oktoobrini avaldatud Euroopa Kohtu otsuseid ja see ei saa mõjutada Euroopa Kohtu praktika edasist arengut.

Teatistes esitatud seisukohad ei mõjuta seisukohti, mis Euroopa Komisjon võib võtta Euroopa Kohtus. Teatistes esitatud teave on üldist laadi ega käsitle konkreetset ühtegi isikut ega üksust. Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta selles teatistes sisalduva teabe kasutamise eest.

Kuna see teatis kajastab selle koostamise aegset seisu, võidakse selles antud juhtnööre hiljem muuta.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).

⁽²⁾ Vt direktiivi artikkel 1.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/2161, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitse norme ja tagada paremini nende täitmine (ELT L 328, 18.12.2019, lk 7).

⁽⁴⁾ Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiiv 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral (EÜT L 372, 31.12.1985, lk 31).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiiv 97/7/EÜ, tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral; nõukogu ja parlamendi avaldus artikli 6 lõike 1 kohta; komisjoni avaldus artikli 3 lõike 1 esimese lõigu kohta (EÜT L 144, 4.6.1997, lk 19).

⁽⁶⁾ https://e-justice.europa.eu/591/ET/consumer_law_database

⁽⁷⁾ EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3.

1. Kohaldamisala

1.1. Mõisted „kaupleja“ ja „tarbija“

Nagu on sätestatud tarbija õiguste direktiivi artiklis 1, kohaldatakse direktiivi „tarbijate ja kauplejate vahel sõlmitud lepingu [te]“ suhtes. Selleks et leping kuuluks direktiivi kohaldamisalasse, on vaja seega veenduda, et üks lepingupool on artikli 2 punktis 2 määratletud kaupleja ja teine pool artikli 2 punktis 1 määratletud tarbija.

Artikli 2 punkti 1 kohaselt on „**tarbija**“ füüsiline isik, kes direktiiviga reguleeritud lepingute raames tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus-, ametialase või kutsetegevusega. Sellest sättest tuleneb, et selleks et isik kuuluks kõnealuse mõiste alla, peavad olema täidetud **kaks kumulatiivset tingimust**, nimelt: i) isik on füüsiline isik ja ii) isik tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud kutsetegevusega.

Nagu põhjenduses 13 on selgitatud, võivad liikmesriigid säilitada või kehtestada siseriiklikud õigusaktid, mis on vastavuses direktiivi sätetega, mis käsitlevad direktiivi kohaldamisalast välja jäävaid lepinguid, näiteks laiendades siseriiklike õigusnormide kohaldamist ka füüsilistele isikutele, kes ei ole tarbijad direktiivi artikli 2 punkti 1 tähenduses, või juriidilistele isikutele, nagu valitsusvälised organisatsioonid, idufirmad või väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad.

Sellega seoses kinnitas Euroopa Kohus kohtuotsuses *Condominio di Milano*, C-329/19, ⁽⁸⁾ et mõistet „tarbija“ saab siseriikliku kohtupraktikaga laiendada nii, et direktiivis sisalduvad tarbijakaitsenormid on kohaldatavad ka lepingu suhtes, mille on müüja või teenuseosutajaga sõlminud selline õigussubjekt nagu Itaalia õiguses ette nähtud *condominio* (kaasomanike ühing), mis ei ole füüsiline isik.

Lisaks leidis Euroopa Kohus, et mõiste „tarbija“ viitab isikule, kes ei tegele majandus- ega kutsetegevusega ⁽⁹⁾. Selle teise kriteeriumi tõlgendamisel tuleks arvesse võtta põhjendust 17, milles on sätestatud „domineeriva kasutuse“ kriteerium: „Kui [...] leping on sõlmitud eesmärkidel, mis on osaliselt seotud isiku kaubandustegevusega ja osaliselt mitte (kahesuguse eesmärgiga lepingud) ning **kaubanduslik eesmärk on piiratud ega ole lepingu kontekstis domineeriv**, tuleks ka antud isikut lugeda tarbijaks“.

Seega kuuluks tarbija mõiste alla ka füüsiline isik, kes kõnealuse direktiiviga hõlmatud lepingute raames tegutseb eesmärkidel, mis ei ole *peamiselt* seotud tema kaubandus-, majandus-, ametialase või kutsetegevusega. Selline liigitamine peaks põhinema juhtumipõhisel hindamisel ⁽¹⁰⁾.

„**Kaupleja**“ on artikli 2 punktis 2 määratletud kui füüsiline või juriidiline isik, kes tegutseb „eesmärgil, mis on seotud tema kaubandus-, majandus-, ametialase või kutsetegevusega“ või kaupleja nimel või ülesandel. Kauplejaks ei tule pidada mitte ainult eraomandis, vaid ka riigi omandis olevaid isikuid.

Kohtuasjas *Kamenova*, C-105/17, ⁽¹¹⁾ märkis Euroopa Kohus, et tarbija õiguste direktiivis sätestatud mõiste „kaupleja“ ja ebaausaid kaubandustavasid käsitlevas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2005/29/EÜ ⁽¹²⁾ (edaspidi „eabausate kaubandustavade direktiiv“) sätestatud mõiste „ettevõtja“ on määratletud peaaegu identselt ning seega tuleb neid tõlgendada ühetaoliselt. Tuginedes ebaausate kaubandustavade direktiivi alusel välja kujunenud kohtupraktikale, tõlgendas Euroopa Kohus mõistet „kaupleja“ laialt, leides, et selle tähendus tuleb kindlaks määrata sellega seonduva, kuid täiesti vastandliku mõiste „tarbija“ suhtes. Tarbija on kauplejaga võrreldes ebasoodsamas olukorras, kuna ta on teisest lepingupoolest vähem informeeritud, majanduslikult nõrgemal positsioonil ja õigusküsimustes vähem kogenum. Kauplejaks liigitamine eeldab juhtumipõhist hindamist, võttes arvesse järgmisi soovituslikke kriteeriume:

- (i) kas müüki teostati organiseeritud viisil;
- (ii) kas kõnealuse müügi eesmärk on tulunduslik;
- (iii) kas müüjal on müügiks pakutavate toodete kohta selline teave ja tehniline oskusteave, mida tarbijal ei pruugi tingimata olla ja mis asetab ta soodsamasse olukorda kui tarbija;
- (iv) kas müüjal on selline õigusseisund, mis lubab tal äritehinguid teostada;

⁽⁸⁾ Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, 2. aprill 2020, *Condominio di Milano*, C-329/19, ECLI:EU:C:2020:263, punkt 34.

⁽⁹⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. oktoober 2018, *Kamenova*, C-105/17, ECLI:EU:C:2018:808, punkt 33.

⁽¹⁰⁾ Vt analoogia alusel kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. oktoober 2018, *Kamenova*, C-105/17, punktid 36–37.

⁽¹¹⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. oktoober 2018, *Kamenova*, C-105/17, ECLI:EU:C:2018:808, punktid 27–29, 34.

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (eabausate kaubandustavade direktiiv) (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22).

- (v) mil määral on internetimüük seotud müüja ettevõtluse või kutsetegevusega;
- (vi) kas müüja on käibemaksukohustuslane;
- (vii) kas müüja, kes tegutseb mõne ettevõtja või kaupleja nimel või oma arvel või teise isiku kaudu, kes tegutseb oma nimel ja arvel, on saanud tasu või osa kasumist;
- (viii) kas müüja on kõnealused uued või kasutatud asjad ostnud edasimüüki silmas pidades, andes nii sellele tegevusele reeglipärasuse, sageduse ja/või samaaegsuse oma ettevõtluse või kutsetegevusega;
- (ix) kas müüdavad kaubad on kõik sama liiki või sama väärtusega ning
- (x) kas pakkumine keskendub vähestele arvule toodetele.

Euroopa Kohus rõhutas, et need kriteeriumid ei ole ei ammendavad ega ainuvõimalikud ning põhimõtteliselt ei ole ühe või mitme kriteeriumi järgimine iseenesest piisav, et liigitada see isik [kauplejaks] [siin ja edaspidi on viidatud kohtuotsustes kasutatud termini „ettevõtja“ asemel ühtsuse huvides kasutatud direktiivi terminit „kaupleja“]. Ainuüksi asjaolust, et müügil oli tulunduslik eesmärk või et isik avaldas veebipõhisel müügiplatvormil samal ajal teatud hulga kuulutusi uute ja kasutatud kaupade müügiks, iseenesest ei piisa, et seda isikut saaks pidada kauplejaks ⁽¹³⁾.

Olukordades, kus on kaasatud vahendaja (näiteks internetipõhine kauplemiskoht) või teist kauplejat esindav kaupleja, peaksid need eri kauplejad tarbijale selgeks tegema, **milline kaupleja on tarbija jaoks lepingupool** ning millised on eri kauplejate vastavad rollid ja kohustused. Seda küsimust käsitletakse põhjalikumalt jaotises 3.2.2.1.

Sellega seoses muudeti tarbija õiguste direktiivi direktiiviga (EL) 2019/2161, millega kehtestati internetipõhiste kauplemiskohtade pakkujatele nõue teavitada tarbijat sellest, kas kolmandast isikust tarnija tegutseb kauplejana või muu isikuna (võrdväärse tarbijana), lähtudes kolmandast isikust tarnija avaldusest internetipõhise kauplemiskoha pakkujale. Internetipõhiste kauplemiskohtadele esitatavaid teavitamisnõudeid käsitletakse jaotises 3.4.2.

1.2. Mõiste „leping“

Direktiivi kohaldamise eelduseks on pakkumine sõlmida leping kaupleja ja tarbija vahel. Direktiivis ei ole „lepingu“ mõistet määratletud ega sätestatud seda, millistel asjaoludel arvatakse leping, mille suhtes direktiivi kohaldatakse, sõlmituks. Asjaomase liikmesriigi kohtute ja täitevasutuste ülesanne on hinnata, kas õigussuhe **kujutab endast lepingut**. Selle artikli 3 lõikes 5 on sätestatud:

Artikkel 3

5. Käesolev direktiiv ei piira üldise siseriikliku lepinguõiguse, nagu lepingu kehtivust, koostamist või mõju käsitlevate eeskirjade kohaldamist, kui üldise lepinguõiguse aspektid ei ole käesoleva direktiiviga reguleeritud.

Näiteks ei piira direktiiv nende siseriiklike lepinguõiguse normide kohaldamist, mis käsitlevad **lepinguliste õiguste ja kohustuste üleminekut** ühelt tarbijalt teisele.

Tuleb märkida, et **üks leping võib hõlmata mitut eset**, nii kaupa kui ka digitaalset infosisu. Näiteks võib üksainus liitumisleping olenevalt selle tingimustest hõlmata mitmesuguse digitaalse infosisu edastamist. Liitumislepingu korral ei kujutaks iga lepingukohane digitaalse infosisu tarne endast seega uut lepingut direktiivi tähenduses.

Kohtuasjas Stichting Waternet, C-922/19, ⁽¹⁴⁾ käsitles Euroopa Kohus küsimust, kas elaniku vahetuse korral eluaseme veega varustamise jätkamine ilma uue elaniku sõnaselge taotluseta kujutab endast inertsmüüki ebaausate kaubandustavade direktiivi I lisa punkti 29 tähenduses (edaspidi „must nimekiri“), millest tuleneb tarbija õigus mitte maksta sellise veevarustuse eest vastavalt tarbija õiguste direktiivi artiklile 27. Selles kohtuasjas tuli muu hulgas kindlaks teha, kas veevarustusettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingut võib pidada sõlmituks, kui tarbija ei ole selleks andnud sõnaselget nõusolekut.

⁽¹³⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. oktoober 2018, Kamenova, C-105/17, ECLI:EU:C:2018:808, punktid 27–29, 34–40 ja 45.

⁽¹⁴⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 3. veebruar 2021, Stichting Waternet, C-922/19, ECLI:EU:C:2021:91.

Euroopa Kohus tunnistas, et veega varustamine **ei pruugi alati nõuda lepingu olemasolu**. Samuti on võimalik, et asjaomase tarnija ja tarbija vahelist õigussuhet **reguleerivad täielikult siseriiklikud õigusaktid, mis käsitlevad nii [selle] kaupleja poolset veega varustamist kui ka veega varustamise kulusid, mis tuleb tasuda tarbijal** ⁽¹⁵⁾.

Lepingu puudumise korral direktiivi teenuste osutaja ja tarbija vahelistele suhetele ei kohaldata. Igal juhul jääb määravaks see, kas vastavat suhet käsitatakse kohaldatava siseriikliku õiguse kohaselt lepinguna või mitte.

1.3. Hõlmatud lepingud

Direktiiviga reguleeritakse kaupleja ja tarbija vaheliste lepingute teatavaid aspekte. Esiteks eristatakse selles lepinguid vastavalt nende sõlmimise asjaoludele:

- (1) väljaspool kaupleja äriruume sõlmitavad lepingud (edaspidi „**väljaspool äriruume sõlmitavad lepingud**“);
- (2) sidevahendite abil sõlmitavad lepingud – lepingud, mis sõlmitakse internetis, sealhulgas internetipõhistes kauplemiskohtades, telefoni teel jne (**edaspidi „kauglepingud**“); ning
- (3) muud lepingud kui kauglepingud või väljaspool äriruume sõlmitavad lepingud (tavaliselt sõlmitakse need lepingud traditsioonilistes kauplustes, edaspidi „**äriruumides sõlmitavad lepingud**“).

Lisaks eristatakse direktiivis reguleerimiseseme alusel järgmist liiki lepinguid:

- (1) **müügilepingud**;
- (2) **teenuslepingud**, sealhulgas **digiteenuste lepingud**;
- (3) lepingud sellise digitaalse infosisu edastamiseks, mida ei edastata füüsilisel andmekandjal („**internetipõhise digitaalse infosisu lepingud**“); ning
- (4) vee, gaasi või elektri tarnimise lepingud, kui neid ei panda müüki piiratud mahus või kindlaksmääratud koguses, või kaugküttelepingud (edaspidi „**kommunaalteenuste osutamise lepingud**“).

Müügi- ja teenuslepingute mõisted on määratletud direktiivi artikli 2 punktides 5 ja 6. Internetipõhise digitaalse infosisu ja kommunaalteenuste osutamise lepingute mõisteid ei ole direktiivis sõnaselgelt määratletud, kuid selle põhjenduses 19 on selgitatud, et neid **ei peeta** direktiivi mõistes **müügi- või teenuslepinguteks**.

Ehkki paljusid direktiivi sätteid kohaldatakse üldiselt kõigi nelja liiki lepingute suhtes, on olemas õigusnormid, mida kohaldatakse vaid konkreetset liiki lepingute suhtes. Eri lepingutes (vt artikkel 9) kasutatakse erinevaid norme eeskätt seoses taganemisõiguse kasutamise tähtaja kindlaksmääramisega (vt ka 5. jagu taganemisõiguse kohta).

Põhjenduses 19 on selgitatud ka, et **direktiivis käsitatakse kaubana digitaalset infosisu, mis edastatakse füüsilisel andmekandjal**. See tähendab näiteks CD-l või DVD-l edastatavat digitaalset infosisu, kuid samamoodi suhtutakse ka digitaalsesse infosisusse, mis tarnitakse teistel andmekandjatel või nutiseadmes, näiteks eelinstalleeritud mängukonsoolis. Olenemata füüsilise andmekandja ⁽¹⁶⁾ liigist **kohaldatakse sellise digitaalse infosisu lepingu suhtes tarbija õiguste direktiivi norme müügilepingute suhtes kohaldatava taganemisõiguse kohta** ⁽¹⁷⁾.

Kuna müügilepingu mõiste määratluses (vt allpool) on viidatud kauba omandiõiguse üleminekule kauplejalt tarbijale (st ettevõtja ja tarbija vahelised lepingud), ei kohaldata direktiivi lepingute suhtes, mille kohaselt **tarbija annab kauba**, näiteks kasutatud auto või ehted, **üle kauplejale**.

⁽¹⁵⁾ *Ibid.*, punkt 39.

⁽¹⁶⁾ Samas on aga andmekandja liik oluline digitaalse infosisu direktiivi (EL) 2019/770 ja kaupade müüki käsitleva direktiivi (EL) 2019/771 kohaldamisel, sest esimest kohaldatakse digitaalse infosisu suhtes, mis antakse üle füüsilisel andmekandjal, näiteks DVDdel, CDdel, mälupulkadel ja mälukaartidel, samuti füüsilisele andmekandjale endale, tingimusel et *füüsiline andmekandja toimib üksnes digitaalse infosisu kandjana* (vt digitaalse infosisu direktiivi põhjendus 20).

⁽¹⁷⁾ Kohaldatakse ka taganemisõiguse kasutamise seotud erandeid, näiteks artikli 16 punktis i ette nähtud erand taganemisõigusest seoses suletud pakendis audio- või videosalvestiste või suletud pakendis arvutitarkvara tarnimisega, kui pakend on pärast kohaletoi-metamist avatud.

1.4. *Segatüüpi lepingud*

Artikkel 2

- 5) „müügileping“ – leping, mille kohaselt kaupleja annab tarbijale üle või kohustub andma üle kauba omandiõiguse, sealhulgas leping, mille esemeks on nii kaubad kui ka teenused;
- 6) „teenusleping“ – leping, välja arvatud müügileping, mille kohaselt kaupleja osutab või kohustub osutama tarbijale teenust (sealhulgas digiteenused)

Praktikas sisaldavad paljud kauplejate ja tarbijate vahel sõlmitud ja kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad lepingud nii teenuste kui ka kaupade elemente. Sellistel juhtudel on asjakohane artikli 2 punktis 5 esitatud määratluse viimane osa, kuna selles on müügileping määratletud ka kui „leping, mille esemeks on nii kaubad kui ka teenused“.

Artikli 2 punktis 5 esitatud määratluse kohaselt on lepingu müügilepinguks liigitamise kriteeriumiks **kauba omandiõiguse üleandmine** tarbijale. Seega, kui lepingu peamine eesmärk on teatavate kaupade omandiõiguse üleandmine, tuleks see liigitada müügilepinguks isegi siis, kui see hõlmab ka müüja osutatavaid seotud teenuseid, nagu paigaldamine, hooldus või muu töötlemine, olenemata kaupade ja teenuste suhtelisest väärtusest.

Näited lepingute kohta, mis hõlmavad nii kaupu kui ka teenuseid ja mida tuleks nende peamise eesmärgi pärast üldjuhul käsitada müügilepinguna:

- leping, mis käsitleb uue köögimööbli ostmist, sealhulgas selle paigaldamist tarbija korterisse;
- leping, mis käsitleb konkreetsete ehituselementide, nagu aknad ja ukSED, ostmist, sealhulgas nende paigaldamist tarbija majja;
- leping, mis käsitleb uue mobiiltelefoni ostmist, millega kaasneb liitumine elektroonilise side teenusega.

Seevastu kui segalepingu peamine eesmärk ei ole konkreetse kauba omandiõiguse üleandmine, ei tuleks lepingut käsitada müügilepinguna.

Näited nii teenuseid kui ka kaupu hõlmavate lepingute kohta, mis tuleks nende peamise eesmärgi pärast liigitada teenuslepinguks:

- leping, mis käsitleb hoone juurdeehitise remontimist, renoveerimist ja ehitamist (vt põhjendus 26);
- leping, mis käsitleb loengus osalemist, sealhulgas pastapliiatsite ja mappide jagamist osalejatele;
- leping, mis käsitleb koolituskursust, sealhulgas igale osalejale õpiku andmist.

Seda tõlgendust toetab Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kaupade vaba liikumise ja teenuste osutamise vabaduse kohta, mis on endiselt asjakohane ka kõnealuse direktiivi kontekstis.

Näiteks kohtuotsuses Marcel Burmanjer, C-20/03, märkis Euroopa Kohus, et majandustegevust tuleb uurida **kas** kaupade vaba liikumise **või** teenuste osutamise vabaduse kontekstis, kui üks neist elementidest „**on teise suhtes täiesti teisejärgulise tähendusega ja neid on võimalik käsitleda koos**“⁽¹⁸⁾.

See tähendab ka seda, et segalepingut tuleks käsitada müügilepinguna, kui asjaolud näitavad, et selle tegelik eesmärk on kauba omandiõiguse üleandmine.

- Näiteks kui õpiku müük oleks kaupleja koolituskursuse pakkumises ja lepinguosalistevahelises suhtluses eriti tähtsal kohal ning kui sellel õpikul oleks võrreldes koolituse koguhinnaga märkimisväärne suhteline väärtus, võib lepingut käsitada direktiivi kohaldamisel pigem müügi- kui teenuslepinguna.

⁽¹⁸⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 26. mai 2005, Marcel Burmanjer, C-20/03, ECLI:EU:C:2005:307, punktid 24–35. Euroopa Kohus on kinnitanud sama käsitust ka hilisemas kohtuotsuses Ker-Optika bt, C-108/09, ECLI:EU:C:2010:725 (vt punkt 43).

Teisest küljest, isegi kui segalepingu tulemusena toodetakse midagi materiaalet, tuleks seda pidada teenuslepinguks, kui **lepingu ese on intellektuaalne sooritus või kvalifikatsiooni nõudev teenus** ja edasisel üleandmisel on üksnes kõrvalfunktsioon ⁽¹⁹⁾.

— Näiteks arhitektiga sõlmitud leping elamu projekteerimiseks ja advokaadiga sõlmitud leping kohtumenetluse ettevalmistamiseks ja algatamiseks on mõlemad teenuslepingud, isegi kui lõpptulemus on materiaalne (nt ehitusprojekt, hagi või taotlus). Samamoodi on teenusleping kunstnikuga sõlmitud leping maali loomiseks ja fotograafiga sõlmitud leping pulmafotode tegemiseks.

Lühidalt öeldes tuleks iga segaleping liigitada selle tegeliku põhieesmärgi alusel. Asjaolu, et leping võib sisaldada võimalust sõlmida hilisemaid kokkuleppeid, ei tohiks iseenesest muuta lepingu omadusi. Näiteks

— kui kaupade üürimise leping hõlmab ainult omandiõiguse üleandmise võimalust, mitte kohustust, tuleks see liigitada teenuslepinguks direktiivi tähenduses.

Lepingu liigitamine müügi- või teenuslepinguks määrab ära taganemistähtaaja arvutamise viisi (artikkel 9). **Teenuslepingute** puhul algab 14-päevane taganemistähtaeg alates lepingu sõlmimisest. **Müügilepingute** puhul algab taganemistähtaeg alles pärast kauba kättesaamist. Lisaks kohaldatakse mõningaid direktiivi sätteid, näiteks artikleid 18 ja 20, mis käsitlevad kohaletoometamist ja riisiko üleminekut, üksnes müügilepingute suhtes.

Sama müügi- või teenusleping võib hõlmata ka direktiiviga reguleerimata teenuseid. Näiteks võib müügi- või teenusleping võimaldada maksta hinda osade kaupa, rakendades teatavat intressimäära. Sellise lepingu suhtes kohaldataks ka tarbijale suunatud finantsteenuseid reguleerivaid erinorme ⁽²⁰⁾. Samamoodi kohaldataks sellise lepingu suhtes direktiivi artiklis 15 sätestatud lisalepinguid käsitlevaid õigusnorme (vt jaotis 5.10).

1.5. Digiteenuste ja internetipõhise digitaalse infosisu eristamine

Direktiivis (EL) 2019/2161 täpsustati tarbija õiguste direktiivis sätestatud teenuslepingu mõiste määratlust nii, et see hõlmab ka digiteenuste lepinguid (vt selle mõiste määratlust eelmisest jaotisest). Lisaks lisati direktiivi (EL) 2019/2161 artikli 2 punkti 16 mõiste „**digiteenus**“ määratlus, mis viitab selle määratlusele digitaalset infosisu käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/770 ⁽²¹⁾ (edaspidi „digitaalse infosisu direktiiv“) artikli 2 punktis 2 [eespool ja edaspidi on nimetatud direktiivi termini „digisisu“ asemel ühtsuse huvides kasutatud tarbija õiguste kaitse direktiivi terminit „digitaalne infosisu“].

Digitaalse infosisu direktiivi artiklis 2 on sätestatud:

Artikkel 2

- 1) „[digitaalne infosisu]“ – andmed, mis on koostatud ja mis antakse üle digitaalsel kujul;
- 2) „digiteenus“ –
 - a) teenus, mis võimaldab tarbijal digitaalsel kujul andmeid luua, töödelda või salvestada või neile juurde pääseda, või
 - b) teenus, mis võimaldab tarbija või muude digiteenuse kasutajate üles laaditud või loodud digitaalsel kujul andmeid jagada või teha nendega muid toiminguid

Digitaalse infosisu direktiivi põhjenduses 19 on selgitatud, et „[s]elleks et võtta arvesse tehnoloogia kiiret arengut ning tagada [digitaalse infosisu] ja digiteenuse mõiste tulevikukindlus, peaks käesolev direktiiv hõlmama muu hulgas arvutiprogramme, rakendusi, video-, heli- ja muusikafaile, digimänge, e-raamatuid või muid e-väljaandeid, samuti digiteenuseid, [...] sealhulgas teenusena pakutav tarkvara, nagu video- ja helifailide jagamine ja muu failide majutamine, tekstitöötlus ja mängud, mida pakutakse pilvandmetöötluse keskkonnas ja sotsiaalmeedias.“ Tuleks märkida, et kuigi teine näidete kogum kuulub selgelt digiteenuste kategooriasse, sõltub esimese näidete kogumi liigitamine digitaalseks infosisuks või digiteenusteks edastamise või juurdepääsu meetodist ja ärimudeli muudest eripäradest.

⁽¹⁹⁾ Vt selle kohta kohtuotsus, Euroopa Kohus, 14. mai 2020, NK, C-208/19, punktid 58–59.

⁽²⁰⁾ Eeskätt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiv 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ (EÜT L 271, 9.10.2002, lk 16), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT L 133, 22.5.2008, lk 66).

⁽²¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta (ELT L 136, 22.5.2019, lk 1).

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 30 on esitatud lisajuhtnõõrid selle kohta, kuidas eristada internetipõhise digitaalse infosisu lepinguid digiteenuste lepingutest. Täpsemalt on seal sätestatud, et „[d]igiteenuste näiteks on video- ja helifailide jagamise teenused ja muu failide majutamine, tekstitöötlus ja mängud, mida pakutakse pilvepõhiselt, pilvsalvestus, veebimeilid, sotsiaalmeedia ja pilverakendused“. Samas aga nähakse sellega ette, et „[n]iisuguse digitaalse infosisu üleandmise lepingute puhul, [...] on tegemist **ühekordse toiminguga**, mille eesmärk on anda tarbijale üle teatav digitaalne infosisu, nagu konkreetsed muusika- või videofailid“.

Sellest tulenevalt on digiteenused näiteks:

- tarbija tehtud fotode salvestamine veebipõhises fotoalbumis, sotsiaalvõrgustike või veebipõhiste hääl-/videotelefonide kasutamine;
- liitumine veebipõhiste ilma- ja liiklusteenustega;
- veebipõhiste ajalehtede/uudiskirjade tellimine (vt ka taganemisõiguse kohaldamisest artikli 16 esimese lõigu punkti j kohaselt tehtav erand, mida kohaldatakse ajalehtede tarnimise, kuid mitte ajalehtede tellimise suhtes).

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 30 on tunnustatud, et teatavat liiki internetipõhise digitaalse infosisu ja digiteenuste vahel võib siiski olla raske vahet teha. Seega, „[k]ahtluse korral, kas leping on teenusleping või sellise digitaalse infosisu üleandmise leping, mida ei anta üle füüsilisel andmekandjal, tuleks kohaldada teenuslepingutest taganemise õigust reguleerivaid norme“.

Internetipõhise digitaalse infosisu ja digiteenuste lepingute eristamine on oluline, kuna nende puhul kehtib erinev taganemisõiguse kord. **Teenuslepingutest taganemise õigust reguleerivad normid võimaldavad tarbijal teenust proovida** ja otsustada 14 päeva jooksul pärast lepingu sõlmimist, kas jätkata selle kasutamist või mitte.

Seevastu artikli 16 esimese lõigu punkti m kohaselt **puudub internetipõhise digitaalse infosisu üleandmise korral taganemisõigus**, kui on täidetud mitu tingimust. Vastavalt direktiiviga (EL) 2019/2161 tehtud muudatustele peab nende tingimuste kohaselt lepingu täitmine olema alanud tarbija eelneval sõnaselgel nõusolekul ja kinnitusel, et tarbija kaotab sellega taganemisõiguse ja kaupleja peab olema andnud kinnituse sõlmitud lepingu kohta (vt ka jaotis 5.7).

Kohtuotsuses PE Digital, C-641/19, selgitas Euroopa Kohus, et tarbija õiguste direktiivi artikli 16 esimese lõigu punktis m sätestatud taganemisõiguse kasutamisega seotud erandit, mida kohaldatakse internetipõhise digitaalse infosisu lepingute suhtes, tuleks tõlgendada kitsalt ⁽²²⁾. Kohtuasi puudutas tutvumisportaali *premium*-liikmesuse lepingust taganemist, mida sai teha alles pärast seda, kui tarbija oli täitnud isiksusetesti, mis andis valiku partnerisooituse, mis põhinesid patenteeritud algoritmil.

Euroopa Kohus täpsustas, et tarbija õiguste direktiivi artikli 16 esimese lõigu punkti m koostoimes artikli 2 punktiga 11 tuleb tõlgendada nii, et sellise isiksuse hinnangu koostamine ei kujuta endast digitaalse infosisu üleandmist. Euroopa Kohus märkis ka üldisemalt, et direktiivi põhjenduse 19 valguses ei saa **veebipõhist teenust, mis võimaldab tarbijal andmeid digitaalsel kujul luua, töödelda, salvestada või neile ligi pääseda ning mis võimaldab tarbija või muude digitaalsete teenuste kasutajate üles laaditud või loodud digitaalsel kujul andmeid jagada või teha nendega muid toiminguid, ei saa iseenesest pidada digitaalse infosisu üleandmiseks** artikli 16 esimese lõigu punkti m tähenduses ⁽²³⁾.

Näiteks võib **videomängude** pakkumine hõlmata nii internetipõhise digitaalse infosisu lepinguid kui ka digiteenuste lepinguid. **Allalaaditavad mängud** kvalifitseeruvad tavaliselt internetipõhiseks digitaalseks infosisuks, kui nende kasutamine ei sõltu mängude tarnija pidevast osalemisest. Seevastu **pilvekeskkonnas pakutavad võrgupõhised mängud** kvalifitseeruvad digiteenusteks.

Mängusisesed mikrotehingud (rakendusesisesed ostud) selliste mängude puhul, mis **parandavad asjaomase kasutaja mängukogemusi**, näiteks virtuaalesemed, kvalifitseeruvad tavaliselt internetipõhise digitaalse infosisu lepinguteks. Ka **väljaspool mängu kasutatava sisu** ostmise rakenduse kaudu (nt mänguseansi salvestamine, mida saab videote jagamise platvormil alla laadida või jagada) kujutaks endast üldjuhul internetipõhise digitaalse infosisu lepingut. Seevastu **võrgupõhist hasartmängukeskkonda laiendava** kvaliteetsisu ostmise kujutaks endast uut digiteenust, mis täiendab alget teenust.

⁽²²⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 8. oktoober 2020, PE Digital, C-641/19, ECLI:EU:C:2020:808, punktid 41–46.

⁽²³⁾ *Ibid.*, punkt 44.

1.6. Tasulised lepingud ja lepingud, mille puhul tarbija esitab isikuandmeid

Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti tarbija õiguste direktiivi artiklit 3, milles on kindlaks määratud direktiivi kohaldamisala. Muudetud lõikes 1 viidatakse nüüd direktiivi kohaldamise tingimusena **hinna maksmisele**.

Samal ajal lisati uus lõige 1a, millega **laiendatakse direktiivi kohaldamisala internetipõhise digitaalse infosu lepingutele ja digiteenuste lepingutele, mille puhul tarbija esitab kauplejale isikuandmeid** (teatavate eranditega).

Artikkel 3

1. **Käesolevat direktiivi kohaldatakse selles sätestatud tingimustel ja ulatuses kõigi kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud lepingute suhtes, mille puhul tarbija maksab või kohustub maksuma hinna.** Käesolevat direktiivi kohaldatakse vee, gaasi ja elektri tarnimise ning kaugkütte lepingute suhtes, sealhulgas juhul, kui tegemist on avalik-õiguslike teenusepakkujatega, kui neid kaupu pakutakse lepingulisel alusel.

1a. **Käesolevat direktiivi kohaldatakse ka juhul, kui kaupleja annab tarbijale üle digitaalse infosu, mis ei paikne füüsilisel andmekandjal, või osutab talle digiteenust või kohustub seda tegema ning tarbija esitab kauplejale isikuandmeid või kohustub seda tegema, välja arvatud juhul, kui kaupleja töötleb tarbija esitatud isikuandmeid üksnes sellise digitaalse infosu üleandmiseks, mis ei paikne füüsilisel andmekandjal, või digiteenuse osutamiseks kooskõlas käesoleva direktiiviga, või selleks, et kaupleja saaks täita tema suhtes kohaldatavaid õiguslikult siduvaid nõudeid ega töötle kõnealuseid andmeid ühelgi muul eesmärgil.**

1.6.1. Tasulised lepingud

Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti tarbija õiguste direktiivi artikli 2 punktides 5 ja 6 sätestatud **müügi- ja teenuslepingute mõistete määratlusi**, milles ei viidata enam sellele, et tarbija maksab nende hinna. Võttes siiski arvesse artikli 3 muudatusi, **kohaldatakse nende lepingute suhtes direktiivi üksnes juhul, kui tarbija peab maksuma kauba või teenuse hinna** (välja arvatud juhul, kui teenuslepingu ese on digiteenus – vt allpool).

Hinna maksmist tuleks mõista laiemas tähenduses, nii et see hõlmab ka teatava konverteeritava või rahalise väärtusega instrumente (isegi kui need võivad ajas muutuda), näiteks vautšereid, ⁽²⁴⁾ kinkekaarte, püsikliendi boonuspunkte ning digitaalsel kujul esitatud väärtust, ⁽²⁵⁾ nagu e-vautšerid, e-kupongid ja virtuaalväeringud.

Direktiivi kohaldatakse olenemata tehingu väärtusest, seega on hõlmatud ka väikese väärtusega abonementteenused (nt 5 eurot kuus või aastas, et saada juurdepääs kvaliteetkaupadele või pakkumistele). Direktiivi kohaldatakse ka teenuslepingute, sealhulgas digiteenuste lepingute suhtes, mis hõlmavad **tasuta prooviaega** ja muutuvad pärast prooviaja lõppu automaatselt tasulisteks lepinguteks (välja arvatud juhul, kui tarbija lõpetab lepingu enne prooviaja lõppu).

Kui digiteenus (piiratud kasutusega versioon) on tasuta kättesaadav ja tarbija saab seejärel valida tasulise (täis)teenuse, sõlmitakse eraldi kaks järjestikust lepingut. Direktiivi kohaldatakse sellisel juhul tasulise lepingu suhtes, samal ajal kui selle kohaldatavus digiteenuse tasuta (piiratud kasutusega) versiooni kasutamiseks sõlmitud esimese lepingu suhtes on sellest, kas tarbija esitab isikuandmeid artikli 3 lõikes 1a sätestatud tingimustel.

⁽²⁴⁾ Vt põhjendus 46, milles – selgitades artikli 13 lõiget 1 tarbijalt saadud maksete tagastamise kohta – on selgelt viidatud ka tarbijate maksetele, mille tegemiseks on kasutatud vautšereid. Vautšerite omandamise lepingu enda suhtes kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi nõudeid, sealhulgas eelkõige seoses lepingu sõlmimise eelse teabe esitamisega vautšeri kehtivusaja, kaupade ja teenuste vastu vahetamise tingimuste ja üleantavuse kohta.

⁽²⁵⁾ Mõistet „digitaalsel kujul esitatud väärtus“ selgitatakse digitaalse infosu direktiivi (EL) 2019/770 põhjenduses 23, tuues näiteks elektroonilised vautšerid, e-kupongid ja virtuaalväeringud, niivõrd kui need on siseriikliku õiguse kohaselt tunnustatud.

Direktiivi **ei kohaldata** kingituste või teenuste suhtes, mida kaupleja pakub ilma, et nende eest tuleks tasuda, st tasuta ⁽²⁶⁾.

1.6.2. *Lepingud, mille puhul tarbija esitab isikuandmeid*

Direktiivi kohaldatakse internetipõhist digitaalset infosisu käsitlevate lepingute ja digiteenuste lepingute suhtes, mille alusel tarbija esitab kauplejale isikuandmeid ⁽²⁷⁾. Sellega seoses järgitakse tarbija õiguste direktiivis samasugust lähenemisviisi nagu digitaalse infosisu direktiivis.

— Näiteks kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi lepingute suhtes, millega antakse vaba juurdepääs digitaalsele infosisule või digiteenustele, ning tarbija annab nõusoleku isikuandmete töötlemiseks ka turunduseesmärkidel.

Samamoodi kui digitaalse infosisu direktiiv **ei hõlma ka tarbija õiguste direktiiv** digitaalse infosisu lepinguid ja digiteenuste lepinguid, **mille puhul isikuandmeid töödeldakse üksnes lepingu täitmise eesmärgil ja kooskõlas õiguslike nõuetega**. Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 34 on selgitatud, et sellised õiguslikud nõuded võivad hõlmata näiteks **tarbija registreerumist turvalisuse ja isiku tuvastamise eesmärgil**, kui see on kohaldatava õigusega konkreetselt ette nähtud.

Lisaks, nagu on selgitatud direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 35, ei kohaldata direktiivi olukorras, kus tarbijale, ilma et ta oleks kauplejaga lepingut sõlminud, **näidatakse reklaame** üksnes selleks, et saada juurdepääsu digitaalsele infosisule või digiteenusele ⁽²⁸⁾.

Samuti on seal selgitatud, et direktiivi ei kohaldata olukorras, kus kaupleja **kogub ainult metaandmeid**, näiteks teavet tarbija seadme või brauseri kohta (seadmetuvastus või brauserituvastus) või brausimise kohta, välja arvatud juhul, kui seda olukorda peetakse siseriikliku õiguse kohaselt lepinguks ⁽²⁹⁾.

Kui leping hõlmab isikuandmete töötlemist, peab kaupleja täitma tarbijaõigusest tulenevaid kohustusi ja vastutava töötlejana ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu isikuandmete kaitse üldmäärusest (EL) 2016/679 ⁽³⁰⁾ (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) tulenevaid kohustusi. **Mõlemat õigusraamistikku kohaldatakse ettevõtja ja tarbija vahelistele suhetele ühel ajal ja vastastikku täiendaval viisil.**

Kõigi lepingute puhul, millega seoses tarbija esitab isikuandmeid (olenemata sellest, kas ta peab lepingu sõlmimise eest maksma või mitte), **peab kaupleja isikuandmete saamise ajal teavitama tarbijat nende töötlemise eesmärkidest**. Lisaks peab vastutav töötleja tõendama, et isikuandmeid võidakse töödelda ühel isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 1 sätestatud õiguslikul alusel. Leping (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt b) on üks isikuandmete kaitse üldmäärusega lubatud õiguslikest alustest. See kehtib siiski üksnes töötlemise puhul, mis on „**vajalik lepingu täitmiseks**“, mida tõlgendatakse kitsalt ⁽³¹⁾.

⁽²⁶⁾ Samas võidakse sektoripõhistes ELi õigusaktides ette näha, et (teatavatel tingimustel) kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi ka selliste tasuta lepingute suhtes. Nimelt nõutakse direktiivi (EL) 2018/1972 (millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik) artiklis 102, et tarbija õiguste direktiivi artiklites 5 ja 6 osutatud teave tuleb esitada ka seoses elektroonilise side teenustega, mida osutatakse otsese rahalise tasuta, kuid mis panevad kasutajale muud kohustused. Neil juhtudel nõutakse komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/2243, millega kehtestatakse lepingukokkuvõtte vorm, mida üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad peavad kasutama vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2018/1972, et kauplejad märgiksid osas „hind“, et teenust osutatakse teatavatel tingimustel, mida kasutaja peab täitma.

⁽²⁷⁾ Kahtluste vältimiseks võiks tasuline leping sisaldada ka tarbijapoolset isikuandmete esitamist, kuid liigitamisel käsitatakse seda tasulise lepinguna.

⁽²⁸⁾ Sellises olukorras peab kaupleja töötleva isikuandmeid kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega.

⁽²⁹⁾ Tunnustuvastust saab kasutada üksikute kasutajate või seadmete täielikuks või osaliseks tuvastamiseks isegi siis, kui küpsised on välja lülitatud. Igal juhul peab teabe (olgu selleks siis isikuandmed, näiteks koha- või tellija andmed või muud andmed, nagu brauseri liik ja versioon, operatsioonisüsteem, aktiivsed pistikmoodulid, ajavöönd, keel jne) kogumine kasutaja lõppseadmest vastama e-privatsuse direktiivile, eelkõige selle artikli 5 lõikele 3.

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119 4.5.2016, lk 1). Mõiste „vastutav töötleja“ on määratletud artikli 4 punktis 7.

⁽³¹⁾ Euroopa Andmekaitse-nõukogu (2019. aasta oktoobri) suunistes, mis käsitlevad isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldamist, kinnitatakse artikli 29 alusel asutatud andmekaitse tööühma varasemat seisukohta seoses direktiiviga 95/46/EÜ, et sätet „vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks“ [...] tuleb tõlgendada rangelt ja see ei hõlma olukordi, kus töötlemine ei ole lepingu täitmiseks tegelikult vajalik, vaid vastutav töötleja on selle andmesubjekti suhtes ette võtnud pigem ühepoolset. Lisaks ei tähenda asjaolu, et leping käsitleb teatavat andmetöötlust, automaatselt, et töötlemine on selle täitmiseks vajalik.

Seega peab kaupleja selliste isikuandmete töötlemise toimingute puhul, mis ei ole lepingu täitmiseks vajalikud, lisaks toetuma töötlemisel muule isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt lubatud õiguslikule alusele, näiteks tarbija vabale ja teadlikule nõusolekule (artikli 6 lõike 1 punkt a) ⁽³²⁾. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt on tarbija nõusolekut kehtiv ainult siis, kui see on vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline. Lepingulise suhte puhul saab nõusolekut vabatahtlikult anda ainult juhul, kui see ei sõltu lepingu täitmisest (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 7 lõige 4). Võimalus võtta nõusolek tagasi ilma kahjulike tagajärgedeta on seega nõusoleku kehtivuse oluline eeldus (isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 42). Pärast nõusoleku tagasivõtmist ei saa kaupleja enam seaduslikult töödelda isikuandmeid, mida ta selle nõusoleku alusel töötles.

Seega peab kauplejast vastutav töötleja selliste töötlemistoimingute puhul, mis ei ole lepingu täitmiseks vajalikud, tagama, et töötlemiseks on olemas muu isikuandmete kaitse üldmääruse kohane õiguslik alus. Seevastu „**leping**“ **tarbija õiguste direktiivi tähenduses hõlmab kõiki poolte õigusi ja kohustusi**, olenemata erinemisest isikuandmete kaitse üldmääruse kohasest isikuandmete töötlemise õiguslikust alusest.

Tarbijalepingutega seotud töötlemistoimingute ja isikuandmete kaitse üldmääruse kohase nõuetekohase õigusliku aluse kindlakstegemine võib aidata kauplejal aru saada, kas tarbijaga sõlmitava lepingu suhtes kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi. **Praktikas, kui kaupleja peab tarbijate isikuandmete töötlemisel tuginema eraldi antud tarbija nõusolekule või muule isikuandmete kaitse üldmääruse kohasele õiguslikule alusele (v.a õiguslik kohustus), kohaldatakse lepingu suhtes, mille raames selline töötlemine toimub, tarbija õiguste direktiivi nõudeid.**

1.7. Lepingud, mille suhtes direktiivi ei kohaldata

Nagu eelmises jaotises selgitatud, siis vastavalt direktiiviga (EL) 2019/2161 tarbija õiguste direktiivi artiklisse 3 tehtud muudatusele ei kohaldata direktiivi lepingute suhtes, mille puhul tarbija ei pea maksma, või digitaalse infosisu või digiteenuste lepingute suhtes, mille puhul tarbija ei pea maksma ega esitama kauplejale isikuandmeid.

Lisaks on artikli 3 lõikes 3 loetletud konkreetset liiki lepingud, mis ei kuulu direktiivi kohaldamisalasse. Näiteks ei kohaldata direktiivi lepingute suhtes, mis sõlmitakse finantsteenuste osutamiseks, sealhulgas kindlustus- ja investeerimisteenuste osutamiseks. Direktiivi kohaldamisalasse ei kuulu ka lepingud, mis sõlmitakse sotsiaal- ja tervishoiuteenuste osutamiseks, hasartmängudeks, osajalase kasutamise õiguse teostamiseks ja sellega seotud puhkuseteenuste osutamiseks. Sõitjateveoteenused ja pakettreisilepingud ⁽³³⁾ on põhimõtteliselt välja jäetud, kuigi endiselt kohaldatakse nende suhtes direktiivi konkreetseid norme.

Täiendavad selgitused on esitatud allpool. Üldjuhul tuleb kõiki erandeid tõlgendada kitsalt ⁽³⁴⁾.

1.7.1. Üürilepingud ja kinnisvaralepingud

Artikkel 3

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mis:

- e) sõlmitakse kinnisasja või kinnisasjaga seotud õiguse loomiseks, omandamiseks või üleandmiseks;
- f) sõlmitakse uute hoonete ehitamiseks, olemasolevate hoonete suuremahuliseks ümberehitamiseks ja eluruumide üürimiseks

Punktis e sätestatud erand on seotud üldise kinnisvarakategooriaga, hõlmates maad, samal ajal kui punktis f käsitletakse hooneid.

Kuigi eluruumide üürimine on direktiivi kohaldamisalast välja jäetud, on **eluruumide üürimine muul eesmärgil kui seal elamiseks** direktiiviga hõlmatud. Seda on selgitatud ka põhjenduses 26: „[...] Eelkõige hoonete juurdeehitiste (nt garaaž või veranda) ehitamisega ning hoonete remondi ja renoveerimisega (v.a suuremahuline ümberehitamine) seotud

⁽³²⁾ Lisaks nõusolekule nähakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 6 ette mitu muud andmete töötlemise õiguslikku alust, mida saab kasutada sõltuvalt konkreetse juhtumi asjaoludest.

⁽³³⁾ Vt direktiivi (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenusid, artikli 27 lõige 2.

⁽³⁴⁾ Vt näiteks kohtuotsus, Euroopa Kohus, 15. aprill 2010, E. Friz GmbH, C-215/08, ECLI:EU:C:2010:186, punkt 32: „Sellega seoses on asjakohane esmalt meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika järgi tuleb erandeid liidu tarbijakaitset puudutavatest õigusnormidest tõlgendada kitsalt (vt eelkõige 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-481/99: Heininger, EKL 2001, lk I-9945, punkt 31)“.

teenuslepingud **peaksid olema hõlmatud käesoleva direktiiviga**, samuti lepingud, mis on seotud kinnisvaravahendajate teenustega **ja eluruumide üürimisega muul eesmärgil kui seal elamiseks.**³⁵

— Näiteks kohaldatakse direktiivi parklakoha või peoruumide üürimise suhtes.

Eristada tuleks ehituslepinguid ja ehitusega seotud teenuslepinguid. Kohtuotsuses NK, C-208/19, sedastas kohus, et direktiivi artikli 3 lõike 3 punktis f sätestatud erandit ei kohaldata arhitekti ja tarbija vahelise lepingu suhtes, mille kohaselt peab arhitekt koostama uue hoone ehitamiseks vajalikud projektid. Kuigi projekt eelneb ehitustöödele, on tegemist eraldi protsessiga ja tegelikult ei ole kindel, kas hoonet üldse valmis ehitatakse³⁵.

Lisaks sellele ei saa artikli 2 lõigete 3 ja 4 ning artikli 16 esimese lõigu punkti c alusel sellist lepingut pidada lepinguks kauba kohta, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele nimetatud sätte tähenduses. Kuigi disainilahendusi on võimalik esitada materiaalsel kujul paberil või digitaalse infosisuna, on sellise lepingu ese intellektuaalne sooritus – arhitektuuriline projekt ja edasisel üleandmisel on üksnes kõrvalfunktsioon³⁶.

Eespool esitletud loogikat järgides tuleks tarbija õiguste direktiivi kohaldada teenuslepingute suhtes, mis võivad olla seotud ehitusega, kuid kujutavad endast iseseisva tulemusega eraldiseisvat protsessi, nagu maamõõtjatega sõlmitud lepingud, sisekujunduslepingud, maastikuplaneerimine jne.

1.7.2. Pakettreisid

Artikkel 3

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mis:

g) sõlmitakse pakettreiside kohta, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2302 artikli 3 punktis 2.

Käesoleva direktiivi artikli 6 lõiget 7, artikli 8 lõikeid 2 ja 6, artiklit 19, artiklit 21 ja artiklit 22 kohaldatakse mutatis mutandis direktiivi (EL) 2015/2302 artikli 3 punktis 2 määratletud pakettreiside suhtes seoses reisijatega kõnealuse artikli 3 punkti 6 tähenduses

Direktiivi teatavaid sätteid kohaldatakse **pakettreisilepingute** suhtes, nagu need on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu pakettreiside direktiivis (EL) 2015/2302,³⁷ nimelt liikmesriikide õiguslik võimalus kehtestada lepinguteabe suhtes keelenõuded (artikli 6 lõige 7); teave, mille kauplejad peavad esitama tarbijatele vahetult enne lepingu sõlmimist elektrooniliselt, sealhulgas teave tarbija maksekohustuse kohta (artikli 8 lõige 2); liikmesriikide õiguslik võimalus seoses pakkumise kinnitamisega kauglepingute puhul (artikli 8 lõige 6); maksevahendite kasutamise eest tasu võtmise keeld (artikkel 19); keeld kasutada põhitariifist kõrgema tariifiga telefoninumbreid (artikkel 21); ning nõue, et lisatasu küsimiseks peab olema tarbija sõnaselge nõusolek (artikkel 22).

Tuleb märkida, et pakettreiside direktiiv reguleerib ka nn seotud **reisikorraldusteenuseid**,³⁸ mis hõlmavad vähemalt kahte eri liiki reisiteenuseid, mis ostetakse samaks reisiks või puhkuseks, kuid mis ei ole pakettreis (direktiivi tähenduses) ja mille tulemusena sõlmitakse eraldi lepingud eri reisiteenuste osutajatega. Tarbija õiguste direktiivis on sätestatud lepingueelse teavitamise nõuded ja seda kohaldatakse individuaalsete teenuslepingute suhtes, mis hõlmavad seotud

³⁵ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 14. mai 2020, NK, C-208/19, (uue eramu ehituse kavandamine), ECLI:EU:C:2020:382, punkt 43.

³⁶ *Ibid.*, punktid 58–59.

³⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ (ELT L 326, 11.12.2015, lk 1).

³⁸ Määratletud pakettreiside direktiivi artikli 3 punktis 5.

reisikorraldusteenuseid, võttes arvesse direktiivi artikli 3 lõikes 3 ja artikli 16 esimese lõigu punktis 1 sätestatud piiranguid. Näiteks sõitjateveoteenuste lepingute suhtes kohaldatakse ainult artikli 8 lõikes 2 ning artiklites 19, 21 ja 22 sätestatud nõudeid (lisateavet saab jaotisest 1.7.5 allpool).

1.7.3. Avaliku võimu kandja sõlmitud lepingud

Artikkel 3

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mis:

- i) liikmesriikide õiguse kohaselt sõlmitakse niisuguse avaliku võimu kandja poolt, kes on seadusega kohustatud olema sõltumatu ja erapooletu ning kes peab ulatusliku õiguslase selgitustööga tagama, et tarbija sõlmib lepingu üksnes põhjaliku kaalutluse alusel ja selle õiguslikust ulatusest teadlik olles

Direktiivis ei ole määratletud selles sättes osutatud avaliku võimu kandja mõistet. Ent selles on siiski sätestatud kriteeriumid, millele kõnealused isikud peavad vastama, et leping ei kuuluks direktiivi kohaldamisalasse. Seda erandit kohaldatakse üksnes sellise avaliku võimu kandja (näiteks notar) sõlmitavate lepingute suhtes, kelle suhtes kohaldatakse siseriikliku õiguse kohaselt kõiki artikli 3 lõike 3 punktis i sätestatud tingimusi.

— Näiteks ei kohaldata erandit lepingu suhtes, mille puhul avaliku võimu kandja, kellel on seadusest tulenev kohustus olla sõltumatu ja erapooletu, on üksnes kinnitanud lepinguosaliste isikusamasust.

Selle erandi kohaldamisel ei näi olevat vajalik **nõuda** siseriiklikes õigusaktides kõnealuse lepingu sõlmimisel avaliku võimu kandja teenuste kasutamist. Erand peaks olema kohaldatav ka juhul, kui üks lepingupool või mõlemad lepingupooled **taotlevad vabatahtlikult** avaliku võimu kandjalt lepingu sõlmimist ⁽³⁹⁾.

1.7.4. Koheseks tarbimiseks mõeldud kaupade tarnimise lepingud

Artikkel 3

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mis:

- j) sõlmitakse toiduainete, jookide või muu koheseks kodus tarbimiseks ette nähtud kauba tarnimiseks ning mida kaupleja oma sagedaste ja korrapäraste ringsõitude käigus füüsiliselt tarnib tarbija koju, asukohta või töökohta

Selle erandi kohaldamine eeldab, et on täidetud kaks tingimust:

(a) kaupleja tarnib kauba „sagedaste ja korrapäraste ringsõitude käigus“ ning

(b) need kaubad on mõeldud „koheseks kodus tarbimiseks“.

Selles sättes sisalduv sõnaselge viide tarbija töökohta tarnimisele osutab sellele, et kaupade tegelik tarbimine ei pea tingimata toimuma kodus.

1.7.5. Sõitjatevedu

Artikkel 3

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mis:

- k) sõlmitakse [sõitjateveo] teenuse osutamiseks, välja arvatud artikli 8 lõige 2 ning artiklid 19, 21 ja 22 [edaspidi on direktiivi termini „reisijatevedu“ asemel kasutatud täpsemat terminit „sõitjatevedu“]

⁽³⁹⁾ Vt teistsugust käsitlusviisi tarbijakrediidilepinguid käsitlevas direktiivis 2008/48/EÜ, mille taganemisõigust puudutavas artiklis 14 on viidatud lepingutele, mis „seaduste kohaselt peavad olema sõlmitud notariteenuseid kasutades“: „6. Liikmesriigid võivad sätestada, et käesoleva artikli lõikeid 1–4 ei kohaldata krediidilepingute suhtes, mis seaduste kohaselt peavad olema sõlmitud notariteenuseid kasutades, tingimusel et notar kinnitab, et tarbijale on tagatud artiklite 5 ja 10 kohased õigused.“

Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti seda erandit ja muudeti lepingujärgse telefonikõnede põhitariifi nõuet käsitlev artikkel 21 kohaldatavaks ka sõitjateveo suhtes (vt lisateavet 9. jaost).

Kohtuasjas DB Vertrieb, C-583/18, otsustas Euroopa Kohus, et seda erandit ei kohaldata **transpordi sooduskaartide** müügi suhtes, mis kuulub seega direktiivi kohaldamisalasse.

Euroopa Kohus kvalifitseeris viimati nimetatud lepingu „teenuslepinguks“, millel on erieesmärk, mis iseenesest ei ole **otseselt seotud sõitjateveo võimaldamisega**. Pigem on leping, mille eesmärk on võimaldada tarbijal saada edaspidi sõitjateveolepingute sõlmimisel hinnaalandust, ja sõidupileti müügileping, kaks teineteisest õiguslikult eraldiseisvat lepingut, mistõttu ei saa esimest pidada teisega lahutamatuks seotud lepinguks. Sellise kaardi ostmise, mis võimaldab selle omanikul saada sõidupiletite ostmisel hinnaalandusi, ei tähenda tingimata, et edaspidi sõlmitakse leping, mille ese on sõitjatevedu kui selline ⁽⁴⁰⁾.

1.7.6. *Automatiseeritud müük*

Artikkel 3

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mis:

l) sõlmitakse müügiautomaate või automatiseeritud äriruume kasutades

Seda erandit kohaldatakse lepingute suhtes, mis sõlmitakse tarbija füüsilisel juuresolekul ja kohas, kus kaup või teenust müüakse/osutatakse automatiseeritud viisil, nagu müügiautomaadid, automatiseeritud tanklad või parklad.

1.7.7. *Teatavad elektroonilise sidega seotud lepingud*

Artikkel 3

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata lepingute suhtes, mis:

m) sõlmitakse telekommunikatsioonioperaatoritega avalike taksofonide vahendusel nende kasutamiseks või mis on sõlmitud tarbija telefoni, Interneti või faksi teel loodud ühe ühenduse kasutamiseks

Selle sättega jäetakse direktiivi kohaldamisalast välja kahte liiki lepingud.

Esimesse tarbija õiguste direktiivis nimetatud lepingute liiki kuuluvad **lepingud, mis sõlmitakse elektroonilise side teenuste osutajatega üldkasutatavate taksofonide vahendusel nende kasutamiseks**. Mõiste „üldkasutatav taksofon“ viitab üldsusele kättesaadavale telefonile, mille kasutamise eest tasumise vahendite hulka võivad kuuluda mündid ja/või krediitkaardid ja/või deebetkaardid ja/või ettemaksekaardid, sealhulgas koodide valimisel põhinevad kaardid ⁽⁴¹⁾.

— Kuna seda erandit kohaldatakse lepingute suhtes, mis sõlmitakse üldkasutatavate taksofonide vahendusel, peaks see hõlmama juhtumeid, kus leping sõlmitakse näiteks müntide või krediitkaardi sisestamisega üldkasutatavasse taksofoni, et teha häälkõne või saada juurdepääs sama operaatori pakutavale numbriinfoteenusele või muule viitamasteenusele;

— Erandit ei tohiks kohaldada lepingute suhtes, mis sõlmitakse üldkasutatavate taksofonide operaatoritega, kasutades näiteks varem ostetud ettemaksuga kõnekaarti.

Artikli 3 lõike 3 punkti m teisel osal, milles käsitletakse **tarbija loodud ühe ühenduse kasutamiseks sõlmitud lepinguid**, on laiem kohaldamisala. Erinevalt üldkasutatavate taksofonide kasutamiseks sõlmitavatest lepingutest ei ole seda liiki lepingute puhul kindlaks määratud ühtki lepinguosalist, mis viitab sellele, et selle erandiga ei ole hõlmatud üksnes elektroonilise side teenuse osutajatega sõlmitavad lepingud. Lisaks ei ole täpsustatud sellise lepingu eesmärki ega sisu.

⁽⁴⁰⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 12. märts 2020, DB Vertrieb, C-583/18, ECLI:EU:C:2020:199, punkt 35.

⁽⁴¹⁾ Mõiste „üldkasutatav taksofon“ oli määratletud universaalteenuse direktiivi 2002/22/EÜ artiklis 2, mis tunnistati kehtetuks Euroopa elektroonilise side seadustikuga (direktiiv (EL) 2018/1972). Euroopa elektroonilise side seadustikus ei ole eraldi mõiste „üldkasutatav taksofon“ määratlust esitatud, kuid põhjenduses 235 kasutatakse universaalteenuste direktiivi artikli 2 sõnastust.

See erand hõlmab seega näiteks järgmist:

- leping *traadita pääsupunkti* (WAP) kasutamiseks ühe internetiseansi jaoks.

Samas ei tohiks seda erandit kohaldada **elektroonilise side teenuste lepingute** ⁽⁴²⁾ suhtes, mis hõlmavad teatavat kasutusperioodi ja/või -mahtu, näiteks:

- *lepingute suhtes, mis sõlmitakse mobiilsideteenuste jaoks ettemakstud SIM-kaardi või mitmeotstarbeliseks kasutamiseks mõeldud pääsukoodi või pikaajalise WiFi juurdepääsuteenuse ostmise teel.*

Seda erandit kohaldatakse ka lepingute suhtes, mis sõlmitakse tasuliste teenuste st tarbija telefoniarvel kajastuvate teenuste pakkujatega, ⁽⁴³⁾ kui tarbijal tuleb teha lepingu **sõlmimiseks ja selle samaaegseks täielikuks täimiseks tasulisele numbrile telefonikõne või saata SMS**, näiteks:

- *teha kõne numbrinfoteenuse numbrile või osaleda telehääletuses.*

Samas kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi lepingute suhtes, mille puhul tasulisele numbrile tehtud häälkõne või sellele saadetud SMS on hiljem täidetava **lepingu sõlmimise ja selle eest tasumise vahend**:

- *näiteks lepingute suhtes, mille sõlmimiseks saadetakse parkimisteenuse osutajale SMS.*

Sellistel juhtudel peab kaupleja teavitama tarbijat tasulisele numbrile tehtava kõne või saadetava SMSi maksumusest, kuna see kulu moodustab asjaomase lepingu hinna artikli 6 lõike 1 punkti e tähenduses. Lisaks nõutakse direktiivi artikli 6 lõike 1 punkti f kohaselt teavitamist lepingu sõlmimiseks sidevahendi kasutamise maksumusest, mis ületab põhitariifi. Mõiste „põhitariif“ tõlgendamist on lähemalt käsitletud 8. jaos.

Asjaolu, et direktiivi ei kohaldata artikli 3 lõike 3 punkti m alusel teatavate tasulise numbrilise teenusega seotud lepingute suhtes, ei tähenda, et nende suhtes ei kohaldata tarbijakaitsenorme. ELi elektroonilist sidet reguleeriv õigusraamistik, eelkõige Euroopa elektroonilise side seadustik (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1972), ⁽⁴⁴⁾ võimaldab liikmesriikidel ja asjaomastel riiklikel reguleerivatel asutustel võtta konkreetseid meetmeid tarbijate kaitsmiseks seoses tasulise numbrilise teenusega. Sellest tulenevalt on mitmed liikmesriigid rakendanud selles valdkonnas täiendavaid kaitsemeetmeid, mis hõlmavad näiteks tarbimispiiranguid, kohustust teavitada kõne alguses kõne maksumusest jne.

1.8. Väljaspool ärruume sõlmitavate väikese väärtusega lepingute võimalik väljajätmine

Artikli 3 lõikega 4 lubatakse liikmesriikidel mitte kohaldada direktiivi väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute suhtes, mille puhul tarbija makstav tasu ei ületa 50 eurot või siseriiklikus õiguses kindlaksmääratud väiksemat väärtust. Kui liikmesriik otsustab seda õiguslikku võimalust kasutada, on oht, et kauplejad hakkavad direktiivi rakendamisest kõrvale hoidma, otsustades jagada ühe kindlaksmääratud piirmäära ületava lepingu kunstlikult mitmeks lepinguks. Nagu on selgitatud põhjenduses 28: „[...] Kui tarbija sõlmib samaaegselt kaks või enam seonduvaid esemeid puudutatvat lepingut, tuleks selle piirmäära kohaldamisel võtta arvesse nende koguhinda“. Seda põhimõtet kohaldatakse:

- *näiteks iga triloogiasse kuuluva teose müümisel kolme eraldi lepingu alusel või kõrvarõngaste paari moodustavate kõrvarõngaste samaaegsel müümisel eraldi lepingute alusel.*

Pikaajaliste lepingute (abonementlepingud) puhul on selle erandi kohaldamiseks asjakohane summa kogusumma, mida tarbija kohustub lepingu sõlmimisel maksma, st kuumaksete või tasude kogusumma kokkulepitud lepinguperioodi jooksul, sealhulgas kõik tasuta perioodid.

⁽⁴²⁾ Vt valdkondlikud õigusaktid, eelkõige Euroopa elektroonilise side seadustik, mis sisaldab sätteid elektroonilise side teenuste lepingute kohta, nt artiklid 102–107.

⁽⁴³⁾ Nendeks võivad olla teatavad lisaväärtusteenused või eritariifiga teenused. Vastavalt komisjoni 24. veebruari 2021. aasta ettepanekule võtta vastu rändlust käsitlev määrus (ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsideseadmetes liidu piires, COM(2011) 0402 final, 2011/0187 (COD)) tuleb lisaväärtusteenustena käsitada teenuseid, mida osutatakse näiteks tasuliste numbrite, tasuta telefoninumbrite või jagatud kuluga numbrite kasutamisega ja mille suhtes kohaldatakse riigi tasandil eraldi hinnatingimusi (vt ettepaneku põhjendus 36). Seetõttu on tasulise numbrilise teenuseid ainult üks lisaväärtusteenuste kategooria, mis on laiem mõiste, mis hõlmab ka abitelefone, kuhu helistamine on tarbijale tasuta.

⁽⁴⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).

1.9. **Avalikke enampakkumisi käsitlevad õigusnormid**

Direktiivi kohaldatakse enampakkumiste suhtes erinormide alusel, mis käsitlevad avalikku enampakkumist, mille mõiste on määratletud direktiivi artikli 2 lõikes 13 kui „müügimeetod, kus kaupleja pakub enampakkumise korraldaja poolt läbiviidava läbipaistva võistupakkumise korras kaupa või teenust tarbijatele, **kes viibivad enampakkumise juures või kellele on antud võimalus seal juures viibida**, ning kus edukas pakkumise tegija on kohustatud kauba või teenuse ostma“.

Avaliku enampakkumise korral lubab artikli 6 lõige 3 asendada kaupa või teenust müüva kaupleja asu- ja tegevuskoha identifitseerimis- ja kontaktandmed ning asu- ja tegevuskoha aadressi enampakkuja vastavate andmetega. Peale selle ei ole vastavalt artikli 16 punktis k sätestatud erandile avalikul enampakkumisel sõlmitud lepingute puhul taganemisõigust ette nähtud.

Tarbijatel peaks olema võimalus avalikul enampakkumisel isiklikult kohal viibida, isegi kui pakkumisi on võimalik teha ka interneti või telefoni teel. Seevastu veebioksjoneid, kus ei ole võimalust isiklikult osaleda, ei tohiks käsitada avalike enampakkumistena.

Põhjenduses 24 on sätestatud, et: „[e]nampakkumise läbiviimiseks tarbijatele ja kauplejatele kättesaadavate *on-line*-platvormide kasutamist ei tohiks käsitada käesoleva direktiivi tähenduses avaliku enampakkumisena“. Seega tuleks direktiivi kohaldada näiteks seoses tarbija lepingueelse teavitamisega enne, kui leping (pakkumine) muutub tarbija jaoks siduvaks, ja taganemisõigusega veebioksjonite suhtes täies ulatuses.

— Eespool nimetatud erandi piirangute näiteks on veebiplatvorm, mis pakub tarbijatele müügiks mitmesuguseid tooteid, nagu sõidukiosad, väikesed masinad, tööriistad, elektroonika ja mööbel. Kuigi tehinguid võib sõlmida enampakkumise vormis, mille käigus määratakse kaupade müügihind kindlaks alghinnale lisanduvate pakkumiste alusel, ei saa seda pidada avalikuks enampakkumiseks. Seega säiliks tarbijatel õigus tarbija õiguste direktiivis sätestatud tingimustel tehtud pakkumine tagasi võtta.

2. **Väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud**

2.1. **Väljaspool kaupleja ärruume sõlmitavad lepingud**

Väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud on määratletud artikli 2 punktis 8 järgmiselt:

Artikkel 2

- 8) „väljaspool ärruume sõlmitav leping“ – kaupleja ja tarbija vaheline leping:
- (a) mis sõlmitakse kaupleja ja tarbija üheaegsel füüsilisel kohalolekul kohas, mis ei ole kaupleja ärruum,
 - (b) mille pakkumise tegi tarbija samades tingimustes, nagu on osutatud punktis a, [...]

Ärruudid on määratletud artikli 2 punktis 9 järgmiselt:

Artikkel 2

- 9) „ärruum“ –
- (a) jaemüügiks kasutatav ärruum kinnisvara kujul, kus kaupleja alaliselt tegutseb, või
 - (b) jaemüügiks kasutatav ärruum vallasvara kujul, kus kaupleja tavaliselt tegutseb

Põhjenduses 22 on esitatud mitu näidet selle kohta, mida tuleks pidada ärruumideks. Ühelt poolt kuuluksid selle mõiste alla „**poed, müügikioskid või veoautod, samuti [turgude] müügikioskid ja letid**, kui kaupleja kasutab neid **alalise või tavapärase äritegevuse kohana**“.

Samamoodi tuleks ärruumidena käsitada **jaemüügiaruume**, kus kaupleja **tegutseb hooajaliselt**, näiteks turismihooajal suusa- või rannakuurordis, kuna kaupleja kõnealustes ruumides tavaliselt tegutseb.

Seevastu **avalikkusele juurdepääsetavaid kohti**, nagu tänavad, ostukeskused, rannad, spordirajatised ja ühiskondlik transport, **mida kaupleja kasutab oma äritegevuseks erandjuhtudel**, ei tuleks käsitada ärruumidena. Ärruumideks ei tohiks pidada ka **kodusid või (tarbijate) töökohti**.

Lepingud, mis on sõlmitud kaupleja külastuse ajal tarbija koju või töökohta, on väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud, **olenemata sellest, kas tarbija tellis kodukülastuse või mitte**. Väljaspool ärruume sõlmitavale lepingule võivad eelneeda ettevalmistavad sammud.

- Näiteks kui kaupleja esindaja (tehnik) külastab tarbija elukohta, et müüa ja paigaldada seadme osa või seadet, on tegemist väljaspool ärruume sõlmitava teenuslepinguga, olenemata asjaolust, et tarbija oli eelnevalt taotlenud sellist külastust (tellinud sellise külastuse) pärast isiklikult kaupleja kaupluse külastamist.
- Seevastu juhul, kui leping oleks tegelikult sõlmitud ajal, mil klienti külastas kauplust, või sidevahendite abil, ei muudaks tehnika hilisem külastus vajalike seadmete paigaldamiseks tarbija elukohta lepingu liigitamist väljaspool ärruume sõlmitavaks lepinguks.

Kohtuotsuses Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17 ⁽⁴⁵⁾, kinnitas Euroopa Kohus, et sõna „**tavaliselt**“ direktiivi 2011/83 artikli 2 punkti 9 alapunkti b tähenduses tuleb mõista nii, et see viitab kõnealuse **tegevuse tavapärasusele** konkreetses kohas. Selle mõiste kohaldamine nõuab juhtumipõhist hindamist, võttes eelkõige arvesse müüdüd kaupade või osutatud teenuste liiki ja konkreetse kaupleja kaubandustavasid.

Täpsemalt käsitles Euroopa Kohus olukorda, kus kaupleja kasutab müügiletti kaubandusmessil, kus ta tegutseb mõnel päeval aastas. Kohus otsustas, et selline müügilett **on ärruum, kui** – arvestades kõiki kaupleja tegevusega seotud asjaolusid, eelkõige müügiletti väljanägemist ja messi toimumiskohas levitatud teavet – piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas **tarbija võis mõistlikult arvata, et see kaupleja seal tegutseb ja võib tema poole pöörduda lepingu sõlmimise eesmärgil** ⁽⁴⁶⁾.

Lisaks tunnistas kohus, et tema varasemad järeldused kohtuotsuses Travel-Vac, S.L., C-423/97, varasema nõukogu direktiivi 85/577/EMÜ tõlgendamise kohta on endiselt asjakohased. Selles kohtuotsuses sedastas Euroopa Kohus konkreetselt, et:

„Seoses küsimusega, kas leping sõlmiti väljaspool kaupleja ärruume, tuleb märkida, et see mõiste viitab ruumidele, kus toimub tavaliselt kaupleja äritegevus ja **mis on selgelt tuvastatavad avalike müügikohtadena**“ ⁽⁴⁷⁾.

Seega, kui kaupleja kasutab ruume selliste kaupade ja teenuste müümiseks, mida sellisel eesmärgil tavaliselt ei kasutata ja mis ei ole selgelt tuvastatavad avalike müügikohtadena, on tarbijatega sõlmitud lepingud tõenäoliselt väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud.

- Näiteks restoranides, kohvikutes või hotellides korraldatud üritustel (konverentsid, seminarid, peod jne) asjaomase ürituse eesmärgil toimuva kaupade müügi puhul on tõenäoliselt tegemist väljaspool ärruume sõlmitud lepinguga.

Lepingu liigitamine väljaspool ärruume sõlmitavaks lepinguks sõltub lepingu sõlmimise asjaoludest. Kaupleja on teadlik oma tegevuse laadist ja peaks tegutsema vastavalt õigusnormidele, mis reguleerivad kas ärruumides või väljaspool ärruume sõlmitavaid lepinguid. Vaidlusi näiteks selle üle, kas taganemisõigus oli kohaldatav, kuna lepingut oleks tulnud käsitada väljaspool ärruume sõlmitud lepinguna, tuleb hinnata iga juhtumi puhul eraldi.

2.2. Lepingud, mis sõlmitakse pärast tarbija poole pöördumist väljaspool ärruume

Artikkel 2

8) „väljaspool ärruume sõlmitav leping“ – kaupleja ja tarbija vaheline leping: [...]

(c) mis sõlmitakse kaupleja ja tarbija üheaegsel füüsilisel kohalolekul kaupleja ärruumides või [sidevahendi] abil kohe pärast seda, kui tarbija poole on isiklikult ja individuaalselt pöördutud kohas, mis ei ole kaupleja ärruumid; või [...] [eespool ja edaspidi on direktiivis kasutatud termini „kaugsidevahend“ asemel kasutatud täpsemat terminit „sidevahend“]

⁽⁴⁵⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 7. august 2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, ECLI:EU:C:2018:642.

⁽⁴⁶⁾ *Ibid.*, punkt 46.

⁽⁴⁷⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. aprill 1999, Travel-Vac, S.L, C-423/97, ECLI:EU:C:1999:197, punkt 37.

Artikli 2 punkti 8 alapunktis c on esitatud veel üks näide väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute kohta. Selles sättes kasutatud väljendit „isiklikult ja individuaalselt pöördunud“ tuleks kohaldada pakkumiste ja sarnaste äriliste teadaannete suhtes (olenemata nende õiguslikust liigitusest), mis vormistatakse kohe pärast tarbija poole pöördumist kaupleva ärruumes või sidevahendi abil lepinguks.

Selle sätte kohaldamiseks peaks kaupleva pakkumine olema suunatud konkreetsele tarbijale, näiteks:

- kaupleva esindaja pöördub tänaval konkreetse tarbija poole, pakkudes talle kord kuus ilmuva ajakirja tellimust ja leping sõlmitakse kohe läheduses asuvates kaupleva ärruumes.
- Samas seda, kui kaupleva ärruume läheduses tänaval pelgalt jagatakse reklaamlehti, võtmata sihikule konkreetseid tarbijaid, ei peeta isiklikuks ja individuaalseks pöördumiseks tarbija poole kõnealuse sätte tähenduses.

Lisaks tuleks selle sätte kohaldamiseks sõlmida leping kohe. Lepingut ei sõlmita kohe, kui tarbija, kes on kutsutud kaupleva ärruumesse, seal lahku ja hiljem – näiteks järgmisel päeval pärast pakkumise kaalumist – sinna omal algatusel naaseb.

Kohtuasjas B & L Elektrogeräte GmbH, C-465/19, otsustas Euroopa Kohus, et **kaubandusmessihalli eri müügiletide vahetäiku**, kus paikneb ettevõtja lett (mis iseenesest tunnistati ärruumiks), **ei saa pidada ärruumiks**, kuna selline vahetäik võimaldab pääseda kõikide selles hallis olevate müügiletide juurde. Seega, kui kaupleva pöördub kliendi poole kaubandusmessi ühisel alal ja selle tulemusel sõlmitakse kohe kaupleva valduses olevas müügiletis leping, on tegemist „väljaspool ärruume sõlmitava lepinguga“ tarbija õiguste direktiivi artikli 2 punkti 8 tähenduses ⁽⁴⁸⁾.

2.3. Kaupleva korraldatud väljasõidu ajal sõlmitavad lepingud

Artikkel 2

- 8) „väljaspool ärruume sõlmitav leping“ – kaupleva ja tarbija vaheline leping: [...]
(d) mis sõlmitakse kaupleva korraldatud väljasõidu ajal eesmärgiga reklaamida ja müüa tarbijale kaupu või teenuseid

Direktiivi artikli 2 punkti 8 alapunktis d on väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud määratletud kui lepingud, mis sõlmitakse kaupleva korraldatud väljasõidu ajal, **olenemata sellest, kas sellised lepingud sõlmitakse väljaspool kaupleva ärruume või kaupleva ärruumes**.

Lisaks on direktiivis täpsustatud, et see hõlmab nii neid väljasõite, mille eesmärk on tooteid tarbijale reklaamida kui ka neid, mille eesmärk on tooteid tarbijale müüa, st **et see, kas tarbijat on eelnevalt teavitatud kavast müüa väljasõidu ajal tooteid või mitte, ei peaks omama tähtsust**.

Mõiste „väljasõit“ all peetakse silmas huvireise, mille raames tutvutakse vaatamisväärsustega või harrastatakse muud vaba aja veetmisega seotud tegevust, või sõite sellistesse kohtadesse nagu restoranid, kohvikud või hotellid, kus on korraldatud väljaspool ärruume toimuv müügiüritus. Selle mõiste kohaldamisel ei tohiks olla oluline, kas kaupleva, kes müüb tooteid väljasõidu ajal, korraldab transpordi ise või on sõlminud kokkuleppe veoettevõtjaga.

- Kui kaupleva on näiteks sõlminud väljasõidu korraldajaga kokkuleppe selle kohta, et turistid tuuakse väljasõidu ajal ka tema kauplusesse, on kaupluses sõlmitavad lepingud tõenäoliselt väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud, hoolimata sellest, et asjaomane kauplus on selle kaupleva ärruume.
- Samas kaubanduskeskuse korraldatud pendelbussiteenus, mille ainus eesmärk on tuua potentsiaalsed kliendid keskusesse, täiendab vaid tegevuse põhieesmärki (st müüa kaupu ja teenuseid) ning seda ei tuleks pidada väljasõiduks artikli 2 punkti 8 tähenduses.

⁽⁴⁸⁾ Kohtumäärus, Euroopa Kohus, 17. detsember 2019, B & L Elektrogeräte GmbH, C-465/19, ECLI:EU:C:2019:1091, punktid 29 ja 34.

3. Tarbijate teavitamine

3.1. Üldnõuded

3.1.1. Sissejuhatus

Lepingueelse teavitamise nõuded on sätestatud direktiivi artiklites 5–8. Need on kindlaks määratud eraldi artikli 5 lõikes 1 ärruumesid sõlmitavate lepingute ning artikli 6 lõikes 1 väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute ja kauglepingute jaoks. Väljaspool ärruume sõlmitavatele lepingutele ja kauglepingutele esitatavad nõuded on ulatuslikumad ja rajanevad ärruumesid sõlmitavatele lepingutele esitatavatele nõuetele. Täiendavad konkreetsed teavitamisnõuded internetipõhistes kauplemiskohtades sõlmitud lepingu puhul on sätestatud artiklis 6a, mis lisati tarbija õiguste direktiivi direktiiviga (EL) 2019/2161.

Artikli 6 lõike 1 punktides h–k sätestatud teavitamisnõudeid, mis puudutavad **taganemisõigust**, on käsitletud eraldi 5. jaos.

3.1.2. Teabe selgus ja seos ebaausate kaubandustavade direktiiviga

Ebaausate kaubandustavade direktiivi artikliga 7 on keelatud eksitav tegevusetus, st kaubandustavad, mis jätavad välja või esitavad ebaselgelt, arusaamatult, mitmetähenduslikult või ebaõigel ajal „**olulise teabe**“, mida keskmine tarbija antud olukorras vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks“, kui selline tegevus paneb keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks. Artikli 7 lõikes 4 on sätestatud teabenõuded ostukutse puhul, mis on komertsteeadaanne, mis sisaldab teavet toote omaduste ja hinna kohta ning hõlmab seega ka tehingu lepingueelset etappi.

Tarbija õiguste direktiiviga on lepingueelne etapp reguleeritud üksikasjalikumalt kui ebaausate kaubandustavade direktiiviga. Tarbija õiguste direktiivi artiklid 5 ja 6 hõlmavad kõiki ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõikes 4 sätestatud teavitamisnõudeid⁽⁴⁹⁾. Seepärast tuleb kaupljal täita tarbija õiguste direktiivi kohaselt lepingueelset teavet andes ka ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõike 4 kohaseid konkreetseid ostukutsega seotud teavitamisnõudeid. See ei piira muude ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaste läbipaistvus- ja õiglusnõuete kohaldamist.

Nii tarbija õiguste direktiivi artikli 5 lõike 1 kui ka artikli 6 lõike 1 kohaselt tuleb teave esitada „selgel ja arusaadaval viisil“. Põhjenduses 34 on täpsustatud, et lepingueelse teabe andmisel „[...] peaks kaupleja võtma arvesse nende tarbijate erivajadusi, kes on eriti kaitsetud oma vaimse või füüsilise puude, psühholoogilise seisundi, vanuse või kergeusklikkuse tõttu, mille ettenägemist kaupljal võib mõistlikult eeldada. Kuid erivajaduste arvessevõtmine ei tohiks tekitada tarbijakaitse erinevat taset.“

Lisaks peavad kaupljad ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõikes 2 sätestatud üldnormide kohaselt tagama, et teave on arusaadav ja õigeaegne, st asjakohase lepingueelse teabe esitamise viis ja aeg peavad võimaldama keskmisel tarbijal teha teadliku tehinguotsuse.

Väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute puhul nõutakse tarbija õiguste direktiivi artikli 7 lõikes 1 täiendavalt, et lepingu sõlmimise eel antav teave peab olema „loetav ning esitatud lihtsas ja arusaadavas keeles“ ning **kauglepingute** puhul nõutakse artikli 8 lõikes 1, et teave tuleb teha tarbijale kättesaadavaks „asjakohasel viisil, pidades silmas kasutatavat [sidevahendit], lihtsas ja arusaadavas keeles. Kui kõnealune teave esitatakse püsival andmekandjal, peab see olema loetav.“

Sellest ei piisa, kui kohustuslik lepingueelne teave esitatakse üksnes üldtingimuste osana, millega tarbija võib olla sunnitud nõustuma enne tehinguprotsessi alustamist⁽⁵⁰⁾. Nõue esitada teave „selgel ja arusaadaval viisil“ tähendab, et tarbijale tuleb teatavaks teha kohustusliku teabe üksikelemendid.

Veebikeskkonnas peavad kaupljad tegema kohustusliku teabe tarbijatele kergesti kättesaadavaks ja nähtavaks. Mahu tõttu ei pruugi olla võimalik esitada kohustuslikku tarbijateavet „selgel ja arusaadaval“ viisil ühel lehel. Vältida tuleks ülemäärast pikki lehekülgi, kus tarbijad peaksid kogu teabe lugemiseks eriti palju allapoole kerima.

⁽⁴⁹⁾ Ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõike 4 kohaselt peab ostukutse sisaldama järgmist teavet, kui see ei ilmne juba kontekstist: toote põhiomadused kommunikatsioonivahendile ja tootele kohases ulatuses; kaupleja aadress ja isik; hind koos maksudega; maksimise, kohaletoimetamise, täitmise ja kaebuste lahendamise kord, kui see erineb ametialase hoolikuse nõuetest; vajadusel taganemisõiguse olemasolu.

⁽⁵⁰⁾ Kohtuasi Tiketa, C-536/20, mis on selle juhenddokumendi avaldamise ajal veel menetluses, käsitleb seda, kas tarbija õiguste direktiivi nõudeid on võimalik täita, kui leping on sõlmitud piletimüügiplatvormil (st internetipõhises müügikohas), nõustudes üldtingimustega.

Selle asemel tuleks lepingueelse teabe eri elemendid esitada siis, **kui need on lepingu sõlmimisel kõige asjakohasemad**, kuna tarbija liigub kasutajaliidese ühelt lehelt teisele. Vajaduse korral tuleks teave konkreetsete teemade kohta kihistada nii, et esilehel oleks esiletõstetud viide, mis viib lingi kaudu kättesaadava leheküljeni, kus on esitatud kõik vastava teema üksikasjad ⁽⁵¹⁾.

Täiendavad teabe esitamise nõuded elektrooniliselt sõlmitud kauglepingute puhul on sätestatud direktiivi artikli 8 lõikes 2, mida on põhjalikumalt käsitletud jaotises 4.2.4.

3.1.3. Teave, mis on „kontekstist niigi selge“

Artikkel 5 võimaldab kauplejal jätta **äriruumides sõlmitavate lepingute** puhul esitamata teabe, mis on „kontekstist niigi selge“.

Mõistet „[teave, mis] ilmne[b] juba kontekstist“ kasutatakse ka ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõikes 2 ⁽⁵²⁾. Näiteks võib kaupleja aadressi ja nime pidada „ilmseks või kontekstist niigi selgeks“, kuna tarbijad teavad tavaliselt kaupluse või restorani aadressi, kus nad viibivad.

3.1.4. Muudes ELi õigusaktides sätestatud teavitamisnõuded

Direktiiv on oma laadilt horisontaalne. See täiendab toote- ja sektoripõhiseid tarbijakaitsenorme, eelkõige seoses teavitamisnõuetega.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 3 lõike 2 ⁽⁵³⁾ kohaselt ei mõjuta see muudes valdkondlikes ELi õigusaktides sätestatud teavitamisnõuete kohaldamist. Nende hulka kuuluvad isikuandmete kaitse üldmäärus (EL) 2016/679 ning eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/58/EÜ, ⁽⁵⁴⁾ mis on eriti asjakohased internetimüügi puhul seoses selliste küsimustega nagu teave andmetöötlaste kohta ja andmesubjektide nõusolek oma isikuandmete töötlemiseks, kui see on vajalik.

Lisaks on elektroonilise side teenuste suhtes kohaldatavad täiendavad teavitamisnõuded sätestatud Euroopa elektroonilise side seadustikus (direktiiv (EL) 2018/1972) ja komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/2243, ⁽⁵⁵⁾ mis käsitleb lepingukokkuvõtte vormi.

Euroopa elektroonilise side seadustiku artikli 102 lõikes 1 täpsustatakse tarbija õiguste direktiivi artiklitele 5 ja 6 ning Euroopa elektroonilise side seadustiku VIII lisale viidates teavet, mida üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutajad peaksid esitama enne, kui leping või mis tahes vastav pakkumine muutub tarbija jaoks siduvaks. Üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutajad on kohustatud esitama tarbijatele ka kokkuvõtliku ja kergesti loetava lepingukokkuvõtte (Euroopa elektroonilise side seadustiku artikli 102 lõige 3 ja rakendusmäärus (EL) 2019/2243). **Pelgalt lepingukokkuvõtte esitamine ei vasta siiski täielikult kõigile lepingueelse teavitamise kohustustele**, mis on sätestatud Euroopa elektroonilise side seadustiku artikli 102 lõikes 1 ja VIII lisas.

⁽⁵¹⁾ 2019. aasta juulis avaldasid ELi äriorganisatsioonid eneseregulatsiooni algatuse „Soovitused teabe paremaks esitamiseks tarbijatele“. Selles käsitletakse nii kohustuslikku tarbijateavet kui ka kaupleja tingimusi. Eelkõige pakutakse välja mudel (nn tarbija teekond) tarbijate teavitamiseks tehingu eri etappides, sealhulgas graafiliste elementide abil. Kättesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/sr_information_presentation.pdf.

⁽⁵²⁾ Vt ebaausate kaubandustavade direktiivi käsitlevate suuniste jaotis 2.9.

⁽⁵³⁾ Artikli 3 lõikes 2 on sätestatud: „Kui mõni käesoleva direktiivi säte läheb vastuollu liidu teise õigusakti sättega, millega reguleeritakse konkreetseid sektoreid, siis on kõnealuse teise õigusakti säte ülimuslik ja seda kohaldatakse kõnealuste asjaomaste konkreetsete sektorite suhtes“.

⁽⁵⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

⁽⁵⁵⁾ Komisjoni 17. detsembri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/2243, millega kehtestatakse lepingukokkuvõtte vorm, mida üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad peavad kasutama vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2018/1972 (ELT L 336, 30.12.2019, lk 274).

Täiendavad teavitamisnõuded on sätestatud ka audiovisuaalmeedia teenuseid käsitlevas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2010/13/EL, ⁽⁵⁶⁾ elektrienergiat käsitlevas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/72/EÜ, ⁽⁵⁷⁾ maagaasi käsitlevas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/73/EÜ ⁽⁵⁸⁾ jne ⁽⁵⁹⁾.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõikes 8 on konkreetselt käsitletud seost selles direktiivis sätestatud teavitamisnõuete ning **Euroopa Parlamendi ja nõukogu teenuste direktiivis 2006/123/EÜ ⁽⁶⁰⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu e-kaubanduse direktiivis 2000/31/EÜ ⁽⁶¹⁾ sätestatud teavitamisnõuete vahel. Esiteks on selles sättes märgitud, et neis kolmes õigusaktis esitatud teavitamisnõuded täiendavad üksteist. Teiseks on selgitatud, et kui nende kahe direktiivi sätte, mis käsitleb „teabe sisu ja esitamiseviisi“, on vastuolus tarbija õiguste direktiivi sättega, kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi sätet ⁽⁶²⁾.**

3.1.5. Täiendavate teavitamisnõuete kehtestamine

Tarbija õiguste direktiivi artiklis 4 on sätestatud, et: „[L]iikmesriigid ei säilita siseriiklikes õigusaktides ega kehtesta nendega sätteid, mis erinevad käesoleva direktiiviga kehtestatud, sealhulgas ei rangemaid ega vähem rangeid sätteid, millega tagatakse tarbijakaitse erinev tase, kui käesolevas direktiivis ei ole sätestatud teisiti“.

Üks erandeid sellest täieliku ühtlustamise nõudest on artikli 5 lõige 4, mis võimaldab liikmesriikidel vastu võtta või säilitada **äriruumides sõlmitavate lepingute** puhul täiendavad lepinguelse teavitamise nõuded.

Kuigi väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute ja kauglepingute teavitamisnõuete loetelu on põhimõtteliselt täielik, **võivad liikmesriigid kooskõlas direktiivi artikli 6 lõikega 8 ja põhjendusega 12 siiski kehtestada täiendavaid teavitamisnõudeid kooskõlas teenuste direktiiviga 2006/123/EÜ ja e-kaubanduse direktiiviga 2000/31/EÜ.**

Sellega seoses on asjakohane e-kaubanduse direktiivi sätte artikkel 5, mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et teenuseosutaja teeb teenuse saajatele ja pädevatele asutustele kergesti, vahetult ja püsivalt kättesaadavaks vähemalt kõnealusel artiklis sätestatud teabe. E-kaubanduse direktiivi artiklis 10 on sätestatud täiendavad teavitamisnõuded seoses lepingu sõlmimise menetlusega.

Teenuste direktiivi artikli 22 lõigetes 1–4 on sätestatud erinõuded teabe kohta, mille teenuseosutajad peavad teenuse kasutajatele kättesaadavaks tegema, ning nõue kõnealusel teabe selge, ühemõttelise ja õigeaegse edastamise kohta. Lisaks on artikli 22 lõikes 5 sätestatud, et see „ei välista liikmesriikide õigust kehtestada täiendavaid teavitamisnõudeid, mida kohaldatakse nende territooriumil asutatud teenuseosutajate suhtes“.

Täiendavate teavitamisnõuete kehtestamine vastavalt tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõikele 8 on üks õiguslikest võimalustest, millest liikmesriigid peavad komisjoni teavitama kooskõlas artikliga 29. Komisjon avaldab selle teabe internetis ⁽⁶³⁾.

⁽⁵⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1).

⁽⁵⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55).

⁽⁵⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 94).

⁽⁵⁹⁾ Lisateavet sektori- ja tootepõhiste õigusaktide täielikuma nimekirja kohta saab ebaausate kaubandustavade direktiivi käsitlevate suuniste jaotisest 1.2.

⁽⁶⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).

⁽⁶¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1).

⁽⁶²⁾ Vrd e-kaubanduse direktiivi artiklid 5 ja 10. Komisjoni 15. detsembri 2020. aasta ettepanek võtta vastu määrus, mis käsitleb digiteenuste õigusakti (COM/2020/825), näeb ette mõne e-kaubanduse direktiivi sätte (artiklid 12–15) asendamise ilma teavitamisnõudeid käsitleva artikli 5 muutmiseta.

⁽⁶³⁾ https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/consumers/consumer-contract-law/consumer-rights-directive/regulatory-choices-under-article-29-crd_et.

3.1.6. *Igapäevaste tehingute puhul kehtiv vabastus*

Artikli 5 lõikega 3 lubatakse liikmesriikidel mitte kohaldada artikli 5 lõike 1 kohaseid lepinguelse teavitamise nõudeid ärruimides sõlmitavate lepingute suhtes, „**mis käsitlevad igapäevaseid tehinguid ja mida täidetakse kohe sõlmimise ajal**“.

Tulenevalt oma laadist hõlmavad need tehingud tõenäoliselt madala hinnaga tooteid. Üks ilmne näide on kohe tarbimiseks mõeldud toiduainete ja jookide (nt suupisted, kaasavõtmiseks mõeldud toidud jne) ostmise.

Lisaks võib artikli 5 lõiget 3 kohaldada peale kaupade ka teatavate teenuste suhtes. Selles kontekstis on eriti oluline järgida artikli 5 lõikes 3 nimetatud teist kriteeriumi, st nõuet et leping tuleb täita kohe selle sõlmimise ajal.

— *Selline igapäevane teenus on näiteks tänaval osutatav kingapuhastusteenus ja kinoteenused, kui pilet ostetakse (st leping sõlmitakse) vahetult enne filmi vaatamist.*

3.1.7. *Lepingueelse teabe siduvus*

Artikli 6 lõikes 5 on artikli 6 lõike 1 alusel esitatava lepinguelse teabe siduvuse kohta sätestatud: „5. Lõikes 1 osutatud teave moodustab kauglepingu või väljaspool ärruume sõlmitud lepingu lahutamatu osa, mida võib muuta ainult juhul, kui lepingupooled on sõnaselgelt selles kokku leppinud.“

Seega peaks kaupleja veebisaidil esitatud teave olema lepinguosalistele siduv ja kui kaupleja soovib mõnda selle elementi muuta, peaks ta saama selleks tarbijalt sõnaselge nõusoleku.

— *Näiteks võivad lepinguosalistel leppida e-kirju vahetades sõnaselgelt kokku mõnes muus kauba kättetoimetamise ajas kui see, mis on kindlaks määratud kaupleja veebisaidil.*

— *Üldtingimuste säte selle kohta, et kaupleja võib teha veebisaidil esitatud teabest erandi, ei oleks siiski kooskõlas lepinguosalistele sõnaselge kokkuleppe nõudega.*

Artikli 6 lõike 5 sätteid ei kohaldata muudatuste suhtes, mille kaupleja teeb lepingutingimustesse pärast lepingu sõlmimist. Kui sellised muudatused põhinevad lepingutingimustel, on asjakohane ebaõiglaste lepingutingimuste direktiiv⁽⁶⁴⁾.

3.1.8. *Täiendavad keelenõuded*

Artikli 6 lõike 7 alusel võivad liikmesriigid kehtestada väljaspool ärruume sõlmitavates lepingutes / kauglepingutes esitatava **lepingulise teabe** suhtes keelenõudeid⁽⁶⁵⁾.

Selle õigusliku võimaluse kasutamise korral kohaldatakse piiriüleste kauplejate suhtes asjakohaseid nõudeid, näiteks nõuet esitada teave asjaomase liikmesriigi ametlikus keeles, vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 593/2008⁽⁶⁶⁾ lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I määrus). Selle määruse artiklis 6 on sätestatud, et kui kaupleja tegutseb tarbija harilikult viibimiskoha riigis või kui **ta suunab sellised tegevused** sellesse riiki või mitmesse riiki, mille hulka kuulub ka kõnealune riik, kohaldatakse lepingu suhtes selle riigi õigust, kus tarbija harilikult viibib.

Kui lepinguosalistel on valinud mõne teise riigi õiguse, ei saa see valik jätta tarbijat ilma kaitsest, mis on ette nähtud tarbija elukohariigi imperatiivsete sätetega. Seega, ka sellisel juhul, kui kaupleja suunab oma tegevuse tarbijale liikmesriigis, mis on kehtestanud tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõike 7 kohased keelenõuded, peab kaupleja andma tarbijale lepingulist teavet selles liikmesriigis nõutavas keeles, kui see keelekasutuse kohustus on siseriikliku õiguse kohaselt lepingupõhine kohustus.

⁽⁶⁴⁾ Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29).

⁽⁶⁵⁾ Liikmesriikide teated selle õigusliku võimaluse kohta on kättesaadavad aadressil: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/consumers/consumer-contract-law/consumer-rights-directive/regulatory-choices-under-article-29-crd_et.

⁽⁶⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EL) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) (ELT L 177, 4.7.2008, lk 6).

Kaupleja äri- või kutsetegevuse suunamist tarbija riiki on Euroopa Kohus käsitlenud liidetud kohtuasjades Peter Pammer ja Hotel Alpenhof GmbH, C-585/08 ja C-144/09. Selles kohtuotsuses on esitatud mitu kriteeriumi, mille alusel saab kindlaks teha, kas veebisait on suunatud konkreetse liikmesriiki, näiteks eri keelte või vääringute kasutamine veebisaidil ⁽⁶⁷⁾.

Tuleb märkida, et see tarbija õiguste direktiivi kohane õiguslik võimalus täiendab liidu sektori- ja tootepõhiseid õigusakte, mis võimaldavad liikmesriikidel kehtestada keelenõuded näiteks mänguasjade ⁽⁶⁸⁾ või raadioseadmetega ⁽⁶⁹⁾ seotud hoiatuste või kasutusjuhendite puhul. Lisaks võimaldab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/771 ⁽⁷⁰⁾ kehtestada kaupade müügigarantiidega seotud keelenõuded.

3.1.9. Tõendamiskohustus

Kuna direktiivis nõutud konkreetse teabe esitamata jätmine kaupleja poolt toob kaasa mitmesugused direktiivis sätestatud karistused (lisaks sanktsioonidele, mida võidakse kohaldada siseriiklike õigusaktide alusel), sisaldab artikli 6 lõige 9 väga olulist sätet, milles nähakse ette, et kauglepingute ja väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute puhul lasub „[k]äesolevas peatükis kehtestatud teavitamisnõuete täitmise tõendamise kohustus [...] kauplejal“.

Välistamata võimalust tõendada fakte muude vahendite abil, muutuks kaupleja olukord selgelt keerulisemaks, kui püsival andmekandjal salvestatud kinnituses lepingu sõlmimise kohta ei oleks nõutavat teavet. Vastavalt artikli 7 lõigetele 1–2 või artikli 8 lõikele 7 (neid sätteid käsitletakse jaotises 4.4) peab kõnealune andmekandja sisaldama alati artikli 6 lõikes 1 ettenähtud teavet, välja arvatud juhul, kui see teave on varem püsival andmekandjal juba esitatud.

3.2. Ärruumides sõlmitavatele lepingutele ja kauglepingutele / väljaspool ärruume sõlmitavatele lepingutele esitatavad ühised nõuded

3.2.1. Põhiomadused

Artikli 5 lõike 1 punkt a ja artikli 6 lõike 1 punkt a

„kauba või teenuse põhiomadused kommunikatsioonivahendile ning kaubale või teenusele kohases ulatuses“

Kuigi see teavitamisnõue viitab sõnaselgelt kaupadele ja teenustele, kohaldatakse seda artikli 5 lõike 2 ja artikli 6 lõike 2 kohaselt ka kommunaalteenuste ja internetipõhise digitaalse infosisu suhtes.

Sama kohustus on kehtestatud ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõikega 4, milles on sätestatud ostukutsega seotud teavitamisnõuded. Seega peaksid kauplejad põhiomaduste valimisel, millest tarbijat teavitatakse, kasutama sama lähenemisviisi nagu ebaausate kaubandustavade direktiivi puhul, st teavitama nendest omadustest, mida tarbijad vajavad teadlike ostuotsuste tegemiseks. Teave kauba põhiomaduste kohta võib olla kättesaadav selle pakendil või märgistusel, millega tarbija saab tutvuda. Keerukamate kaupade puhul võib olla vaja esitada lisateavet, et määrata kindlaks nende põhiomadused.

⁽⁶⁷⁾ Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, 7. detsember 2010, Peter Pammer ja Hotel Alpenhof GmbH, C-585/08 ja C-144/09, ECLI:EU:C:2010:740, eelkõige punktid 92 ja 93.

⁽⁶⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/48/EÜ mänguasjade ohutuse kohta (ELT L 170, 30.6.2009, lk 1) kohustab tootjaid ja importijaid tagama, et **mänguasjaga on kaasas kasutusjuhend ja ohutusalaane teave** asjaomase liikmesriigi poolt kindlaks määratud keeles või keeltes, mis on tarbijatele kergesti arusaadav(ad).

⁽⁶⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/5/EÜ (ELT L 153, 22.5.2014, lk 62). Selle kohaselt peavad **raadioseadmega olema kaasas kasutusjuhend ja ohutusalaane teave asjaomase liikmesriigi poolt kindlaks määratud keeles, mis on tarbijate ja teiste lõppkasutajate jaoks kergesti arusaadav**. Lisaks nõuab see direktiiv, et iga konkreetse raadioseadmega on kaasas ELi vastavusdeklaratsioon või lihtsustatud vastavusdeklaratsioon ning mõlemad peavad olema tõlgitud keelde või keeltesse, mida nõuab liikmesriik, kus raadioseade turule lastakse või turul kättesaadavaks tehakse.

⁽⁷⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/771 kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ (ELT L 136, 22.5.2019, lk 28). Sellega lubatakse liikmesriikidel sätestada õigusnorme, mis käsitlevad seda, mis keeles või keeltes tuleb garantiilubadus tarbijale kättesaadavaks teha.

Elkõige tuleb tarbijatele teatada kõigist toote **omadustest ja piiravatest tingimustest, mida keskmine tarbija tavaliselt asjaomase kategooria või asjaomast liiki kauba või teenuse puhul ei eelda**, sest need võivad eriti tõenäoliselt mõjutada tema tehinguotsuseid ⁽⁷¹⁾.

Kõigi lepingute puhul, millega seoses tarbija esitab isikuandmeid (olenemata sellest, kas kauba või teenuse eest tuleb maksta või mitte), **peab kaupleja isikuandmete saamise ajal teavitama tarbijat nende töötlemise eesmärkidest**.

3.2.2. Kaupleja identifitseerimis- ja kontaktandmed

Artikli 5 lõige 1

b) kaupleja identifitseerimisandmed, näiteks tema ärinimi, asukoha aadress ja telefoninumber

Artikli 6 lõige 1

b) kaupleja identifitseerimisandmed, näiteks tema ärinimi;

c) kaupleja asukoha aadress, tema telefoni- ja faksinumber ning e-posti aadress; lisaks sellele, kui kaupleja pakub muid veebipõhise suhtlemise vahendeid, mis tagavad tarbijale võimaluse säilitada kauplejaga peetavat kirjalikku kirjavahetust, sealhulgas sellise kirjavahetuse kuupäeva ja kellaaega, püsival andmekandjal, peab teave sisaldama ka neid vahendeid käsitlevaid üksikasju; kõik need kaupleja pakutavad suhtlusvahendid peavad võimaldama tarbijal kauplejaga kiiresti ühendust võtta ja temaga tõhusalt suhelda; vajaduse korral esitab kaupleja ka selle kaupleja asukoha aadressi ja nime, kelle nimel ta tegutseb;

d) kaupleja (ning vajaduse korral selle kaupleja, kelle nimel ta tegutseb) tegevuskoha aadress, kuhu tarbija võib kaebusi esitada, kui see erineb punkti c kohaselt esitatud aadressist

3.2.2.1. Kaupleja andmed

Lisaks tarbija õiguste direktiivi sätetele on ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõike 4 punktis b sätestatud, et ostukutse korral käsitatakse olulise teabena teavet kaupleja asukoha aadressi ja isiku kohta. **Äririiumides sõlmitavate lepingute** puhul võib selline teave ilmnedda kontekstist (vt ka jaotis 3.1.3).

Väljaspool äririiume sõlmitavate lepingute / kauglepingute puhul nõuab tarbija õiguste direktiiv, et **kaupleja, kes tegutseb teise kaupleja nimel**, esitaks ka viimase identifitseerimisandmed ja asukoha aadressi. Ka internetipõhised kauplemiskohad, isegi kui nad on lihtsalt vahendajad, mitte ei „tegutse teise kaupleja nimel“, peavad võtma meetmeid tagamaks, et **tarbijat teavitatakse nõuetekohaselt asjaomast kaupa või teenust pakkuva tegeliku kaupleja isikust**, tuginedes kaupleja enda esitatud teabele. Kui kauplemiskoht jätab teatamata tegeliku kaupleja isiku, tekitades mulje, et kauplemiskoht on tegelik kaupleja, võib see kaasa tuua kauplemiskoha vastutuse kaupleja kohustuste täitmise eest.

Kohtuasjas Wathelet, C-149/15, ⁽⁷²⁾ käsitles Euroopa Kohus *off-line* vahendaja (autogaraaži) vastutust tarbijatele müüdud kauba nõuetele vastavuse eest vastavalt varasemale tarbekaupade müüki käsitlevale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 1999/44 ⁽⁷³⁾. Euroopa Kohus märkis, et kuigi direktiivis 1999/44/EÜ ei käsitleta vahendajate vastutust tarbijate ees, „ei välista selline järeldus iseenesest, et **mõistet „müüja“** direktiivi 1999/44/EÜ artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses võiks tõlgendada nii, et see hõlmab [kauplejat], kes tegutseb eraisiku arvel, kui ta esineb tarbija vaatenurgast tarbekauba müüjana vastavalt lepingule, tehes seda enda majandus- või kutsetegevuse raames. Nimelt võib see [kaupleja] tekitada segaduse tarbija arusaamades, lastel viimasel ekslikult uskuda, et tegemist on müüjaga, kes on kauba omanik“ ⁽⁷⁴⁾.

⁽⁷¹⁾ Vt ebaausate kaubandustavade direktiivi käsitlevate suuniste jaotis 2.9.5 ostukutsete puhul olulise teabe kohta – artikli 7 lõige 4.

⁽⁷²⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, Wathelet, C-149/15, ECLI:EU:C:2016:840.

⁽⁷³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiiv 1999/44/EÜ tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta (EÜT L 171, 7.7.1999, lk 12).

⁽⁷⁴⁾ *Ibid.*, punktid 33–34.

Lisaks märkis Euroopa Kohus, et „[s]elleks, et **teha kindlaks, kas tarbija oleks võinud aru saada, et vahendaja tegutseb eraisiku arvel**, võivad eelkõige tähtsust omada vahendaja osaluse ulatus ja tema tehtud pingutuste suurus asja müümisel, see, kuidas kaupa tarbijale esitleti ja tarbija enda käitumine“⁽⁷⁵⁾.

Need Euroopa Kohtu järeldused, mis käsitlevad *off-line* vahendaja vastutust kaupade nõuetele vastavuse eest, võivad olla asjakohased ka **teiste vahendajate ja kauplejate muude ELi õigusest tulenevate kohustuste puhul**, sealhulgas internetikeskkonnas. Eelkõige võib internetipõhiseid kauplemiskohti pidada **vastutavaks kaupleja kohustuste eest** seoses tarbija õiguste direktiivi kohase lepinguelse teabega või lepingu täitmisega, **kui nad esitlevad end tarbija seisukohast kaupajatena (kavandatava) lepingu alusel**.

Kohtuotsuses Wathelet, C-149/15, rõhutas Euroopa Kohus, et „tarbija [peab] selleks, et **kasutada talle direktiiviga 1999/44 antud kaitset**, teadma, kes on müüja ning eelkõige, kas tegemist on eraisiku või kauplejaga“⁽⁷⁶⁾. Ka juhul, kui tegelik teenuste osutaja on samuti kaupleja ja tarbijalt ei võeta ära tema õigusi, ei pruugi tarbija olla lepingut sõlminud, kui on teada, kes on tegelik kaupleja. Eelkõige võib tarbijal olla kahtlusi näiteks sellise kaupleja usaldusväärsuses ja tema vastu tarbijaõiguste maksmapanemise võimaluses.

Kaupleja isikut puudutava teabe esitamata jätmine või ebaõigete andmete esitamine kujutaks endast tarbija õiguste direktiivi rikkumist. See võib olla ka eksitav tava ebaausate kaubandustavade direktiivi tähenduses, niivõrd kui see mõjutab tarbija tehinguotsust. ELi õiguses on ka valdkondlikke õigusnorme, mis seda nõuet tugevdavad. Näiteks on ravimite internetimüügi⁽⁷⁷⁾ puhul rangelt keelatud hängustada piiri kauplemiskoha ja jaemüüja vahel. ELi turul ravimeid pakkuv kauplemiskoht peaks tagama, et tarbijad saavad kontrollida, kas kauplejal on asjaomased load ja kas ta tegutseb kooskõlas seadusega⁽⁷⁸⁾.

Kolmandast isikust kauplejat hõlmava lepingu täitmise viis ei mõjuta tarbija õiguste direktiivist tulenevaid lepinguga seotud õigusi ja kohustusi. Näiteks kaubaveo (*dropshipping*) ärimudeli puhul ei hõlma kaupleja teatavaid kaupu, mida ta müüb, laos, vaid ostab need tarbija tellimusel kolmandalt isikult ja laseb need tarnida otse kliendile.

Kui aga kaupleja töötleb tellimust üksnes vahendajana ja edastab selle seejärel teisele kauplejale täitmiseks selle teise kaupleja enda nimel, siis vastavalt kohtuotsusele Wathelet võib esimest kauplejat pidada vastutavaks tarbija ees, kui ta tarbija seisukohast esitleb ennast lepingu alusel tarbekauba müüjana. Sellise vastutuse vältimiseks peab kaupleja tarbijat selgelt teavitama, et ta tegutseb vahendajana, ning esitama nähtaval viisil teabe tegeliku müüja isiku kohta⁽⁷⁹⁾.

Sellega seoses tuleks märkida, et direktiiviga (EL) 2019/2161 lisatud artikli 6a punkt b sisaldab konkreetset lisanõuet, mille kohaselt internetipõhiste kauplemiskohtade pakkujad peavad teavitama tarbijaid kaupu, teenuseid või digitaalset infot pakkuva **kolmanda isiku staatusest** kolmanda isiku esitatud teabe alusel (vt jaotis 3.4.2).

3.2.2.2. Sidevahendid

Kauglepingute ja väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute puhul nõutakse direktiivi (EL) 2019/2161 artikli 6 lõike 1 punktis c, et kaupleja esitaks tarbijale lepinguelse teabe osana teabe järgmiste sidevahendite kohta:

— kaupleja asukoha aadress, samuti kaupleja telefoninumber ja e-posti aadress, ning

⁽⁷⁵⁾ *Ibid.*, punkt 44.

⁽⁷⁶⁾ *Ibid.*, punkt 37.

⁽⁷⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivis 2001/83/EÜ (inimtervishoigus kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta) (EÜT L 311, 28.11.2001, lk 67) on sätestatud, et internetis võib ravimeid müüa ainult jaemüügiapteek, kellel on selleks luba (või õigus vastavalt siseriiklikule õigusele). Jaemüüja peab esitama oma veebisaidil ELi logo, mis võimaldab kontrollida, kas äriühing tegutseb seaduslikult.

⁽⁷⁸⁾ Vt direktiivi 2001/83/EÜ artikkel 85c.

⁽⁷⁹⁾ See põhimõte on ka sõnaselgelt sätestatud seoses internetipõhiste vahendajatega digiteenuste õigusakti ettepaneku artikli 5 lõikes 3. Eeldatavasti antakse täiendavaid suuniseid mõiste „kaupleja“ kohta pooleliolevas kohtuasjas Tiketa, C-536/20, mis käsitleb küsimust, kas vahendajat (piletimüügiplatvormi) saab pidada vastutavaks koos kauplejaga, kes tegelikult teenust osutab, eelkõige kui piletimüüja jättis selgelt teavitamata, et ta tegutseb pelgalt vahendajana.

— kui kaupleja pakub muid veebipõhise suhtlemise vahendeid, mis tagavad tarbijale võimaluse säilitada kauplejaga peetavat kirjalikku kirjavahetust, sealhulgas sellise kirjavahetuse kuupäeva ja kellaega, püsival andmekandjal.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 2 punktis 10 on „püsiv andmekandja“ määratletud kui „vahend, mis võimaldab tarbijal või kauplejal säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii, et sellele on teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jooksul võimalik hilisemaks kasutamiseks ligi pääseda, ja mis võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada“ (vt ka jaotis 4.4).

Näiteks mis puudutab sõnumiedastusrakendusi, siis mõned neist võimaldavad saatjal, näiteks kauplejal ettevõtjalt tarbijale kontekstis, kustutada ka vastuvõtja seadmest automaatselt või käsitsi sõnumid, mis ta on saatnud, teatava (lühikese) ajavahemiku jooksul pärast nende edastamist. Seega ei võimalda need sidevahendid tarbijal saadud sõnumit salvestada. Saajal võib olla võimalik oma sõnumeid salvestada või neid täiendada, kuid see nõuaks täiendavaid tehnilisi oskusi ja teadmisi, mida keskmiselt tarbijalt oodata ei saa. Sellest tulenevalt on vaja iga sõnumivahetusrakendust eraldi hinnata, et teha kindlaks, kas see vastab kehtestatud kriteeriumidele, võttes arvesse ka nende rakenduste pidevat arengut.

Kohus rõhutas kohtuotsuses Amazon EU, C-649/17, et tarbija võimalus kauplejaga kiiresti ühendust võtta ja temaga tõhusalt suhelda on ülimalt oluline tarbija õiguste tagamiseks ja tõhusaks rakendamiseks⁽⁸⁰⁾. Järelikult peavad kõik kaupleja kasutatavad sidevahendid vastama otsese ja tõhusa suhtluse kriteeriumidele.

Selles otsuses kinnitas Euroopa Kohus, et artikli 6 lõike 1 punkt c **ei keela kauplejal kasutada lisaks selles sättes loetletud sidevahenditele muid sidevahendeid, mis tagavad otsese ja tõhusa teabevahetuse**⁽⁸¹⁾.

See tõlgendus jääb asjakohaseks ka pärast direktiiviga (EL) 2019/2161 tehtud muudatusi. Kuigi kaupleja peab tarbijat enne lepingu sõlmimist teavitama loetletud sidevahenditest, mis vastavad artikli 6 lõike 1 punktis c sätestatud kriteeriumidele, **ei takistata kauplejat tegemast kättesaadavaks ka alternatiivseid sidevahendeid**. Need võivad olla näiteks automaatsed digitaalassistendid või veebipõhised kirjalikud suhtlusvahendid (juturobotid), millel ei ole artikli 6 lõike 1 punktis c sätestatud omadusi. Selliste lisavahendite suhtes kohaldatakse ebaausate kaubandustavade direktiivi üldnorme. Kauplejad peaksid eelkõige teavitama tarbijaid selgelt ja õigel ajal sellest, kas need alternatiivsed vahendid võimaldavad tarbijatel jälgida kirjavahetust, sealhulgas selle kuupäeva ja kellaega.

Kaupleja peab ka tagama, et kõik veebipõhised sidevahendid, millest tarbijat on teavitatud enne lepingu sõlmimist (ja lepingu sõlmimise kinnituses) vastavalt artikli 6 lõike 1 punktile c, on kaupleja liidese kaudu kergesti kättesaadavad. Mis tahes täiendavaid sidevahendeid ei tohiks esitleda ega edendada viisil, mis raskendab tarbijate juurdepääsu artikli 6 lõike 1 punkti c kohastele sidevahenditele ja nende kasutamist.

Sidevahendite pakkumise eesmärk on võimaldada tarbijal kauplejaga kiiresti ja tõhusalt ühendust võtta. See tähendab, et tuleks kehtestada kord, millega tagatakse näiteks telefonikõnedele vastamine tööajal ja kiire vastamine e-kirjadele.

3.2.2.3. Asutamiskoht

Mõistet „asutamine“ kasutatakse kõnealuste teavitamisnõuete puhul samas tähenduses kui näiteks teenuste direktiivis 2006/123/EÜ, kus see on määratletud (artiklis 4) kui „asutamislepingu artiklis 43 osutatud majandustegevuse tegelik teostamine teenuseosutaja poolt määramata ajavahemiku jooksul ja püsiva infrastruktuuri abil, mille kaudu teenuste osutamine tegelikult toimub“. Direktiivi põhjenduses 37 on selgitatud, et „[k]ui teenuseosutajal on mitu asutamiskohta, on oluline kindlaks määrata, millisest asutamiskohast konkreetselt asjaomast teenust osutatakse [...]“.

Sama meetodit võib kasutada selle koha kindlaksmääramisel, mille asukoha aadress tuleks selle direktiivi kohaselt esitada. Kuna teave asukoha aadressi kohta on nõutav, peaks see viitama füüsilisele paiknemisele:

— *Näiteks ei piisa üksnes postkastinumbri esitamisest kaupleja aadressina.*

⁽⁸⁰⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 10. juuli 2019, Amazon EU, C-649/17, ECLI:EU:C:2019:576, punkt 41.

⁽⁸¹⁾ *Ibid.*, punkt 52.

3.2.2.4. Tegevuskoht

Tegevuskoht peaks viitama kohale, kus tehakse olulised otsused kaupleja üldise juhtimise kohta ja kus kaupleja keskasutus täidab oma ülesandeid. See järelendus tuleneb näiteks Euroopa Kohtu otsusest kohtuotsuses Planzer, C-73/06:

„Äriühingu majandustegevuse asukoha kindlaksmääramine eeldab mitmete tegurite arvestamist, mille hulgas on esimestena registrijärgne asukoht, keskjuhtimise asukoht, juhatuse koosoleku pidamise koht ning tavaliselt eelmisega kokkulangev koht, kus otsustatakse äriühingu üldiste majandussuundade üle. Samuti võivad arvesse tulla teised tegurid nagu peamiste juhatajate elukoht, üldkoosoleku kokkukutsumise koht, raamatupidamis- ja muude dokumentide hoiukoht ning finantstegevuse, eelkõige pangatehingute tegemise peamine koht“⁽⁸²⁾.

3.2.3. Hind

Artikli 5 lõige 1

- c) kauba või teenuse koguhind koos maksudega või juhul, kui kauba või teenuse olemusest tulenevalt ei ole hinda põhjendatult võimalik eelnevalt arvutada, hinna arvutamise viis, ning kui see on asjakohane, ka kõik täiendavad veo-, tarne- või postikulud või, kui neid kulusid ei ole põhjendatult võimalik eelnevalt arvutada, teave selle kohta, et võidakse nõuda selliste täiendavate kulude tasumist

Artikli 6 lõige 1

- e) kauba või teenuse koguhind koos maksudega või juhul, kui kauba või teenuse olemusest tulenevalt ei ole hinda põhjendatult võimalik eelnevalt arvutada, hinna arvutamise viis, ning kui see on asjakohane, ka kõik täiendavad veo-, tarne- või postikulud ja mis tahes muud kulud või, kui neid kulusid ei ole põhjendatult võimalik eelnevalt arvutada, teave selle kohta, et võidakse nõuda selliste täiendavate kulude tasumist. **Tähtajatu lepingu või tellimist sisaldava lepingu puhul sisaldab koguhind tellimuse kogukulu arve esitamise tähtaja kohta. Kui sellise lepingu tasu on kindla määraga, tähendab koguhind igakuiste kulude kogusummat. Kui kogukulu ei ole mõistlikkuse piires võimalik eelnevalt arvutada, esitatakse hinna arvutamise viis**

Artikli 6 lõike 1 punkti e allajoonitud osas on esitatud hinnateabele kehtestatud lisanõuded, mida kohaldatakse üksnes kauglepingute / väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute suhtes, võrreldes artikli 5 lõike 1 punktis c äriruumides sõlmitavate lepingute suhtes kehtestatud nõuetega. Kauglepingute ja väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute puhul nõutakse eelkõige konkreetset teavet **tellimist sisaldava ja tähtajatute lepingute** kohta.

Kui tähtajatu lepingu või tellimuse alusel pakutava toote (või toodetest ühe) eest võetakse tasu kindla määra alusel, tuleks esitada kogumaksumus arveldusperioodi kohta **ja** igakuiste kulude kogusumma.

- Näiteks interneti või audiovisuaalsete meediatenuste eest nõutakse tavaliselt kord kuus / kaks korda kuus / kvartalis kindla määraga tasu, olenemata nende kasutamisest. Seetõttu tuleks tarbijale, kes soovib esitada tellimuse interneti teel või väljaspool äriruume, teatada igakuine kulu ja (kui arve esitamise tähtaeg on erinev) kulu arveldusperioodi kohta.

Kui leping hõlmab või sisaldab toodet, mille koguhinda ei ole võimalik ette välja arvutada, peaks kaupleja teavitama tarbijat nende muutuvkulude arvutamise viisist.

- Näiteks telefoniteenuse puhul, mille hind sõltub teenuse tegelikust kasutamisest, peaks kaupleja esitama tarbijale üksikasjaliku kõnede hinnakirja⁽⁸³⁾.

⁽⁸²⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 28. juuni 2007, Planzer, C-73/06, ECL:EU:C:2007:397, punkt 61.

⁽⁸³⁾ Elektroonilise side teenuste kohta vt ka direktiivi 2018/1972 (Euroopa elektroonilise side seadustik) artikli 102 lõige 1 ja VIII lisa ning rakendusmääruses (EL) 2019/2243 sätestatud lepingukokkuvõtte vorm ja elektroonilise side teenuste hinna üksikasjad.

Artikli 6 lõike 6 kohaselt ei pea tarbija väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute ja kauglepingute puhul kandma lisakulusid, millest kaupleja ei ole teda teavitanud. See kajastab kaupleja kohustust teavitada tarbijat koguhinnast, sealhulgas kõigist kohaldatavatest maksudest, lõivudest ja lisatasudest, eelkõige mis tahes impordikäibemaksust, tollimaksudest, tollivormistusest jne, mida kohaldatakse ostude suhtes kolmandate riikide kauplejatel⁽⁸⁴⁾.

Kui digitaalne infosisu või digiteenus hõlmab **vabatahtlikke täiendavaid ja integreeritud oste**, tuleks tarbijat enne digitaaltoote omandamist nõuetekohaselt teavitada, et selliseid täiendavaid ostuvõimalusi võidakse pakkuda. Seda nõuet võiks kohaldada näiteks järgmise suhtes:

- rakendused, mis hõlmavad rakendusesiseseid oste, nagu rakenduse lisandid või videomängu lisatasemed;
- liitumisel audiovisuaalse infosisu teenustega, millega kaasneb valitav vaatamiskorrapõhise lisatasu eest pakutav infosisu (filmid).

3.2.4. Tarne ja lepingu täitmine

Artikli 5 lõige 1

d) kui see on asjakohane, maksmise, tarne, tellimuse täitmise kord, aeg, mille jooksul kaupleja on kohustatud kauba tarnima või teenuse osutama, ja kaupleja poolt rakendatav kaebuste lahendamise kord

Artikli 6 lõige 1

g) maksmise, tarne, tellimuse täitmise kord ja aeg, mille jooksul kaupleja on kohustatud kauba tarnima või teenuse osutama, ja kui see on asjakohane, kaupleja rakendatav kaebuste lahendamise kord

See teavitamisnõue on äriruumides sõlmitavate lepingute ja väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute / kauglepingute puhul sarnane, välja arvatud see, et **äriruumides sõlmitavate lepingute** puhul tuleks kogu teave esitada vaid juhul, kui see on asjakohane, samal ajal kui **väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute / kauglepingute** puhul tuleks see teave esitada kõikidel juhtudel (välja arvatud teave kaupleja rakendatava kaebuste lahendamise korra kohta, mida nõutakse vaid siis, kui see on asjakohane).

See teavitamisnõue on sarnane ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõike 4 punktis d sätestatud nõudega. Ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaselt tuleb teave maksmise, kaupade tarnimise ja teenuse osutamise tingimuste kohta esitada siiski ainult juhul, kui need tingimused on hea turutavaga võrreldes tarbijate kahjuks.

Kaupleja täidab ka artikli 5 lõike 1 punkti d või artikli 6 lõike 1 punkti g nõudeid seoses kaupade kohaletoometamise või teenuse osutamise ajaga, kui ta määrab kindlaks **lepingu sõlmimisest** (tarbijapoolsest tellimuse esitamisest) **algava ajavahemiku (näiteks 10 päeva või kaks nädalat)**. Kaupleja ei pea tingimata märkima konkreetset kalendrikuupäeva, kuna sellest kinnipidamine ei pruugi alati olla praktikas teostatav.

Äriruumides sõlmitavate lepingute puhul ei tule esitada teavet aja kohta, mil kaupleja kohustub kauba kätte toimetama või teenuse osutama, kui **kaup toimetatakse kätte või teenus osutatakse kohe**.

Äriruumides sõlmitavate müügilepingute puhul tuleks nõuet märkida ära kauba kättetoimetamise aeg „kui see on asjakohane“ tõlgendada ka artiklit 18 silmas pidades. Nimelt ei peaks kaupleja olema kohustatud teavitama kauba kättetoimetamise ajast, kui ta kavatseb selle kohale toimetada **artiklis 18 sätestatud 30-päevase tähtaja jooksul**. Loomulikult ei takista see kauplejat teatamast tarbijale teistsugust tarneaega ega kauplejal ja tarbijal kokku leppimast teistsuguses kuupäevas. Kokkulepitud kuupäev oleks siis kokkulepitud kättetoimetamisega, nagu on osutatud artiklis 18 (vt ka 6. jagu kohaletoometamise kohta).

Postipakkide piiriülese kättetoimetamise teenuseid käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/644⁽⁸⁵⁾ artikli 7 kohaselt peavad kõik kauplejad, kes sõlmivad tarbijatega postipakkide piiriülest saatmist hõlmavaid müügilepinguid, tegema võimaluse korral ja kui see on asjakohane lepingueelses etapis kättesaadavaks teabe konkreetse müügilepinguga seotud piiriülese kättetoimetamise võimaluste ning tarbija poolt postipakkide piiriülese kättetoimetamise eest makstavate tasude kohta, ning kui see on asjakohane, ka oma kaebuste lahendamise korra.

⁽⁸⁴⁾ Kaupade interneti kaudu kolmandast riigist ostmise kohta vt https://ec.europa.eu/taxation_customs/buying-goods-online-coming-non-european-union-country_et.

⁽⁸⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. aprilli 2018. aasta määrus (EL) 2018/644 postipakkide piiriülese kättetoimetamise teenuste kohta (ELT L 112, 2.5.2018, lk 19).

Seoses **internetipõhise digitaalse infosisu ja teenustega** tuleb märkida, et digitaalse infosisu direktiivi artikli 5 lõike 1 kohaselt peab kaupleja need tarbijale üle andma **põhjendamatu viivituse** pärast lepingu sõlmimist, kui ei ole kokku lepitud teisiti. Kooskõlas tarbija õiguste direktiivi artikli 7 lõikega 3 ja artikli 8 lõikega 8, mis käsitlevad (digi)teenuste lepinguid (vt jaotis 5.6), ning artikli 16 esimese lõigu punktiga m, mis käsitleb internetipõhise digitaalse infosisu lepinguid (vt jaotis 5.7), peaks tarnija siiski saama **tarbija eelneva sõnaselge taotluse/nõusoleku** digiteenuse või digitaalse infosisu tarnimiseks enne taganemisõiguse lõppemist. Vastasel juhul võib tarbija vastavatest lepingutest siiski taganeda ja tal oleks õigus mitte maksta (või nõuda hüvitamist) saadud digiteenuse või digitaalse infosisu eest vastavalt tarbija õiguste direktiivi artikli 14 lõikele 4 (vt jaotis 5.8).

Lisaks on digitaalse infosisu direktiivi artikli 5 lõikes 2 selgitatud, et kaupleja on täitnud üleandmiskohustuse või teenuse osutamise kohustuse, kui:

- (a) digitaalse infosisu või digitaalsele infosisule juurdepääsu saamiseks või selle allalaadimiseks sobiv vahend on tehtud tarbijale või tarbija poolt sel eesmärgil valitud füüsilisele või virtuaalsele süsteemile kättesaadavaks või juurdepääsetavaks;
- (b) digiteenus on tehtud tarbijale või tarbija poolt sel eesmärgil valitud füüsilisele või virtuaalsele süsteemile juurdepääsetavaks.

3.2.5. Tasumise kord

Makseviisid, mida tuleks tarbijale eriti põhjalikult selgitada, on näiteks järgmised:

- tasumine tarbija telefoniarve kaudu;
- kord, mida rakendatakse seoses abonementlepingutega (nt lepingud, mis sõlmitakse veebipõhiste videomängude kohta) ja mille kohaselt kaupleja kasutab teavet maksevahendi kohta (nt krediitkaardiandmed), mille tarbija andis esialgse tellimuse tegemisel, ka järgmiste ostude eest arvete esitamisel, ilma et tarbija peaks seda teavet uuesti sisestama.

Maksete suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366⁽⁸⁶⁾ makseteenuste kohta (vt ka 8. jagu, milles käsitletakse artiklit 19 maksevahendite kasutamise tasude kohta). Selle artikli 64 lõikes 1 on sätestatud, et „[l]iikmesriigid tagavad, et maksetehing loetakse autoriseerituks ainult siis, kui maksja on andnud nõusoleku maksetehingu täitmiseks. Maksja võib maksetehingu autoriseerida enne maksetehingu täitmist või maksja ja makseteenuse pakkuja vahelisel kokkuleppel pärast maksetehingu täitmist“.

Lisaks tuleks tarbijaid selgel ja nähtaval viisil ette teavitada nende täiendavate ostude eest **tasumise korrast**, enne kui nad tellivad peamise digitaaltoote, mille raames neid pakutakse.

Maksete vaikimisi kindlaksmääramine ei tohiks võimaldada täiendavate ostude tegemist ilma tarbija sõnaselge nõusolekuta (nt salasõna või muude asjakohaste vahendite abil). Rakendusesiseste ostude puhul, kui süsteem näeb ette ajavahemikud autentimise kehtivuse jaoks (nt 15-minutiline ajavahemik), ei peaks kaupleja automaatselt kohaldama vaikeseadeid, vaid pigem taotlema tarbija sõnaselget nõusolekut ka seoses kohaldatava kehtivusperioodiga⁽⁸⁷⁾.

3.2.6. Garantiid ja müügijärgsed teenused

Artikli 5 lõige 1

e) lisaks kaubale, digitaalsele infosisule ja digiteenusele seadusest tuleneva garantii olemasolu meeldetuletamisele mainitakse müügijärgse hoolduse ja müügiгарantii olemasolu ja tingimusi, kui see on asjakohane

Artikli 6 lõige 1

l) meeldetuletus kaupadele, digitaalsele infosisule ja digiteenustele seadusest tuleneva garantii olemasolu kohta;

m) kui see on asjakohane, müügijärgse klienditeeninduse, müügijärgse hoolduse ja müügiгарantii olemasolu ja tingimused

⁽⁸⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 337, 23.12.2015, lk 35).

⁽⁸⁷⁾ Vt IP/14/187 (27.02.2014) ja liikmesriikide tarbijakaitseasutuste ühine seisukoht tarbijakaitse kohta seoses rakendusesiseste ostudega veebipõhiste mängude puhul: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_14_187 ja https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/common-position_of_national_authorities_within_cpc_2013_en_0.pdf.

Ehkki sõnastus on pisut erinev, kohaldatakse ärruimides sõlmitavate lepingute ja väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute / kauglepingute suhtes seoses **seadusest tuleneva garantii ja müügi järgsete teenuste** kohta esitatava teabega sisuliselt identseid nõudeid.

Õiguslike tagatise käsitlevad materiaalõigusnormid on sätestatud kaupade müügi direktiivi artiklis 10 ja digitaalse infosu direktiivi artiklis 11. Nende õigusnormidega nähakse ette järgmist.

- **Kauba** puhul müüja vastutus lepingule mittevastavuse (puuduse) eest, mis oli olemas kauba üleandmise ajal ja mis ilmnes kahe aasta jooksul pärast kauba üleandmist (või asjaomase siseriikliku õiguse alusel kohaldatava pikema vastutusperioodi jooksul);
- **digitaalse infosu või digiteenuse** puhul üleandja/teenuseosutaja vastutus kauba üleandmise või teenuse osutamise ajal esinenud mittevastavuse eest, mis ilmneb kahe aasta jooksul pärast üleandmist või teenuse osutamist (või asjaomase siseriikliku õiguse alusel kohaldatava pikema vastutusperioodi jooksul), kui need antakse üle ühe üleandmis-toiminguga või neid osutatakse ühe osutamistoiminguga, või lepingukohase üleandmisperioodi/osutamisperioodi jooksul, kui digitaalset infosu antakse üle või digiteenust osutatakse pidevalt.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõike 1 punktis l on kasutatud mõistet „meeldetuletus [...] olemasolu kohta“, mistõttu ei ole vaja esitada üksikasjalikku teavet õigusliku garantii kohta. Kuid teavitamisnõuete täitmiseks peab kaupleja teavitama tarbijaid vähemalt õigusliku garantii olemasolust ja märkima selle kestuse.

Põhimõtteliselt ühtlustatakse kaupade müügi direktiivi ja digitaalse infosu direktiiviga õigusnormid kogu nende kohaldamisala ulatuses. Ainult mõnes aspektis saavad liikmesriigid ette näha tugevama tarbijakaitse, eelkõige pikemad vastutusperioodid ⁽⁸⁸⁾.

Kauplejad, eelkõige piiriülesed internetikauplejad, võivad suunata oma pakkumised mitme liikmesriigi turgudele, kohandamata iga sihtturu kohta käivat teavet. Seetõttu peaksid need kauplejad siseriiklike õigusaktide nõuete võimalike erinevuste arvestamiseks võtma arvesse ka võimalikke rangemaid õigusnorme, mis võivad kehtida eri liikmesriikides, kuhu nad müüvad. Nad peaksid eelkõige viitama asjaolule, et **õigusliku garantii miinimumkestus on kaks aastat ja et tarbija elukohariigi õigus võib ette näha suuremad tarbijaõigused**.

Lisaks õigusliku garantii meeldetuletamisele peab kaup või teenuseid tarniv kaupleja esitama ka teabe mis tahes **müügi järgse hoolduse** kohta, mida asjaomaste kaupade tarnija või teenuste osutaja või teised kauplejad, näiteks kaupade tootja, vabatahtlikult pakuvad.

Teave **müügi järgse klienditeeninduse, müügi järgsete teenuste ja/või müügi garantiide** olemasolu ja tingimuste kohta tuleb esitada üksnes juhul, kui sellist lisahüvesid tegelikult pakutakse.

Müügi garantiid on direktiivi artikli 2 punktis 14 üldjoontes määratletud kui kohustus hüvitada makstud hind või asendada või parandada kaup või osutada hooldustöid, kui kaup ei vasta kirjeldusele või muudele nõuetele. Muus vormis hüvesid ei ole määratletud. Praktikast võivad eri kauplejad turustada sama liiki müügi järgseid teenuseid eri nimetuste all.

Kaupade müügi direktiiv teeb müügi garantiid, mille võib anda müüja või muu isik, näiteks tootja, garantii andjale õiguslikult siduvaks. Sellest hoolimata on müügi garantiist tulenevad tarbijaõigused sätestatud lepingus ja on seetõttu eri kauplejate või sama kaupleja pakutavate eri kaupade puhul erinevad ⁽⁸⁹⁾. Kui tootja väljastab vastavalt kaupade müügi direktiivi artiklile 17 teatava ajavahemiku jooksul **vastupidavusega seotud müügi garantiid**, on tarbijal õigus kaupade müügi direktiivis sätestatud kauba parandamisele ja asendamisele.

Müügi järgse hoolduse kohta antavas teabes tuleks eelkõige selgitada, kus seda teenust pakutakse ja kes tasub veokulud (kui see on asjakohane). Väär või eksitav teave müügi järgse hoolduse kohta võib kujutada endast eksitavat tava ebaausate kaubandustavade direktiivi tähenduses. Ebaausate kaubandustavade direktiiviga on keelatud „tarbijatele õigusaktidega antud õiguste esitlemine ettevõtja eripakkumisena“ (vt artikli 6 lõike 1 punkt g ja I lisa punkt 10) ⁽⁹⁰⁾.

⁽⁸⁸⁾ Vt näiteks kaupade müügi direktiivi artikli 11 lõike 2 teine lõik.

⁽⁸⁹⁾ Kaupade müügi direktiivi artikli 17 lõike 1 kohaselt on müügi garantiid garantii andjale siduv tingimustel, mis on esitatud garantiilubades ning lepingu sõlmimise ajal või enne seda avaldatud müügi garantiiga seotud reklaamis.

⁽⁹⁰⁾ Seda, millises ulatuses peab kaupleja teavitama tarbijat kolmanda isiku (tootja) antud müügi garantiist, käsitletakse pooleliolevas kohtuasjas Victorinox, C-179/21.

3.2.7. Lepingu kestus ja lõpetamine

Artikli 5 lõike 1 punkt f ja artikli 6 lõike 1 punkt o

lepingu kestus (kui see on asjakohane) või, kui leping on tähtajatu või automaatselt pikenev, lepingu lõpetamise tingimused

Artikli 6 lõige 1

p) *kui see on asjakohane, tarbija lepingust tulenevate kohustuste minimaalne kestus*

Teave tähtajatu lepingu või automaatselt pikeneva lepingu lõpetamise tingimuste kohta (mida nõutakse nii äriruumides kui ka väljaspool äriruume sõlmitavate / kauglepingute puhul) peaks eelkõige sisaldama järgmist:

— kohaldatavad tasud;

— lepingu lõpetamise kord, eelkõige etteatamise aeg ja lepingu lõpetamisest teatamiseks kasutatavad vahendid (nt e-posti aadress või postiaadress).

Kauglepingute ja väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute puhul nõutakse artikli 6 lõike 1 punktis p lisaks teavet tarbija kohustuste miinimumkestuse kohta, st minimaalse ajavahemiku kohta, mille jooksul tarbijalt oodatakse maksmist kaupleja pakutud tingimuste alusel.

— Näiteks 24-kuuline mobiiltelefonileping võib hõlmata 6-kuulist miinimumperioodi, mille eest tuleb tasuta lepingu enneaegse lõpetamise korral ⁽⁹¹⁾.

Iga sellist miinimumperioodi, mille jooksul ei ole lepingu lõpetamine lubatud, tuleks samuti käsitleda ühe tähtajatu või automaatselt pikeneva lepingu **lõpetamise põhitingimuse**na artikli 5 lõike 1 punkti f tähenduses. Seepärast tuleks teave miinimumkestuse kohta esitada ka tähtajatute ja automaatselt pikenevate lepingute puhul, mis sõlmitakse äriruumides ja mille suhtes kohaldatakse artikli 5 lõike 1 punkti f.

Direktiivis on sätestatud üksnes lepingute lõpetamise ja pikendamise seotud teavitamisnõuded. Vastavate lepingutingimuste õigluse hindamise suhtes kohaldatakse ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi 93/13/EMÜ ⁽⁹²⁾. Asjaomastes ELi valdkondlikes õigusaktides võib sätestada erinormid lepingute kestuse, pikendamise ja lõpetamise kohta ⁽⁹³⁾.

3.2.8. Funktsionaalsus, ühilduvus ja koostalitlusvõime

Kooskõlas direktiiviga (EL) 2019/2161 tehtud muudatustega peavad kauplejad, kes pakuvad digielementidega kaupu (nn nutiseadmed), digitaalset infosisu ja digiteenuseid, teavitama tarbijat ka nende **funktsionaalsusest, ühilduvusest ja koostalitlusvõimest**. Vastavad nõuded on samas sõnastuses sätestatud artikli 6 lõike 1 punktides r ja s väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute ja kauglepingute puhul ning artikli 5 lõike 1 punktides g ja h äriruumides sõlmitavate lepingute puhul.

Artikli 5 lõike 1 punkt g ja artikli 6 lõike 1 punkt r

kui see on asjakohane, digielementidega kaupade, digitaalse infosisu ja digiteenuste funktsionaalsus, sealhulgas sobivate tehniliste kaitsemeetmete kasutamine

Artikli 5 lõike 1 punkt h ja artikli 6 lõike 1 punkt s

kui see on asjakohane, digielementidega kaupade, digitaalse infosisu ja digiteenuste ühilduvus ja koostalitlusvõime, mis on kauplejale teada või mille puhul võib põhjendatult eeldada, et ta seda teab

Funktsionaalsuse, ühilduvuse ja koostalitlusvõime mõisted on määratletud digitaalse infosisu direktiivi artiklis 2.

⁽⁹¹⁾ Vt Euroopa elektroonilise side seadustiku artikli 105 lõige 1 ja artikkel 107.

⁽⁹²⁾ Vt ka komisjoni teatis „Suunised nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ (ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes) tõlgendamiseks ja kohaldamiseks“ (ELT C 323, 27.9.2019, lk 4).

⁽⁹³⁾ Näiteks direktiivi (EL) 2018/1972 (Euroopa elektroonilise side seadustik) artiklid 105 ja 107 seoses elektroonilise side teenustega.

Digielementidega kaubad (st nutiseadmed) on kaupade müügi direktiivis esitatud „kauba“ mõiste ajakohastatud määratluse alamkategooria, mida kohaldatakse ka tarbija õiguste direktiivi kontekstis. Direktiivi põhjenduses 14 on selgitatud, et digielementidega kaup hõlmab digitaalset infosisu või digiteenust või on digitaalne infosisu või digiteenus sellega ühendatud sellisel viisil, et selle digitaalse infosisu või digiteenuse puudumise korral ei täidaks kaup oma otstarvet. Kaubas sisalduvaks või sellega ühendatud digitaalseks infosisuks võivad olla kõik andmed, mis on koostatud ja antakse üle digitaalsel kujul, näiteks operatsioonisüsteemid, rakendused ja igasugune muu tarkvara. Digitaalne infosisu võib müügilepingu sõlmimise hetkel olla eelpaigaldatud või saab seda paigaldada hiljem, kui lepinguga on nii ette nähtud. Kaubaga ühendatud digiteenused võivad hõlmata teenuseid, mis võimaldavad andmeid digitaalsel kujul luua, töödelda, salvestada või saada neile juurdepääsu, näiteks pilvandmetöötluse keskkonnas teenusena pakutav tarkvara, liiklusandmete pidev edastamine navigatsioonisüsteemis või individuaalselt kohandatud treeningkavade pidev edastamine nutikella puhul.

Kaupleja peaks hindama vajadust anda teavet digielementidega kaupade, digitaalse infosisu või digiteenuse omaduste kohta vastavalt nende eriomadustele. Järgmist soovituslikku ja mittetäielikku elementide loetelu, mis hõlmab ka **funktsionaalsuse, ühilduvuse ja koostalitlusvõime aspekte**, võib kasutada kontrollnimekirjana, kui otsustatakse, millist teavet konkreetse digielementidega kauba, digitaalse infosisu või digiteenuse kohta esitatakse (vt ka jaotis 3.2.1, milles käsitletakse teavet põhiomaduste kohta):

- (1) digielementidega kauba, digitaalse infosisu või digiteenuse liides(t)e keel(ed) ja mis tahes kasutusjuhendite keel(ed) (kui see (need) on erinev(ad));
- (2) digitaalse infosisu või digiteenuse pakkumise viis: nt voogedastus, veeb, ühekordne allalaadimine, juurdepääs allalaadimiseks kindlaksmääratud aja jooksul;
- (3) video- ja audiofailide puhul: sisu ettemängimise kestus;
- (4) allalaaditavate failide puhul: faili liik ja suurus;
- (5) kas kaupleja või kolmas isik on või ei ole kohustatud digielementidega kaupu, digitaalset infosisu või digiteenust hooldama või ajakohastama;
- (6) tingimused, mis ei ole otseselt seotud koostalitlusvõimega, nagu:
 - (a) jälgimine ja/või isikustamine;
 - (b) internetiühenduse vajalikkus ja selle tehnilised nõuded (nt minimaalne alla- ja üleslaadimiskiirus);
 - (c) teiste kasutajate vajadus installeerida spetsiaalne tarkvara (nt teabe edastamise tarkvara);
- (7) kasutuspiirangud, näiteks:
 - (a) digitaaltoote vaatamise, lugemise või kasutamise kordade või kestuse piirangud;
 - (b) piirangud taaskasutamisele, näiteks isiklikul otstarbel koopiade valmistamiseks;
 - (c) tarbija seadme asukohast tulenevad piirangud;
 - (d) mis tahes funktsioonid, mis on eeltingimuseks lisaostude sooritamisel, näiteks tasuline sisu, liikmesus või täiendav riist- või tarkvara;
- (8) seadmed, millega digitaalset infosisu või digitaalteenust saab kasutada, ning vajaduse korral vajalik operatsioonisüsteem ja lisatarkvara, sealhulgas versiooni number, ning riistvara, näiteks protsessori kiirus ja graafikakaardi omadused;
- (9) mis tahes üksikasjad, mis on seotud digielementidega kaupade asjade interneti funktsioonidega.

3.3. Väljaspool äriruume sõlmitavate lepingutele ja kauglepingutele esitatavad lisanõuded

3.3.1. Isikustatud hind

Artikli 6 lõige 1

ea) asjakohasel juhul teave selle kohta, et hinda on isikupõhiselt kohandatud automatiseeritud töötusel põhineva otsuste tegemise alusel

Seda direktiiviga (EL) 2019/2161 kehtestatud teavitamisnõuet kohaldatakse kauglepingute ja väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute suhtes. Praktikas on see asjakohane üksnes internetis sõlmitud lepingute puhul, mis võimaldavad kasutada automatiseeritud otsuste tegemist ja tarbijakäitumise profiilialüüsi, et kohandada hind konkreetse tarbija või konkreetse tarbijakategooria vajadustele.

Kui selliseid meetodeid kasutatakse hinna isikustamiseks, tuleks tarbijaid selgelt ja nähtavalt teavitada, et nad saaksid otsuotsuse tegemisel arvestada võimalike riskidega.

Nagu on selgitatud direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 45: „[k]õnealust teavitamisnõuet ei peaks kohaldama selliste meetodite nagu dünaamilise või reaajas toimuva hinnakujunduse suhtes, mis hõlmab hinna muutmist väga paindlikult ja kiirelt vastuseks turundlusele, kui need meetodid ei kätke endas isikupõhist kohandamist, mis toimub automatiseeritud töötusel põhineva otsustusprotsessi alusel.“

Dünaamiline hinnakujundus viitab hinnamuutustele, mis tulenevad muutujatest, mis ei ole kliendiga seotud, näiteks kellaaeg, kättesaadav pakkumine, konkurentide hinnad. Kui dünaamilist hinnakujundust kasutatakse ilma hindu isikustamata, peaksid eri tarbijad või tarbijarühmad nägema sama hinda, kui nad ostavad sama toodet samal ajal, olenemata oma profiilist ja individuaalsetest omadustest.

Hinnaerinevused, mis tulenevad erinevatest maksudest või kohaldatavatest tasudest (nt käibemaksu määrade erinevus liikmesriikide vahel), ei kujuta endast samuti isikustatud hinnakujundust. Samuti ei kuulu isikustatud hinnakujunduse kategooriasse hinnaalandused, mida kohaldatakse üldiselt ja mis ei ole suunatud konkreetsele üksikisikule või rühmale, mis valitakse automatiseeritud profiilialüüsi abil.

Isikustatud hinnakujundus tähendab kohandamist. Kauplejad koguvad andmeid üksiktarbijate kohta, kasutades tarbijate käitumise kirjeldamiseks automatiseeritud otsuste tegemist. Andmed otsingute ajaloo või andmetöötlusseadme kohta on mõned elemendid, mida saab kasutada tarbija profiili kindlakstegemiseks.

Näiteks veebikaupleja võib dünaamilise hinnakujunduse vormina tõsta hinda, kui ta märkab veebisaidil suurenenud andmeliiklust. Samas võib algoritm kasutada ka konkreetset veebilehel tarbija tehtud klõpsude arvu, et kirjeldada tarbija käitumist ja kohandada hinda selle tarbija vajadustele.

Tarbija õiguste direktiivi nõue piirdub teabega isikustamise kohta. See on täiendav teavitamisnõue, mida tuleks järgida isikustatud hinna pakkumise ajal. See „ei piira määruse (EL) 2016/679 kohaldamist, milles sätestatakse muu hulgas üksikisiku õigus sellele, et tema suhtes ei kohaldata individuaalset automatiseeritud töötusel põhinevat otsustusprotsessi, sealhulgas profiilialüüsi“ (direktiivi (EL) 2019/2161 põhjendus 45). Isikustatud hinnakujundus võib kuuluda isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 22 sätestatud automatiseeritud töötusel põhinevate otsuste tegemise erinormide kohaldamisalasse⁽⁹⁴⁾. Muud selles kontekstis asjakohased isikuandmete kaitse üldmääruse nõuded hõlmavad artikli 6 kohast õigusliku aluse nõuet ning artiklite 12–14 kohaseid teavitamiskohustusi.

Automatiseeritud otsuste tegemist käsitleva teabe esitamine kaupleva rakendatavates privaatsuse kaitse põhimõtetes ei ole piisav, et täita tarbija õiguste direktiivis sätestatud lepingueelse teavitamise nõudeid hinna isikustamise kohta. Teave hinna isikustamise kohta tuleks esitada enne iga tehingut, mitte lihtsalt osana üldisest teabest selle kohta, kuidas kaupleva isikuandmeid töötleb.

3.3.2. Sidevahendite kasutamise maksumus

Artikli 6 lõige 1

f) [sidevahendi] kasutamise maksumus lepingu sõlmimiseks, kui seda maksumust ei arvutata põhitariifi alusel

⁽⁹⁴⁾ Lisasuuniseid saab artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörihma dokumendist „Suunised automatiseeritud töötusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilialüüsi kohta määruse (EL) 2016/679 kohaldamisel“.

Nõuet kohaldatakse eelkõige juhul, kui kaupleja reklaamib tasulist telefoninumbrit, millel tarbija peab pakutava kauba või teenuse kohta lepingu sõlmimiseks helistama.

3.3.3. Ettemaksud ja finantstagatised

Artikli 6 lõige 1

q) kui see on asjakohane, asjaolu, et kaupleja nõudel peab tarbija maksma ettemaksu või esitama finantstagatise, ning sellise ettemaksu või finantstagatise tingimused

Ettemaksud ja finantstagatised on tavalised rendi- või üürilepingute puhul, millega antakse tarbija käsutusse väärtuslik ese, näiteks üüriauto. Nagu on selgitatud põhjenduses 33: „Kauplejatel peaks lasuma kohustus tarbijat eelnevalt teavitada igasugustest korralduslikest aspektidest, mis tulenevad olukorrast, kus tarbija sooritab kaupleja kasuks sissemakse, sealhulgas sellisest olukorrast, kus tarbija krediit- või deebetkaardil broneeritakse teatav summa.“

— Näiteks tagatisega seotud tingimusi käsitleva teabe andmisel tuleks eeskätt selgitada seda, kas asjaomane summa broneeritakse tarbija kontrol või debiteeritakse sellelt ning millal ja millistel tingimustel see vabastatakse või tagastatakse tarbijale.

3.3.4. Kohtuvälised kahjuhüvitusnõuete mehhanismid

Artikli 6 lõige 1

t) kui see on asjakohane, võimalus kasutada kaupleja suhtes kohtuväliselt kaebuste lahendamise ja kahjuhüvitusnõuete mehhanismi, millele kaupleja on allutatud, ning selle juurdepääsutingimused

Eespool esitatud teavitamisnõue hõlmab kõiki kohtuväliseid kaebuste lahendamise ja kahjuhüvitusnõuete mehhanisme, mida kaupleja suhtes kohaldatakse, sealhulgas mehhanisme, mis kuuluvad tarbijavaidluste kohtuväliselt lahendamist käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/11/EL⁽⁹⁵⁾ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) kohaldamisalasse.

Tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiviga tagatakse ELi elanikele juurdepääs vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismidele, et lahendada nende vaidlusi ELis asuvate kauplejatega. Selles sätestatakse konkreetsete kvaliteedinõuded vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele ja menetlustele. Tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi kohaselt käsitletakse vaidluste kohtuvälise lahendamise eest vastutavate üksustena ainult neid vaidluste kohtuvälise lahendamise üksusi, mida liikmesriigid on hinnanud nende nõuete alusel ja millest on komisjonile teatatud.

Tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi kohaldatakse riigisiseste ja piiriüleste vaidluste suhtes, mis on seotud müügi- või teenuslepingutest tulenevate lepinguliste kohustustega, olenemata sellest, millist toodet või teenust tarbija ostis (välja arvatud ainult tervishoiu- ja kõrgharidustoodete ja -teenustega seotud vaidlused⁽⁹⁶⁾), kas toode või teenus osteti interneti teel või internetiväliselt ning kas kaupleja on asutatud tarbija liikmesriigis või mõnes muus liikmesriigis.

Järelikult kui kohtuvälise mehhanismi, millest kaupleja tarbijat tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõike 1 punkti t alusel teavitab, on tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise üksus tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses, peab kaupleja täitma ka kõnealuse direktiivi artiklis 13 sätestatud nõudeid. Selles nõutakse, et kauplejad teavitaksid vaidluste kohtuvälise lahendamise üksus(t)est, kelle alla nad kuuluvad, kui kauplejad kohustuvad või on kohustatud kasutama tarbijavaidluste lahendamiseks vaidluste kohtuväliselt lahendamist. See teave peab sisaldama asjaomaste vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste veebisaidi aadressi. Tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi artikli 13 lõike 2 kohaselt esitatakse teave selgel, arusaadaval ja kergesti kättesaadaval viisil kaupleja veebisaidil, kui see on olemas, ning vajaduse korral kaupleja ja tarbija vaheliste müügi- või teenuslepingute üldtingimustes.

⁽⁹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63).

⁽⁹⁶⁾ Vt erandite kohta tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi kohaldamisest direktiivi artikli 2 lõige 2.

Euroopa Kohus selgitas sellega seoses, et võttes arvesse tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi artikli 13 lõiget 2 ja tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõike 1 punkti t, ei piisa sellest, et tarbija saab teabe vaidluste kohtuvälise lahendamise kohta alles hetkel, mil sõlmitakse leping kauplejaga, olgu siis lepingu üldtingimustest või eraldi dokumendis. Selle asemel peab tarbija selle teabe saama aegsasti enne lepingu sõlmimist, mitte aga alles lepingu sõlmimise staadiumis ⁽⁹⁷⁾.

Lisaks nõutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 524/2013 ⁽⁹⁸⁾ (tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise kohta (tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise määrus)) artikli 14 lõikes 1, et liidus asuvad kauplejad, kes sõlmivad internetipõhiseid müügi- või teenuse osutamise lepinguid, ning liidus asuvad internetipõhised kauplemiskohad esitaksid oma veebisaidil elektroonilise lingi internetipõhise vaidluste lahendamise platvormile ⁽⁹⁹⁾.

3.4. Internetipõhiste kauplemiskohtadele esitatavad lisanõuded

Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudetakse nii tarbija õiguste direktiivi kui ka ebaausate kaubandustavade direktiivi, kehtestades **internetipõhiste kauplemiskohtadele** teabe esitamise kohustuse. Internetipõhised kauplemiskohad on määratletud tarbija õiguste direktiivi artikli 2 punktis 17 ⁽¹⁰⁰⁾.

Artikkel 2

17) „internetipõhine kauplemiskoht“ – teenus, mis võimaldab tarbijatel sõlmida teiste ettevõtjate või tarbijatega kauglepinguid, kasutades selleks tarkvara, sealhulgas veebisaiti, veebisaidi osa või rakendust, mida käitab ettevõtja või mida käitatakse ettevõtja nimel

Direktiiviga (EL) 2019/2161 lisati tarbija õiguste direktiivi uus artikkel 6a „Täiendavad teavitamise erinõuded, mis kehtivad internetipõhiste kauplemiskohtade kaudu sõlmitud lepingute suhtes“.

Artikkel 6a algab üldklausliga, milles sätestatakse nõuded internetipõhise kauplemiskoha esitava teabe kättesaadavuse kohta – need ametlikud nõuded vastavad artikli 6 lõikes 1 ja artikli 8 lõikes 1 sätestatud kõigi sidevahendi abil sõlmitud lepingute puhul kehtivatele nõuetele.

Artikkel 6a

1. Enne kui kaugleping või vastav pakkumine muutub internetipõhise kauplemiskoha kaudu tarbijale siduvaks, esitab internetipõhise kauplemiskoha teenuse osutaja tarbijale, ilma et sellega piirataks direktiivi 2005/29/EÜ kohaldamist, selgelt ja arusaadavalt ning [sidevahendile] sobival viisil järgmise teabe

Konkreetsed teavitamiskohustused on sätestatud artikli 6a lõikes 1. Punkti a kohaselt peavad parameetrid, mis määravad kindlaks pakumuse järjestuse, olema läbipaistvad, samal ajal kui punktides b, c ja d on sätestatud kohustus esitada teave teise lepinguosalise staatuse, tarbijaõiguste kohaldatavuse ja lepingu täitmise eest vastutava isiku kohta.

3.4.1. Järjestamiskriteeriumid

Artikli 6a lõige 1

a) üldteave, mis on tehtud kättesaadavaks veebileidese konkreetse osas, mis on vahetult ja kergesti juurdepääsetav veebilehelt, kus pakumised on esitatud, ning mis käsitleb peamisi parameetreid, mis määravad kindlaks tarbijatele otsingu tulemusena esitatud pakumiste järjestuse, nagu on määratletud direktiivi 2005/29/EÜ artikli 2 lõike 1 punktis m, ning nende parameetrite suhtelist tähtsust teiste parameetritega võrreldes

⁽⁹⁷⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 25. juuni 2020, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, C-380/19, ECLI: EU:C:2020:498, punktid 34–35.

⁽⁹⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 524/2013 tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise määrus) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 1).

⁽⁹⁹⁾ <https://ec.europa.eu/consumers/odr/main/index.cfm?event=main.home2.show&lng=ET>

⁽¹⁰⁰⁾ Komisjoni 15. detsembri 2020. aasta ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus konkurentsile avatud ja õiglaste turgude kohta digisektoris (digiturgude õigusakt) (COM(2020) 842 final, 2020/0374(COD)) on sätestatud lisakohustused teatavatele kauplemiskohtadele, mida käitavad nn värvahoidjad (sisule juurdepääsu kontrollijad).

Direktiiviga (EL) 2019/2161 lisati sarnane teavitamiskohustus ka ebaausate kaubandustavade direktiivi artiklisse 7 uue lõikena 4a, mis käsitleb eksitavat tegevusetust. Selle direktiiviga lisati ebaausate kaubandustavade direktiivi I lissasse, mis käsitleb nn musta nimekirja, ka uus punkt 11a, millega keelatakse avalikustamata reklaam ja tasuline reklaamimine otsingutulemustes.

Tarbija õiguste direktiivis sätestatud kohustust kohaldatakse internetipõhiste kauplemiskohtade suhtes, mis võimaldavad sõlmida tarbijalepinguid vahetult kolmandate isikutega (nii ettevõtjalt tarbijale kui ka ettevõtjalt ettevõtjale lepingud). Seevastu ei kohaldata seda hinnavõrdlusvahendite ja otsingumootorite suhtes, kui need ei tegutse internetipõhiste kauplemiskohtadena – sedalaadi vahendajate suhtes kohaldatakse üksnes ebaausate kaubandustavade direktiivi nõudeid.

Järjestus on ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 2 punktis m määratletud kui „ettevõtja esitletud, reastatud või edastatud toodetele antud suhteline edemus, olenemata selliseks esitlemiseks, reastamiseks või edastamiseks kasutatud tehnoloogilistest vahenditest“. Sama määratlus kehtib ka tarbija õiguste direktiivi kontekstis.

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 19 on selgitatud seda lähemalt, et see viitab „[kauplejate pakkumiste suhtelisele edemusele või otsingutulemuste asjakohasusele] [...] mis muu hulgas tulenevad algoritmilise järjestuse, hindamis- või läbivaatamismehhanismide, visuaalsete märgistuste või muude esiletõstmisvahendite või nende kombinatsioonide kasutamisest“.

Järjestamisparameetritest teavitamise kohustus tekib siis, kui kauplemiskoht pakub pärast tarbija otsingut otsingutulemusi eri kauplejate või tarbijate poolt kauplemiskohas pakutavate toodete kohta. Seevastu **ei kohaldata seda tarbijale kuvatava internetipõhise kasutajaliidese vaikekorralduse suhtes ja see ei tulene konkreetsest otsingust selles internetipõhises kasutajaliideses**.

Mis puudutab teabe sisu, siis peab kauplemiskoht esitama üldise teabe toodete järjestamise peamiste parameetrite kohta ja nende parameetrite suhtelise tähtsuse kohta võrreldes muude parameetritega.

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 22 on sätestatud, et „[j]ärjestuse kindlaksmääramise parameetrite all mõistetakse üldkriteeriumeid, protsesse ja erisignaale, mis on hõlmatud järjestuse koostamise algoritmides või muudes kohandamise või järjestuses madalamale kohale viimise mehhanismides“.

Teave järjestuse kohta ei piira ärisaladusi käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/943⁽¹⁰¹⁾ kohaldamist. Nagu on selgitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1150⁽¹⁰²⁾ (edaspidi „P2B määrus“) artiklis 5 sätestatud kõigi digiplatvormide ja otsingumootorite puhul kehtiva paralleelse järjestamise läbipaistvuse kohustuse kohta, tähendab see seda, et asjaomaste teenuseosutajate ärihuvide arvesse võtmisega ei tohiks kunagi kaasneda järjestuse kindlaksmääramise peamiste parameetrite avalikustamisest keeldumine. Samal ajal ei nõuta direktiiviga (EL) 2016/943 ega P2B määrusega asjaomaste teenuseosutajate järjestamismehhanismide, sealhulgas nende algoritmide üksikasjade avalikustamist⁽¹⁰³⁾. Sama lähenemisviisi kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi kohase teavitamisnõude suhtes.

Järjestamise vaikeparameetrite kirjeldus võib jääda üldiseks ja seda ei pea esitama kohandatud viisil iga üksiku otsingu kohta⁽¹⁰⁴⁾. Lisaks üldistele kättesaadavusnõuetele tuleb teave järjestamisparameetrite kohta teha kättesaadavaks internetipõhise kasutajaliidese konkreetses osas, mis on otse ja kergesti juurdepääsetav veebisaidil, kus pakkumised esitatakse⁽¹⁰⁵⁾.

Teavitamiskohustus kehtib ka juhul, kui kaupleja võimaldab teha otsinguid internetipõhises kasutajaliideses **häälkäskude (digitaalassistendid)**, mitte teksti sisestamise teel. Ka sellisel juhul tuleb teave teha tutvumiseks kättesaadavaks kaupleja veebisaidil/rakenduses veebiliidese konkreetses osas.

Tarbijatele suunatud järjestuse läbipaistvust reguleerivates õigusnormides (tarbija õiguste direktiivis ja ebaausate kaubandustavade direktiivis) on järjestus määratletud sisuliselt samamoodi nagu P2B määruses. P2B määruses nõutakse, et platvormid teavitaksid oma ärikasutajaid platvormi ettevõtjatevahelistes tingimustes sisalduva teabe kaudu või teeksid teabe kättesaadavaks lepingueelses etapis.

⁽¹⁰¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/943, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset (ELT L 157, 15.6.2016, lk 1).

⁽¹⁰²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks (ELT L 186, 11.7.2019, lk 57).

⁽¹⁰³⁾ Vt direktiivi (EL) 2019/2161 põhjendus 23 ja P2B määruse põhjendus 27.

⁽¹⁰⁴⁾ Vt direktiivi (EL) 2019/2161 põhjendus 23.

⁽¹⁰⁵⁾ Vt ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõige 4a.

Kuigi vastavad teavitamisnõuded on sarnased, on nende sihtrühm erinev. Sel põhjusel nõutakse tarbija õiguste direktiivis (ja ebaausate kaubandustavade direktiivis), et avaldada tuleb üksnes üldine teave peamiste järjestamisparameetrite ja nende suhtelise tähtsuse kohta. See erinevus P2B määrusest kajastab **nende tarbijate teabevajadust, kes vajavad kokkuvõtlikku ja kergesti mõistetavat teavet**. Samal põhjusel ei nõua tarbija õiguste direktiivis (ja ebaausate kaubandustavade direktiivis) sätestatud õigusnormid ka P2B määrusega nõutavate peamiste järjestusparameetrite suhtelise tähtsuse põhjuste selgitamist.

Praktilisest küljest saavad veebipõhiste vahendusteenuste pakkujad kasutada üksikasjalikumat teavet, mida nad annavad oma ärikasutajatele P2B määruse alusel, et koostada tarbijale suunatud selgitus järjestamisparameetrite kohta. Komisjon on välja andnud suunised järjestuse läbipaistvuse kohta vastavalt P2B määrusele ⁽¹⁰⁶⁾. Nendes suunistes käsitletakse mitut küsimust, mis on ka kaudselt asjakohased tarbija õiguste direktiivi ja ebaausate kaubandustavade direktiivi järjestuse läbipaistvust käsitlevate õigusnormide kohaldamisel, näiteks „peamiste parameetrite“, „suhtelise tähtsuse“ ning „otse ja kaudse tasu“ mõisted.

3.4.2. Muu lepinguosalise staatus

Artikli 6a lõige 1

b) *teave selle kohta, kas kaup, teenuseid või digitaalset infosisu pakkuv kolmas isik on kaupleja või mitte, lähtuvalt kolmanda isiku avaldusest internetipõhise kauplemiskoha teenuse osutajale*

Sarnane nõue, mis puudutab kolmandast isikust tarnija staatust, on sätestatud ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 7 lõike 4 uues punktis f, mis käsitleb ostukutset.

Selle konkreetselt internetipõhiste kauplemiskohtadele esitatava teavitamisnõude eesmärk on tagada, et tarbijad teavad alati, kellelt nad internetipõhises kauplemiskohas kaupa või teenust ostavad, kas kauplejal teiselt tarbijalt. Ekslik oletus, et kolmandast isikust tarnija on kaupleja, võib tekitada tarbijale probleeme, kui interneti teel ostmisel läheb midagi valesti (nt kaup ei vasta lepingule) ja kui siis selgub, et lepingu suhtes ei ole kohaldatavad tarbijakaitse normid, näiteks õigus taganeda 14 päeva jooksul või õiguslik garantiid.

Nii tarbija õiguste direktiivis kui ka ebaausate kaubandustavade direktiivis on sätestatud, et kolmandast isikust tarnija staatust käsitlev teave peaks põhinema selle tarnija deklaratsioonil, mille internetipõhine kauplemiskoht seejärel tarbijale edastab. Seepärast võib internetipõhine kauplemiskoht tugineda peamiselt kolmandast isikust tarnija esitatud deklaratsioonile. See lähenemisviis on kooskõlas e-kaubanduse direktiivi ⁽¹⁰⁷⁾ kohase keeluga kehtestada veebivahendajatele üldised jälgimiskohustused niivõrd, kui võrd e-kaubanduse direktiivi asjakohased sätted on kohaldatavad internetipõhise kauplemiskoha suhtes. Samal ajal ei piira see kauplemiskoha kohustusi seoses ebaseadusliku sisuga, näiteks tegutsemist teatise alusel, millega teavitatakse platvormi kauplejate konkreetsetest petturlikest pakkumistest ⁽¹⁰⁸⁾.

Tuleb rõhutada, et artikli 6a lõike 1 punktis b on sätestatud teavitamisnõue, et suurendada selgust tarbijate jaoks, kes teevad oste internetipõhistes kauplemiskohtades. Kaupleja enda kinnitus on hea märk tarnija õiguslikust seisundist, kuid see ei asenda kaupleja mõiste määratlust, mida tuleb kohaldada vastavalt kindlaksmääratud kriteeriumidele. Sellega seoses tuleb viidata ebaausate kaubandustavade direktiivi I lisa punktile 22 (nn must nimekiri), mis keelab kauplejal teeselda, et nad ei ole kauplejad. Seda keeldu kohaldatakse kõigi ebaõigete või ebatäpsete deklaratsioonide suhtes, mille kohaselt isik ei ole selle uue teavitamisnormi alusel kaupleja.

3.4.3. Teave ELi tarbijaõiguse mittekohaldatavuse kohta

Artikli 6a lõike 1 punkti c eesmärk on innustada kauplejaid oma staatusest korrektselt teatama. Selle kohaselt peab internetipõhise kauplemiskoha pakkuja hoiatama tarbijaid, et nad ei saa kasutada oma tarbijaõigusi, kui kolmandast isikust tarnija on teatanud, et ta ei ole kaupleja.

⁽¹⁰⁶⁾ Komisjoni teatis „Suunised järjestuse läbipaistvuse kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2019/1150“ (ELT C 424, 8.12.2020, lk 1).

⁽¹⁰⁷⁾ Sama tingimus on kehtestatud komisjoni ettepanekus digiteenuste õigusakti kohta, vt: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_et.

⁽¹⁰⁸⁾ Vt e-kaubanduse direktiivi artikli 14 lõige 2.

Artikli 6a lõige 1

c) kui kolmas isik, kes pakub kaupu, teenuseid või digitaalset infosisu, ei ole kaupleja, siis teave selle kohta, et lepingu suhtes ei kohaldata liidu tarbijakaitseõigusest tulenevaid tarbija õigusi

Teave selle kohta, et lepingu suhtes ei kohaldata ELi tarbijaõigusi, peab võimalikult lühidalt ja selgelt olema lisatud teabele selle kohta, et kolmandast isikust tarnija on teatanud, et ta ei ole kaupleja. Selle teatise peamine eesmärk on hoiatada tarbijaid, et nad ei saa loota õiguskaitsele, mida nad tavaliselt eeldavad, näiteks taganemisõigusele või õiguslikule garantiile, nii et nad sõlmiksid lepingu neist piirangutest täielikult teadlik olles.

3.4.4. *Lepinguga seotud kohustuste jaotus*

Artikli 6a lõige 1

d) kui see on kohaldatav, siis teave selle kohta, kuidas lepinguga seotud kohustused on jaotatud kaupu, teenuseid või digitaalset infosisu pakkuva kolmanda isiku ja internetipõhise kauplemiskoha pakkuja vahel; see teave ei mõjutata internetipõhise kauplemiskoha teenuse osutaja ega kolmandast isikust kaupleja lepinguga seotud vastutust vastavalt muule liidu või liikmesriigi õigusele

Internetipõhiseid kauplemiskohti kasutavad tarbijad sõlmivad kauplemiskoha pakkujaga või kolmandast isikust tarnijaga lepingud kauplemiskohas pakutavate konkreetsete toodete tarnimiseks. Lisaks sõlmib tarbija ka (raam)lepingu internetipõhise kauplemiskoha pakkujaga ja viimane on sõlminud lepingud turul tegutsevate tarnijatega. Nende lepingutega reguleeritakse kasutajatele suunatud kauplemiskoha teenuse kasutamise tingimusi, sealhulgas teenuseid, mida kauplemiskoht pakub tarbijale seoses tarnijatega sõlmitud lepingutega, mis puudutavad konkreetseid tooteid.

Artikli 6a lõike 1 punkti d eesmärk on tagada tarbijatele kauplemiskohas kolmandatest isikutest tarnijatega lepingute sõlmimisel selgus selles, „kuidas lepinguga seotud kohustused on jagatud“ kolmandast isikust tarnija ja kauplemiskoha pakkuja vahel. Selle kohaselt peab kauplemiskoht tuletama tarbijale meelde kõiki kohustusi, mida kauplemiskoht võib selliste lepingute puhul tarbija vastu võtta.

See teave internetipõhise kauplemiskoha pakkuja ja kolmandast isikust tarnija kohustuste jaotuse kohta tuleb esitada „kui see on kohaldatav“. Nimelt kohaldatakse seda nõuet üksnes juhul, kui vastutus tarbijate ees on jagatud internetipõhise kauplemiskoha ja kolmandast isikust tarnija vahel. Näiteks võib veebipõhine kauplemiskoht võtta vastutuse kauba kättetoimetamise eest, samal ajal kui kolmandast isikust tarnija vastutab kauba vastavuse eest.

Tarbija õiguste direktiiv ei reguleeri seda, kuidas tuleb vastutus lepinguosaliste vahel jagada. Internetipõhise kauplemiskoha ja kolmandast isikust kaupleja ülesanne on kokku leppida oma kohustused seoses kauplemiskohas sõlmitud lepingutega, kui kohaldatavast siseriiklikust õigusest ei tulene teisiti, ning kauplemiskoht peab tarbijaid sellest teavitama.

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 27 on esitatud näide selle kohta, kuidas veebipõhine kauplemiskoht saaks seda uut teavitamiskohustust rakendada: „Internetipõhise kauplemiskoha teenuse osutaja võib teatada, et üksnes kolmandast isikust kaupleja on vastutav tarbijaõiguste tagamise eest või kirjeldada oma konkreetseid kohustusi, kui ta võtab vastutuse lepingu teatavate aspektide, näiteks tarnimise või taganemisõiguse täitmise eest.“ Põhjenduses 27 on mainitud ka seda, et teave tuleks esitada selgelt ja arusaadavalt ning mitte üksnes lepingu tüüpitingimustes või muudes samalaadsetes lepingudokumentides.

3.4.5. *Võimalus kehtestada täiendavaid teavitamisnõudeid*

Artikli 6a lõikega 2 lubatakse liikmesriikidel kehtestada internetipõhiste kauplemiskohtadele täiendavaid teavitamisnõudeid, võttes arvesse e-kaubanduse direktiivis 2000/31/EÜ sätestatud õigusnorme.

Artikkel 6a

2. Ilma et see piiraks direktiivi 2000/31/EÜ kohaldamist, ei piira käesolev artikkel liikmesriikide õigust kehtestada internetipõhise kauplemiskoha teenuse osutajatele täiendavaid teavitamisnõudeid. Sellised normid peavad olema proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja õigustatud tarbijakaitse vajadusega.

Seega sarnaneb see õiguslik võimalus artikli 6 lõikes 8 sätestatud üldisema võimalusega, mis võimaldab liikmesriikidel kehtestada täiendavaid teavitamisnõudeid (nagu on kirjeldatud eespool jaotises 3.1.5).

4. Erinõuded kauglepingute puhul

4.1. Kauglepingu mõiste määratlus

Artiklis 2 on kauglepingud määratletud järgmiselt: „7) kaugleping – kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud leping, mis sõlmitakse organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi alusel ilma kaupleja ja tarbija üheaegse füüsilise kohalolekuta, kasutades eranditult kas üht või mitut kaugsidevahendit kuni ja kaasa arvatud ajani, millal leping sõlmitakse“.

Seda mõistet on täiendavalt selgitatud põhjenduses 20, kus on esitatud ka näited sidevahendite kohta: „Kauglepingu mõiste peaks hõlmama kõiki juhtumeid, kus leping sõlmitakse kaupleja ja tarbija vahel organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi alusel üksnes ühe või mitme [sidevahendi] vahendusel (**nt tellimuskiri, Internet, telefon või faks**) kuni ja kaasa arvatud ajani, mil leping on sõlmitud. Kõnealune mõiste peaks hõlmama ka olukordi, kus tarbija külastab ärruume üksnes teabe saamiseks kauba või teenuse kohta ning järgnevalt räägib läbi ja sõlmib lepingu vahemaa tagant. Seevastu ei tuleks kauglepinguks lugeda lepingut, milles lepitakse kokku kaupleja ärruumides ning mis sõlmitakse lõplikult [sidevahendit] kasutades. Samuti ei tuleks kauglepinguks lugeda lepingut, mis algatatakse [sidevahendit] kasutades, kuid sõlmitakse lõplikult kaupleja ärruumides. Kauglepingu põhimõte ei tohiks samamoodi hõlmata tarbija poolt [sidevahendit] kasutades kutseala esindajale esitatud taotlust teenuse saamiseks, nt kui tarbija helistab juuksurija kinnipanemiseks. [...]“.

Lepinguosalised võivad kasutada kauglepingu sõlmimiseks ka **mitut sidevahendit koos** (nt veebisait, mobiilirakendus või telefonikõne). Asjaolu, et lepinguosalised pärast kauglepingu sõlmimist üksteisega kohtuvad, tavaliselt kauba kohaletoimetamise või teenuse osutamise või nende eest maksmise ajal, ei tohiks muuta lepingu liigitamist kauglepinguks. Kui tarbija on külastanud ärruume üksnes teabe saamiseks kaupade või teenuste kohta, tuleks lepingut, mille üle ta hiljem kauplejaga läbi räägib ja mille sõlmib vahemaa tagant, käsitada kauglepinguna. Kuigi pelgalt kauplejaga kohtumise kokkuleppimist ei peeta kauglepinguks, on telefoni teel tehtud siduv broneering kaupade kättesaamiseks või teenuste kasutamiseks kindlal ajal tõenäoliselt kauglepingu direktiivi tähenduses.

Direktiivi kohaldatakse üksnes nende kauglepingute suhtes, mis on sõlmitud **organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi alusel**. Näiteks kui kaupleja sõlmib pärast seda, kui tarbija on temaga ühendust võtnud, tarbijaga lepingu e-kirja või telefoni teel vaid erandkorras, ei tuleks sellist lepingut käsitada kauglepinguna direktiivi tähenduses. Pole siiski vajalik, et kaupleja kehtestaks kaugmüügi jaoks keeruka korralduse, näiteks internetipõhise kasutajaliidese. Ka lihtsamad kokkulepped, nagu e-posti või telefoni kasutamise soovitamise tarbijatega lepingute sõlmimiseks, tooksid kaasa tarbija õiguste direktiivi nõuete kohaldamise.

Kaupleja võib kasutada direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate lepingute sõlmimiseks internetipõhist kauplemiskohta. Nagu on selgitatud põhjenduses 20: „[...] Organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi mõiste peaks hõlmama skeeme, mida ei paku mitte kaupleja, vaid kolmas isik, kuid mida kaupleja kasutab, näiteks Interneti-põhine platvorm. See ei tohiks aga hõlmata juhtumeid, kus veebilehel pakutakse üksnes teavet kaupleja, tema kaupade ja/või teenuste kohta ning tema kontaktandmeid.“

Tarbija õiguste direktiivi kohaldamine ei sõltu kaupleva kasutatavast tehnoloogiast. Pole oluline, kas tarbija sõlmib tavalise kauglepingu interneti teel või kasutab plokiahelatehnoloogiat ⁽¹⁰⁹⁾.

4.2. Lepingueelne teave

4.2.1. Vahetult enne tellimuse esitamist esitatav teave

Artikkel 8

2. Kui elektrooniliselt sõlmitav kaugleping seab tarbijale maksekohustuse, esitab kaupleva tarbijale vahetult enne, kui tarbija teeb tellimuse, selgelt ja esiletõstatult artikli 6 lõikes 1 punktides a, e, o ja p sätestatud teabe.

Artikli 8 lõikes 2 on osutatud teabele, mis tuleb tarbijale esitada vahetult enne sellise lepingu sõlmimist, mis sõlmitakse elektrooniliste vahenditega ja mille sõlmimisel tuleb teha makse.

Direktiivis ei ole mõistet „elektroonilised vahendid“ määratletud, kuid põhjenduses 39 esitatud selgitust silmas pidades tuleks seda mõistet tõlgendada nii, et see viitab **veebisaitide ja muude veebileidete kaudu sõlmitud lepingutele**: „On oluline tagada, et Interneti teel sõlmitud kauglepingute puhul oleks tarbijal võimalik enne tellimuse esitamist lepingu põhiosad täielikult läbi lugeda ja neist aru saada. Seega on vaja käesolevas direktiivis sätestada, milliste osade kuvamist nõutakse tellimuse kinnitamise vahetus läheduses [...]“. Võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2015/1535 ⁽¹¹⁰⁾ esitatud elektrooniliste vahendite määratlust, võib artikli 8 lõiget 2 kohaldada ka muu tehnoloogia suhtes, näiteks telerite digimuundurite kaudu edastatava digitaalse infosisu suhtes.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 8 lõike 2 puhul tuleks silmas pidada liikmesriikide õigusnorme, millega võetakse üle e-kaubanduse direktiivi 2000/31/EÜ sätteid lepingute vormistamise kohta ning mida kohaldatakse juhul, kui leping hõlmab infoühiskonna teenust ehk ükskõik millist vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenuse saaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavat teenust.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 8 lõikes 9 on sõnaselgelt kinnitatud, et see ei piira direktiivi 2000/31/EÜ artiklite 9 ja 11 sätete kohaldamist, mille kohaselt on kaupleva kohustatud **võimaldama tarbijal enne e-tellimuse esitamist seda kontrollida**.

Seega kohaldataks tarbija õiguste direktiivi artikli 8 lõiget 2 praktikas siis, kui tarbijal palutakse kontrollida kooskõlas e-kaubanduse direktiiviga oma tellimust, st kontrollida enne nupu „osta“ klõpsamist üle oma ostukorvi sisu ⁽¹¹¹⁾.

⁽¹⁰⁹⁾ See põhimõte kehtib ka tehingute suhtes, mille puhul kasutatakse nn nutilepinguid. Mõiste „nutileping“ kirjeldab arvutiprogrammi või tehinguprotokollit, mille eesmärk on õiguslikult asjakohaste sündmuste ja tegevuste automaatne elluviimine, kontrollimine või dokumenteerimine. Mõiste „nutilepingud“ määratluses ei ole veel kokkuleppele jõutud. Plokiahelate ja nutilepingute õiguslikku ja regulatiivset raamistikku käsitleva aruande kohaselt, mille koostas ConsenSys AG Euroopa Liidu plokiahela vaatluskeskuse ja foorumi tellimisel, tähistab see mõiste üldiselt arvutikoodi, mida säilitatakse plokiahelas ja millele pääsevad ligi üks või mitu lepinguosalist (https://www.eublockchainforum.eu/sites/default/files/reports/report_legal_v1.0.pdf). Need programmid on sageli iseenesest rakenduvad ja kasutavad plokiahela omadusi, nagu urkimiskindlus, detsentraliseeritud töötlus jne. Kuigi nutileping toimib vastavalt selle konkreetse lepingu tingimustele, mida ta rakendab, ei tohiks seda mõistet kasutada lepingu enda sünonüümina.

⁽¹¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.9.2015, lk 1). Artikli 1 lõike 1 punkti b alapunkt ii: „[teenuse mõiste puhul tähendab] „**elektroonilisel teel**“, et teenus saadetakse lähtepunktist ja võetakse sihtkohas vastu elektrooniliste andmetöötlus- (sh pakkimiseseadmete) ja säilitusseadmete abil ning see saadetakse, edastatakse ja võetakse vastu täielikult juhtmete või raadio kaudu, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil“.

⁽¹¹¹⁾ Mõned kauplevad esitlevad muid tooteid, mis „võivad tarbijatele meeldida“, tellimisprotsessi lõppetapis ja see võib muuta tarbija jaoks keerukaks oma tellimuse ülevaatamise ja veendumise, et kõik on õige. Kui selline esitusviis ajab tarbija segadusse ja takistab arusaamist lepingu põhiosadest enne tellimuse esitamist, võib selline tava olla eksitav ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 6 või artikli 7 kohaselt.

Artikli 8 lõikes 2 kasutatud väljend „vahetult enne“ peaks esiteks hõlmama **ajalist aspekti** ja seda tuleks mõista nii, et see tähendab „kohe enne“. Lisaks viitavad artikli 8 lõikes 2 kasutatud sõna „esiletõstetult“ ja põhjenduses 39 kasutatud väljend „vahetus läheduses“ **teabe esitamise** nõuetele, mis on võrreldes artikli 6 lõikes 1 ja artikli 8 lõikes 1 sätestatud üldnõuetega rangemad. Teave tuleks esitada nii, et tarbija saab seda enne tellimuse esitamist ka tegelikult näha ja lugeda, ilma et ta peaks tellimuse esitamiseks kasutatud veebilehelt lahkuma.

Artikli 8 lõikes 2 osutatud lepingueelse teabe erinõuded on järgmised:

- (1) põhiomadused (artikli 6 lõike 1 punkt a);
- (2) koguhind (artikli 6 lõike 1 punkt e);
- (3) lepingu kestus ja selle lõpetamise tingimused (artikli 6 lõike 1 punkt o);
- (4) kui see on asjakohane, tarbija lepingust tulenevate kohustuste minimaalne kestus (artikli 6 lõike 1 punkt p).

4.2.2. Tellimuse kinnitamise nupp

Artikkel 8

2. [...]

Kaupleja tagab, et tarbija kinnitaks tellimust esitades sõnaselgelt asjaolu, et tellimus tähendab kohustust maksta. Kui tellimuse esitamine eeldab nupule vajutamist või sellesarnast funktsiooni, tuleb nupp või sellesarnane funktsioon tähistada hästi loetavalt ainult sõnadega „tellimus koos maksekohustusega“ või mõne muu samasuguse ühemõttelise sõnastusega, mis näitab, et tellimuse esitamine toob kaasa kohustuse kauplejale maksta. Kui kaupleja ei täida käesoleva lõigu nõudeid, ei ole tarbija lepingu ega tellimisega seotud.

Artikli 8 lõike 2 teise lõigu kohaselt peab nupp, mida kasutatakse veebisaidil tellimuse esitamiseks, olema selgelt tähistatud. Vastav tähistus (märgis) peab olema nupul või vahetult selle kõrval. See nupp peab olema tähistatud erineval viisil, tingimusel et see annab selge sõnumi maksekohustuse kohta ⁽¹¹²⁾.

- Selles sättes nõutud sõnumi edastaksid näiteks sellised väljendid nagu „osta kohe“, „maksa kohe“ või „kinnita ost“.
- Seevastu selliste sõnadega nagu „registreeri“, „kinnita“ või „telli kohe“, nagu ka tarbetult pika sõnastusega, milles võib sõnum kohustuse kohta maksta varju jääda, on selle nõude täitmine vähem tõenäoline.

Nõuet kohaldatakse ka juhul, kui kauplejal on kavas esitada tarbijale lepingueelne teave vastavalt artikli 8 lõikele 4.

4.2.3. Teave tarnimise piirangute ja makseviiside kohta

Artikkel 8

3. Kaubandustegevuse veebilehel märgitakse hiljemalt tellimise protsessi alguses selgelt ja loetavalt võimalikud tarnimise piirangud ja vastuvõetavad maksevahendid.

Artikli 8 lõike 3 kohaselt peavad kaubanduslikud veebisaidid teavitama tarbijaid tarnimise piirangutest, sealhulgas geograafilistest piirangutest, pakkudes kergesti mõistetavat teavet selgelt nähtaval viisil. Näiteks ei tohiks seda teavet mainida üksnes kaupleja üldtingimustes või eraldi veebilehtedel, mis on selgelt tähistamata ning seetõttu ei ole tõenäoline, et tarbijad pääsevad neile ligi ostu sooritamise ajal.

Artikli 8 lõike 3 kohaselt esitatav teave tarnimise piirangute kohta peab vastama tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõike 1 punkti g kohaselt esitatud teabele tarnekorra kohta.

⁽¹¹²⁾ Eeldatavasti antakse täiendavaid suuniseid väljendi „samasuguse ühemõttelise sõnastusega“ tõlgendamise kohta pooleliolevas kohtuasjas Fuhrmann-2, C-249/21, mis käsitleb küsimust, kas sellist sõnastust tuleb hinnata, võttes arvesse kõiki tellimis- või broneerimisprotsessiga seotud asjaolusid, eelkõige seda, kuidas tellimisprotsess on üles ehitatud, või ainult nupu / sellesarnase funktsiooni tähistuses kasutatud sõnastust.

Tarnimis- ja maksmispiirangute suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu asukohapõhise tõkestuse määrust (EL) 2018/302 ⁽¹¹³⁾. Eeskätt võib tarnimise piiranguid käsitleva teabe automaatne muutmine kasutaja asukoha alusel kaasa tuua asukohapõhise tõkestuse määruse artikli 4 rikkumise, eelkõige juhul, kui see takistab juurdepääsu kaupadele piirkonnas, mida kaupleja tavaliselt teenindab.

— Näiteks kaupleja, kes pakub kohaletoimetamist konkreetsesse liikmesriiki vastavalt tema rahvusvahelisel veebisaidil laiendiga „.com“ kohaldatavatele üldtingimustele, ei tohi seda kohaletoimetamise võimalust automaatselt välistada, kui ta avastab, et tarbija on võtnud temaga ühendust sellest liikmesriigist ja tema jaoks on olemas ka spetsiaalne riiklik veebisait.

Mis puutub maksevahenditesse, siis asukohapõhise tõkestamise määruse artikliga 5 on kauplejatel keelatud piirata nende aktsepteerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ELis, näiteks pangakaardi väljastamise koha alusel.

4.2.4. Lepingud, mis sõlmitakse ruumilisi või ajalisi piiranguid esitava sidevahendi abil

Artikli 8 lõikes 4 on käsitletud sidevahendeid, mille puhul teabe esitamise aeg või ruum on piiratud.

Artikkel 8

4. Kui leping sõlmitakse [sidevahendi] abil, mis esitab piiranguid teabe esitamise ruumile või ajale, esitab kaupleja enne sellise lepingu sõlmimist konkreetsele [sidevahendile] kohases ulatuses vähemalt lepingueelse teabe kauba või teenuse põhiomaduste, kaupleja isiku, koguhinna, taganemisõiguse ja lepingu kestuse kohta ning juhul, kui leping on tähtajatu, lepingu lõpetamise tingimused vastavalt artikli 6 lõike 1 punktidele a, b, e, h ja o, välja arvatud I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvorm, millele on osutatud punktis h. Muu artikli 6 lõikes 1 osutatud teabe esitab kaupleja asjakohasel viisil vastavalt käesoleva artikli lõikele 1.

Artikli 8 lõige 4 sisaldab seega samu teavitamisnõudeid nagu artikli 8 lõige 2, millele lisandub järgmine teave:

(1) artikli 6 lõike 1 punktis b osutatud kaupleja andmed;

(2) artikli 6 lõike 1 punktis h osutatud taganemisõigus, st teave selle õiguse kasutamise tingimuste, tähtaja ja korra kohta.

Artikli 8 lõige 4 ei sisalda artikli 6 lõike 1 punktis p sätestatud nõuet anda teavet „tarbija lepingust tulenevate kohustuste minimaalse kestuse“ kohta. Samas, nagu on selgitatud eespool jaotises 3.2.7, on iga selline miinimumperiood artikli 6 lõike 1 punkti o alusel ka üks tähtajatu või automaatselt pikeneva lepingu lõpetamise põhitingimustest. Seetõttu peaks see teabelement olema praktikas hõlmatud ka artikli 8 lõikega 4.

Artikli 8 lõiget 4 kohaldatakse lepingute suhtes, mis sõlmitakse selliste tehnoloogiate abil nagu **telefon, hääluhitavad ostuabilised, SMS** või muud sidevahendid, mis seavad tarbijale saadetavale teabe hulga tehnilised piirangud ⁽¹¹⁴⁾. Sellistes olukordades võimaldab direktiiv kauplejal esitada tarbijale enne kauglepingu sõlmimist piiratud hulgal teabelemente, samal ajal kui muu artikli 6 lõikes 1 nõutud teave tuleb esitada mõnes muus teabeallikas lihtsas ja arusaadavas keeles. (Vt ka põhjendus 36, milles viidatakse „maksuvaba telefoninumbrile või veebilehe aadressile“.)

Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti tarbija õiguste direktiivi artikli 8 lõiget 4, jättes teavitamiskohustuse seast välja I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvormi esitamise kohustuse. Seega piisab sellest, kui see vorm edastatakse lihtsas ja arusaadavas keeles mõne muu teabeallika abil ⁽¹¹⁵⁾. Pärast lepingu sõlmimist tuleks täielik teave lepingu kohta lisada artikli 8 lõike 7 kohasele lepingu sõlmimise kinnitusele, mis on esitatud püsival andmekandjal.

⁽¹¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. veebruari 2018. aasta määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatu asukohapõhise tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ (ELT L 60I, 2.3.2018, lk 1).

⁽¹¹⁴⁾ Vt ka direktiivi (EL) 2019/2161 põhjendus 41.

⁽¹¹⁵⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 23. jaanuar 2019, Walbusch Walter Busch, C-430/17, ECLI:EU:C:2019:47, punkt 46.

Euroopa Kohus käsitles artikli 8 lõike 4 kohaldamist kohtuasjas Walbusch Walter Busch, C-430/17, mis oli seotud kaugmüügiga postimüügi teel (müügitellimuste kupong, mida levitati ajalehtede ja ajakirjade kaudu).

Euroopa Kohus otsustas, et „selle hindamine, kas konkreetsel juhtumil seab [sidevahend] teabe esitamisele ajalisi või ruumilisi piiranguid [direktiivi 2011/83] artikli 8 lõike 4 tähenduses, tuleb [teha], **arvestades kaupleja ärilise teate kõiki tehnilisi tunnuseid**. Sellega seoses tuleb kontrollida, kas arvestades teate alla minevat aega ja ruumi ja seda trükikirja miinimumsuurust, mis on adressaadist keskmise tarbija jaoks niisuguse teate korral sobiv, **saab selles teates objektiivselt võttes esitada kogu artikli 6 lõikes 1 nimetatud teabe**.

Seevastu aga **viis, kuidas kaupleja kasutab valitud sidevahendi raames tema käsutuses olevat ruumi ja aega, ei puutu selle hinnangu raames asjasse**“⁽¹¹⁶⁾.

Praktikas on artikli 8 lõikes 4 osutatud „[sidevahend] [...], mis esitab piiranguid teabe esitamise ruumile või ajale“ **selline, mis ei võimalda teabe kihelist esitamist** (näiteks laiendatavate rubriikide või hüperlinkide kaudu, suunates tarbijaid asjakohase teabe üksikasjalikumale esituse juurde) – vt selle kohta jaotis 3.1.1, milles käsitletakse tarbijateabe esitamist selgel ja arusaadaval viisil.

Nutitelefoni ei ole „[sidevahend] [...], mis esitab piiranguid teabe esitamise ruumile või ajale“, sest ka selliste ekraanide kasutajatele saab alati anda lisateavet sisupuude laiendamise või lisalehekülgede kaudu. Kui kaupleja on kohandanud selliste seadmete internetipõhise kasutajaliidese sisu ja esitusviisi, võib ta kõige esiletõstatumalt esitatava teabe valimisel juhinduda artikli 8 lõikest 4 ja seonduvast kohtupraktikast. Sellistel juhtudel võib kaupleja keskenduda artikli 8 lõikes 4 nõutud teabelementidele, vajaduse korral laiendatavas⁽¹¹⁷⁾ vormingus, ja esitada ülejäänud kohustusliku teabe lisalehtede kaudu.

4.3. Telefoni teel sõlmitavad lepingud

Artikkel 8

5. Juhul kui kaupleja helistab tarbijale selleks, et sõlmida kaugleping, nimetab ta tarbijaga vestlust alustades oma isiku ja vajaduse korral selle isiku, kelle nimel ta helistab, ning helistamise ärilised eesmärgid, ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist.

Artikli 8 lõige 5 sisaldab erinormi telefoni teel sõlmitavate lepingute kohta, mille kohaselt peab kaupleja vestluse alguses nimetama oma isiku ja selgitama kõne ärilist eesmärki. Kuna see norm on kehtestatud, „ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist“, **võivad kauplejad piirata telefonikõne ajal esitatavat teavet vastavalt artikli 8 lõikele 4**.

Artikkel 8

6. Telefoni teel sõlmitavate kauglepingute puhul võivad liikmesriigid sätestada, et kaupleja peab kinnitama tarbijale tehtud pakkumist, kes on sellega seotud alles pärast pakkumise allkirjastamist või oma kirjaliku nõusoleku saatmist. Liikmesriigid võivad samuti sätestada, et selline kinnitus tuleb anda püsival andmekandjal.

Artikli 8 lõige 6 sisaldab veel üht liikmesriikidele kättesaadavat õiguslikku võimalust. Mõned liikmesriigid on kasutanud seda õiguslikku võimalust piiratumal kujul, st nad kohaldasid vastavaid lisanõudeid üksnes kaupleja **algatatud** telefonikõne teel sõlmitud lepingute suhtes.

⁽¹¹⁶⁾ *Ibid.*, punkt 39.

⁽¹¹⁷⁾ Kauplejad võivad kasutada sisukorrapõhist lähenemisviisi, kasutades laiendatavaid rubriike. Ülatasandil leiavad tarbijad põhiteemad, millest igähte saab sellel klõpsates laiendada, nii et tarbijad suunatakse asjaomase teabe üksikasjalikumale esituse juurde. Nii on tarbijate jaoks kogu nõutav teave ühes kohas ja samas säilitavad nad kontrolli selle üle, mida vaadata ja millal.

Mõistega „püsiv andmekandja“ viidatakse selles sättes paberile ja muudele püsivatele andmekandjatele, nagu on selgitatud põhjenduses 23: „Püsiv andmekandja peaks võimaldama tarbijal säilitada teavet nii kaua, kuni see on tema jaoks vajalik, et kaitsta oma huve, mis tulenevad suhtest kauplejaga. Niisugused andmekandjad peaks hõlmama eelkõige paberit, USB-pulki, CD-ROMe, DVDsid, mälukaarte või arvuti kõvakettaid, samuti e-kirju.“ Seepärast võivad liikmesriigid nõuda, et nii kaupleja pakkumise kinnitus kui ka tarbija nõusolek oleks püsival andmekandjal, milleks ei pruugi olla ilmtingimata paber, vaid ka näiteks vahetatud e-kirjad.

4.4. Kinnitus lepingu sõlmimise kohta

Artikkel 8

7. Kaupleja annab tarbijale kinnituse sõlmitud lepingu kohta püsival andmekandjal mõistliku aja jooksul pärast kauglepingu sõlmimist ning hiljemalt samaaegselt kauba kohaletoimetamisega või enne, kui teenuse osutamine algab. Kõnealune kinnitus sisaldab järgmist:

- (a) kogu artikli 6 lõikes 1 osutatud teave, kui kaupleja ei ole seda teavet tarbijale juba esitanud püsival andmekandjal enne kauglepingu sõlmimist, ning
- (b) kui see on asjakohane, kinnitus artikli 16 punkti m kohase tarbija eelneva sõnaselge nõusoleku ning kinnituse kohta.

Kaupleja peaks esitama tarbijale lepingu sõlmimise kinnituse, mis sisaldab kogu artikli 6 lõikes 1 nõutud teavet, välja arvatud juhul, kui see teave on juba esitatud püsival andmekandjal, näiteks postimüügikataloogis, SMSis või e-kirjas, enne lepingu sõlmimist.

Euroopa Kohus analüüsis mõistet „püsiv andmekandja“ kohtuasjas Content Services, C-49/11, mis käsitleb kaugmüügi direktiivi 97/7/EÜ, mille artikli 5 lõikes 1 nõuti samuti kauglepingu sõlmimise kinnitamist püsival andmekandjal. Euroopa Kohtu otsuse kohaselt ei kujuta teabe pelk esitamine veebisaidil endast teabe edastamist püsival andmekandjal: „Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 1997. aasta direktiivi 97/7/EÜ (tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral) artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et **kaubandustava, mis teeb selles sättes ette nähtud teabe kättesaadavaks üksnes asjaomase ettevõtja veebilehel asuva hüperlingi kaudu, ei vasta nimetatud sätte nõuetele**, kuna teave ei ole tarbijale sama sätte tähenduses ettevõtja poolt „esitatud“ ja tarbija ei ole seda „saanud“, ning **selline veebileht, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei ole „püsiv andmekandja“ nimetatud artikli 5 lõike 1 tähenduses**“⁽¹¹⁸⁾.

Samal ajal ei välistanud kohus võimalust, et teatavad veebisaidid kvalifitseeruvad püsivaks andmekandjaks, kui nad vastavad järgmistele nõuetele: „Toimikust ei nähtu, et müüja veebileht, kuhu pääseb tarbijale saadetud lingi kaudu, võimaldaks viimasel salvestada isikulikult talle suunatud teabe selliselt, et ta saaks sellele juurdepääsu ning selle sellisena vajaliku ajavahemiku jooksul taasesitada, välistades igasuguse võimaluse, et müüja selle sisu ühepoolset muudaks“⁽¹¹⁹⁾.

Mõistet „püsiv andmekandja“ analüüsi põhjalikumalt kohtuotsuses BAWAG, C-375/15, seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/64/EÜ⁽¹²⁰⁾ makseteenuste kohta, mis sisaldas mõiste „püsiv andmekandja“ sarnast määratlust. Kohus leidis, et teatavaid veebisaitide võib teataval tingimustel liigitada püsivateks andmekandjateks:

- veebileht võimaldab tarbijal isiklikult talle adresseeritud teavet salvestada nii, et seda saaks tulevikus kasutada nii kaua, kui on teabe otstarbe seisukohast vajalik, ning et teavet saaks muutmata kujul taasesitada, **ilma et teenusepakkuja või mõni muu kaupleja saaks ühepoolset selle sisu muuta**, ning
- kui tarbija on nimetatud teabest teadlikuks saamiseks kohustatud sellele veebilehele minema, siis kaasneb **selle teabe edastamisega ka makseteenuse pakkuja aktiivne tegevus, mille eesmärk on teavitada tarbijat** asjaomase teabe olemasolust ja kättesaadavusest nimetatud veebilehel⁽¹²¹⁾.

⁽¹¹⁸⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 5. juuli 2012, Content Services Ltd, C-49/11, ECLI:EU:C:2012:419, punkt 51.

⁽¹¹⁹⁾ *Ibid.*, punkt 46.

⁽¹²⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiiv 2007/64/EÜ, makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 319, 5.12.2007, lk 1).

⁽¹²¹⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 25. jaanuar 2017, BAWAG, C-375/15, ECLI:EU:C:2017:38, punktid 43–45.

Seega saab kaupleja veebisaidil olevat tarbija kontot, kuhu kaupleja laadib üles tarbijale suunatud teabe, mida ta ei saa ühepoolselt kõrvaldada ega muuta, käsitada direktiivi kohaldamisel püsiva andmekandjana. Kui sellise konto kasutamine on kaupleja ainus võimalus lepingu sõlmimise kinnitamiseks, tuleks tagada selle **kättesaadavus tarbijale** piisava aja jooksul ka pärast tarbija ja kaupleja vahelise lepingu lõppemist.

Mis puudutab „aktiivset tegevust“, et juhtida tähelepanu uuele teatele, kinnitas Euroopa Liidu Kohus kohtuotsuses BAWAG, et piisab e-kirja saatmisest tarbija isiklikku postkasti, tingimusel et: i) tarbija kasutab asjaomast postkasti regulaarselt suhtlemiseks teiste isikutega ja ii) pooled leppisid kokku, et kasutavad seda vastavas kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud teenuslepingus. Sel viisil valitud aadress ei pruugi siiski olla kaupleja hallataval veebisaidil tarbijale määratud postkast⁽¹²²⁾.

Kaupleja suhtes peaks kehtima artikli 8 lõikes 7 sätestatud kohustus esitada kinnitus lepingu sõlmimise kohta püsival andmekandjal ka juhul, kui tarbijale on esitatud lepingueelne teave vastavalt artikli 8 lõikele 4. Seda kohustust võib pidada nõuetekohaselt täidetaks muu hulgas siis, kui kaupleja saadab tarbija nõusolekul kinnituse lepingu sõlmimise kohta e-posti teel.

Kinnituse ajastamisega seoses nõutakse artikli 8 lõikes 7, et kinnitus tuleb saata „mõistliku aja jooksul pärast kauglepingu sõlmimist“. Lisaks tuleb kinnitus esitada hiljemalt kauba kohaletoometamise ajal või enne teenuse osutamise algust.

Teenuste puhul ei nõuta kinnituse esitamist enne taganemistähtaja lõppu (kui lepingu täitmine algab pärast taganemistähtaja lõppu). Nõue, et kinnitus tuleb saata mõistliku aja jooksul, tähendab siiski seda, et kinnitus tuleb saata piisavalt varakult, et tarbija saaks kasutada oma taganemisõigust. Seda, kas hilinenud kinnitust tuleks pidada ebamõistlikuks artikli 8 lõike 7 tähenduses, tuleks otsustada iga juhtumi puhul eraldi.

Kommunaalteenuste osutamise lepingute ja digitaalse infosisu lepingute puhul ei ole lepingu sõlmimise kinnituse esitamiseks sõnaselget absoluutset tähtaega. Analoogia põhjal tuleks nende lepingute suhtes kohaldada teenuslepinguid reguleerivaid õigusnorme, st kinnitus tuleks esitada hiljemalt enne lepingu täitmise algust. Seda analoogiat näivad tugevdavat direktiivi ühishormid, mis käsitlevad taganemistähtaja kindlaksmääramist nende lepingute puhul vastavalt artikli 9 lõike 2 punktidele a ja c.

Internetipõhise digitaalse infosisu lepingud täidetakse tavaliselt kohe, st enne taganemistähtaja möödumist, ning nende lepingute puhul on kõige levinum sõlmimise kinnitamise vahend e-kiri. Sellega seoses on asjakohane küsida, kas asjaomased kauplejad peavad tagama, et tarbija saab kinnituse e-kirja teel enne digitaalse infosisu allalaadimist või voogedastamist, või piisab sellest, kui kaupleja saadab sellise e-kirja enne lepingu täitmise algust.

Siinkohal tuleb märkida, et artikli 8 lõikes 7 ei ole viidatud kinnituse „kättesaamisele“ tarbija poolt; selle asemel nõutakse kauplejalt selle „andmist“. Euroopa Liidu Kohus käsitles mõistete „andma“ ja „saama“ tähendust kaugmüügi direktiivi 97/7/EÜ kontekstis kohtuasjas Content Services, C-49/11. Kaugmüügi direktiivi artikli 5 lõikes 1 oli sätestatud, et tarbija peab **saama** kinnituse kas kirjalikult või mõne muu talle kättesaadava ja tema poolt kasutatava püsiva andmekandja kaudu aegsasti, juhul kui seda teavet ei ole talle juba **antud** kirjalikult või mõne muu talle kättesaadava ja tema poolt kasutatava püsiva andmekandja kaudu.

Euroopa Kohus märkis oma otsuses, et mõisted „andma“ ja „saama“ erinevad mõistest „esitama“, mida kasutatakse direktiivi muudes sätetes ja mida Euroopa Kohus pidas „neutraalseks“ sõnastuseks: „Samuti tuleb sellega seoses märkida, et kuigi liidu seadusandja valis direktiivi 97/7 artikli 4 lõike 1 jaoks valdavalt keeleversioonides **neutraalse sõnastuse, mille kohaselt peab tarbijale asjakohast teavet „andma“ [bénéficier]**, siis vastupidi valis ta selle direktiivi artikli 5 lõike 1 puhul müüja või teenuste osutaja jaoks palju siduvama termini, mille kohaselt peab tarbija nimetatud teabe „saama“ [...]“⁽¹²³⁾.

⁽¹²²⁾ *Ibid.*, punktid 51 ja 53.

⁽¹²³⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 5. juuli 2012, Content Services Ltd, C-49/11, ECLI:EU:C:2012:419, punkt 35.

Samuti tuleks tunnistada, et kaupleja ei kontrolli kinnitava e-kirja edastamise protsessi üle. Seda arvesse võttes on artikli 8 lõike 7 nõuded täidetud, kui kinnitav e-kiri saadetakse **vahetult enne** digitaalse infosisu üleandmist, st enne voogedastuse või allalaadimise algust.

5. Taganemisõigus

5.1. **Taganemistähtaja kindlaksmääramine**

5.1.1. Sissejuhatus

Artikkel 9

1) *Tarbija võib 14 päeva jooksul kauglepingust või väljaspool äriruume sõlmitud lepingust taganeda ilma põhjust esitamata ning kandmata muid kulusid peale artikli 13 lõikes 2 ja artiklis 14 sätestatud kulude, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse artiklis 16 ettenähtud erandeid.*

1a. *Liikmesriigid võivad [...] võtta vastu normid, millega pikendatakse lõikes 1 osutatud 14-päevast taganemistähtaega 30 päevani lepingute puhul, mis on sõlmitud olukorras, kus kaupleja külastab tarbijat eelneva kokkuleppeta tarbija kodus või kus kaupleja korraldab väljasõite eesmärgiga tarbijale tooteid reklaamida või müüa.*

Artikliga 9 antakse tarbijale **14 päeva aega taganeda** kauglepingust või väljaspool äriruume sõlmitud lepingust ilma põhjust esitamata. Lepingute puhul, mis sõlmitakse olukorras, kus kaupleja külastab tarbijat eelneva kokkuleppeta tarbija kodus või kus kaupleja korraldab väljasõite eesmärgiga tarbijale tooteid reklaamida või müüa, võivad liikmesriigid pikendada 14 päeva pikkust taganemistähtaega 30 päevani. Õiguslike võimaluste kohaldamist eelneva kokkuleppeta külastuste või väljasõitude korral käsitletakse jaotises 5.9.

Põhjenduses 41 on täpsustatud, et „kõiki käesolevas direktiivis sisalduvaid ajavahemikke [tuleks] käsitada **kalendripäevades** väljendatuna. Kui päevades väljendatavat ajavahemikku arvestatakse sündmuse toimumise või toimingu sooritamise hetkest, ei tohiks seda päeva, mille jooksul sündmus toimub või toiming sooritatakse, lugeda asjaomase ajavahemiku osaks.“

Seega peaks „14 päeva“ / „30 päeva“ selles sättes tähendama vastavalt 14 või 30 kalendripäeva alates asjaomasele sündmusele (st lepingu sõlmimisele või kauba kohaletoometamisele) järgnevast päevast:

— Näiteks kui kaubad tarnitakse või teenusleping sõlmitakse 1. märtsil, peaks taganemisõiguse kasutamise viimane päev olema 15. märts või lõikes 1a sätestatud juhtudel 31. märts.

Põhjenduses 41 on märgitud, et direktiivi suhtes kohaldatakse nõukogu määrust (EMÜ, Euratom) 1182/71 ⁽¹²⁴⁾. Kõnealusel määruses (artikli 3 lõige 3) on sätestatud: „Kõnealustesse ajavahemikesse kuuluvad riigipühad, pühapäevad ja laupäevad, välja arvatud juhul, kui nimetatud päevade suhtes ei tehta selgesõnalist erandit või kui ajavahemikke väljendatakse tööpäevades.“

Seega **hõlmavad** need 14 või 30 päeva riigipühi, pühapäevi ja laupäevi.

Kui taganemistähtaeg **lõpeb** ühel kõnealustest päevadest, tuleks tähtaega siiski pikendada järgmise tööpäevani, kuivõrd määruse 1182/71 artikli 3 lõikes 4 on sätestatud et: „Kui muul viisil kui tundides väljendatud ajavahemiku viimane päev on riigipüha, pühapäev või laupäev, **lõpeb kõnealune ajavahemik järgmise tööpäeva viimase tunni lõpus.**“

Loetelud päevadest, mis on kuulutatud liikmesriikides määruse nr 1182/71 kohaldamisel riigipühaks, on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽¹²⁵⁾.

— Näiteks kui Rumeenia tarbijaga sõlmitud lepingu 14-päevane taganemistähtaeg lõpeb 25. detsembril 2021, tuleks seda pikendada 27. detsembrini, sest 25. ja 26. detsember on 2021. aastal Rumeenias riigipühad.

Kuigi kauplejad peaksid tunnistama tarbija õigust taganeda lepingust pikendatud taganemistähtaja jooksul, ei ole neil sõnaselget kohustust teavitada tarbijat tähtaja pikendamise võimalusest (vt ka direktiivile lisatud taganemise näidisjuhend).

⁽¹²⁴⁾ Nõukogu 3. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ, Euratom) nr 1182/71, millega määratakse kindlaks ajavahemike, kuupäevade ja tähtaegade suhtes kohaldatavad eeskirjad (EÜT L 124, 8.6.1971, lk 1).

⁽¹²⁵⁾ 2021. aasta loetelu on näiteks kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3AC2020%2F451%2F02&qid=1617356863154>.

5.1.2. Taganemistähtaja algus

Artikkel 9

2. Ilma et see piiraks artikli 10 kohaldamist, lõpeb käesoleva artikli lõikes 1 osutatud taganemistähtaeg 14 päeva või juhul, kui liikmesriigid on võtnud vastu käesoleva artikli lõike 1a kohased normid, 30 päeva pärast:

- (a) teenuslepingu puhul lepingu sõlmimise päeva;
- (b) müügilepingu puhul päeva, mil tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoiemataja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, on saanud kauba füüsiliselt oma valdusse, või:
 - i) kui tarbija on tellinud mitu kaupa ühes tellimuses, mis toimetatakse kohale eraldi, päeva, mil tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoiemataja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, on saanud viimase kaubaartikli füüsiliselt oma valdusse;
 - ii) kui kohale toimetatud kaup koosneb mitmest partiist või osast, päeva, mil tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoiemataja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, on saanud viimase partii või osa füüsiliselt oma valdusse;
 - iii) kindlaksmääratud aja jooksul kaupade korrapärasest kohaletoiemamist käsitlevate lepingute puhul, päeva, mil tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoiemataja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, on saanud esimese kaubaartikli füüsiliselt oma valdusse;
- (c) vee, gaasi või elektri tarnimise lepingute puhul, kui neid ei panda müüki piiratud mahus või kindlaksmääratud koguses, kaugkütte puhul või digitaalse infosisu suhtes, mida ei edastata füüsilisel andmekandjal, lepingu sõlmimise päeva.

Päev, millest alates hakatakse 14-päevast/30-päevast taganemistähtaega arvestama, sõltub sellest, kas tegemist on müügilepingu, teenuslepingu, internetipõhise digitaalse infosisu lepingu või kommunaalteenuste osutamise lepinguga. Direktiiviga nähakse ette kaks lähtepunkti:

- **lepingu sõlmimise päev** – teenuslepingute, kommunaalteenuste osutamise lepingute ja internetipõhise digitaalse infosisu lepingute puhul;
- **kauba füüsiliselt oma valdusse võtmise päev (kohaletoiemamise päev)** – müügilepingute puhul, kuid vastavalt mitmele erinormile: 1) mitme kauba ühes tellimuses tellimisel, kuid eraldi kättetoimetamisel; 2) kauba koosnemisel mitmest partiist või osast, mis toimetatakse kätte eraldi; ja 3) lepingute puhul, mis käsitlevad kaupade korrapärasest kohaletoiemamist kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul.

Kohaletoiematava kauba puhul algab taganemistähtaeg järgmisel päeval pärast seda, kui tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoiemataja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, on saanud kauba füüsiliselt oma valdusse (artikli 9 lõike 2 punkt b). See norm erineb artiklist 20, milles on ette nähtud riisiko üleminek tarbijale kohe, kui kaup antakse üle kättetoimetajale, juhul kui kättetoimetamise tellis kättetoimetajalt tarbija ja kaupleja seda võimalust ei pakkunud.

Kui tarneid on mitu, algab taganemistähtaeg päevast, mis järgneb **ühes tellimuses tellitud, kuid eraldi kohaletoiematud kauba viimasele kohaletoiemamisele** (artikli 9 lõike 2 punkti b alapunkt i). See norm on põhjendatud tarbija õigustatud huviga saada enne lepingust taganemise kohta otsuse tegemist kätte ühe tellimuse kõik osad, näiteks:

- *põhitoo ja selle lisad, nt kaamera ja lääts, või*
- *rõivad, näiteks pintsak ja püksid, mis telliti koos ja olid mõeldud koos kandmiseks.*

Sellisel juhul tuleks kohaldada ühte taganemistähtaega alates viimase kaubaartikli üleandmisele järgnevast päevast.

Põhjenduses 40 on märgitud, et: „tarbijal [peaks] olema võimalik kasutada taganemisõigust **enne kauba füüsiliselt oma valdusse saamist**.“ Lisaks ei takista miski tarbijal sel juhul keelduda kauba oma valdusse võtmisest.

- *Näiteks, olles tellinud kauplajalt X ühe toote, leiab tarbija sama toote kohta parema pakkumise kauplajalt Y; tarbija teavitab seetõttu kauplajat X oma taganemisõiguse kasutamisest ja ei lähe kaubale postkontorisse järele.*

5.2. Teave taganemisõiguse kohta

Artikli 6 lõikega 1 nõutakse, et kauplejad esitaksid väljaspool ärruume sõlmitavatest lepingutest ja kauglepingutest taganemise õiguse kohta teavat teavet.

Artikli 6 lõige 1

- h) taganemisõiguse olemasolu korral selle õiguse kasutamise tingimused, tähtaeg ja kord vastavalt artikli 11 lõikes 1 sätestatule ning I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvorm;
- i) kui see on asjakohane, teave selle kohta, et lepingust taganemise korral peab tarbija katma kauba tagastamise kulud, ning kauglepingu korral, kui kaup ei saa nende olemuse tõttu tavaliselt posti kaudu tagastada, kauba äratoomise kulud;
- j) teave selle kohta, et kui tarbija kasutab lepingust taganemise õigust pärast artikli 7 lõike 3 või artikli 8 lõike 8 kohase taotluse esitamist, on tarbija kohustatud kauplejale tasuma mõistlikud kulud vastavalt artikli 14 lõikele 3;
- k) kui taganemisõigust ei ole vastavalt artiklile 16 ette nähtud, teave selle kohta, et tarbijal ei ole õigust taganemiseks, või kui see on asjakohane, teave selle kohta, millistel asjaoludel tarbija kaotab oma taganemisõiguse; [...]

Artikli 6 lõike 1 kohaselt peab teave olema selge ja arusaadav. Artikli 6 lõike 4 kohaselt võib kaupleja kasutada punktides h, i ja j osutatud teabe esitamiseks direktiivi I lisa A osas esitatud taganemise näidisujuhendit. Kui teave on korrektselt esitatud ja tarbijale edastatud, on kaupleja need teavitamismõõded täitnud.

Need I lisa A osas esitatud **taganemise näidisujuhendid ei ole siiski kohustuslikud** ja kaupleja võib selle sõnastust muuta, näiteks kasutades sõna „meie“ asemel sõna „mina“, kui kaupleja on üksikettevõtja, või esitades kaupleja nime ja kontaktandmed vormi päises ning osutades neile üksikasjadele tekstis.

Seevastu juhul, kui kohaldatakse artikli 6 lõike 1 punktis h sätestatud taganemisõigust, peaks kaupleja alati esitama tarbijale I lisa B osas esitatud **taganemisteate näidisivormi**, isegi kui kaupleja pakub tarbijale **ka** võimalust täita ja saata taganemisteate vorm **oma veebisaidil** kooskõlas artikli 11 lõikega 3. Taganemisteate näidisivormi esitamise suhtes kohaldatakse teistsuguseid õigusnorme, kui lepingud sõlmitakse artikli 8 lõike 4 kohaselt sidevahendi abil, mis seab piiranguid teabe esitamise ruumile või ajale – vt jaotis 4.2.4.

Täiendav taganemisteate vorm, mille kaupleja võib kooskõlas artikli 11 lõikega 3 oma veebisaidil esitada, võib **erineda** tarbija õiguste direktiivi I lisa B osas esitatud **taganemisteate näidisivormist**. Ent kui kaupleja soovib kasutada näidisivormist erinevat veebipõhist vormi, et koguda tarbijalt rohkem teavet, näiteks taganemise põhjuste kohta, peaksid sedalaadi küsimused olema esitatud eraldi ja tarbijal peaks olema võimalik saata vorm ära nendele küsimustele vastamata.

Andes artikli 6 lõike 1 punkti h alusel teavet tähtaegade kohta artikli 9 kohaseks müügilepingutest taganemiseks (välja arvatud kaupade korrapärasest kohaletoimetamist käsitlevate lepingute puhul), võib kaupleja juhul, kui täpne kohaletoimetamise viis (korraga või mitmes osas) ei ole ette teada, teatada tarbijale, et taganemistähtaeg lõpeb 14/30 päeva möödudes sellele päevale järgnevast päevast, mil tarbija või kolmas isik, kes ei ole kauba kohaletoimetaja ja kelle tarbija on selleks otstarbeks määranud, saab **tellimuse viimase kauba või partii füüsiliselt oma valdusse**.

Mõne artiklis 16 sätestatud **taganemisõiguse kasutamisega seotud erandi** kohaldamise korral tuleks tarbijat erandist teavitada artikli 6 lõike 1 punkti k kohaselt.

Kui kohaldatakse mõnda **tingimusteta erandit**, tuleks esitada ainult artikli 6 lõike 1 punktis k nõutud teave, mitte artikli 6 lõike 1 punktide h ja i kohane teave taganemisõiguse kohta.

— Näiteks selliste kaupade puhul nagu lilled, mille suhtes on kohaldatav artikli 16 esimese lõigu punktis d sätestatud erand, on asjakohane ainult artikli 6 lõike 1 punktis k nõutud teave, st kaupleja peaks teavitama tarbijat, et tarbijal ei ole õigust lepingust taganeda, sest need kaubad võivad kiiresti rikneda või aeguda.

Seevastu **erandite puhul, mida kohaldatakse ainult teatavatel asjaoludel**, tuleks esitada **lisaks** artikli 6 lõike 1 punktides h ja j nõutud teabele artikli 6 lõike 1 punktis k nõutud teave.

- Näiteks kontaktläätsede või hambaharja pakkumisel, mille pakend on „suletud“ artikli 16 esimese lõigu punkti e tähenduses, peaks kaupleja teavitama tarbijat taganemistingimustest, -tähtaegadest jne, nagu on nõutud artikli 6 lõike 1 punktis h. Kaupleja peaks tarbijat teavitama ka sellest, et tervisekaitse ja hügieeniga seotud põhjustel kaotab tarbija kauba pakendi avamisel taganemisõiguse.

Artikli 6 lõike 1 punktis i nõutakse kauplejalt, et ta teataks selliste **kaupade tagastamise kulud**, mida tavaliselt ei saa posti teel tagastada:

- See puudutab näiteks suuremõõtmelisi kaupu, nagu mööbel ja suured seadmed (külmikud, pesumasinad jne), mis tuuakse tavaliselt koju kätte, mitte ei jäeta äratoimetamiseks postiasutusse.

Põhjustatud 36 on selgitatud, et see teavitamisnõue on täidetud, kui kaupleja määrab kauba tagastamiseks näiteks ühe kättetoimetaja (nt see, keda ta kasutab kauba kohaletoimetamiseks) ja ühe hinna.

Põhjustatud 36 on märgitud ka seda, et „[k]ui kaupleja ei saa kauba tagastamise tasu mõistlikel põhjustel eelnevalt arvutada, näiteks põhjusel, et kaupleja ei tegele kauba tagastamise korraldamisega ise, peaks kaupleja teavitama, et selline tasu tuleb maksta ja see võib olla kõrge, **samuti tuleks esitada hinnanguline tasu ülempiir, mis võiks põhineda kauba tarbijale kohaletoimetamise tasul**“.

Kui kaupleja pakub mitmesuguseid kättetoimetamisviise, võib tagastamiskulu hinnata tarbija valitud konkreetse kättetoimetamisviisi maksumuse alusel.

- Näiteks kui on kokku lepitud, et kaup toimetatakse tarbija kodusele aadressile, võib ka tagastamise kulu põhineda kauba sellelt aadressilt äraviimise tasul.

Kauba tagastamise kulu või hinnangulise maksumuse esitamise kohustusega ei tohiks nõuda, et kaupleja esitaks selle teabe võimalike eri tagastamisviiside kohta (nt detailidena kohale toimetatud mööbli tagastamise puhul kokkupanud kujul).

5.3. **Taganemisõiguse kasutamine**

Direktiivi artiklis 11 on sätestatud, et tarbija võib lepingust taganemiseks kasutada taganemisteate näidisvormi või esitada mõne muu ühemõttelise avalduse. Asjakohases põhjustatud 44 on viidatud kauba tagastamisele koos selge avaldusega: „[...] Siiski peaks tarbijale jääma õigus teatada lepingust taganemisest **vabas vormis**, kui tema taganemisest teavitav avaldus kauplejale on ühemõtteline. Seda nõuet oleks võimalik täita kirja, telefonikõne või kauba tagastamisega koos selge avaldusega, kuid kohustus tõendada, et taganemine toimus direktiivis määratletud tähtaegade jooksul, peaks lasuma tarbijal. Seetõttu on tarbija huvides kasutada kauplejale oma taganemisest teada andmiseks püsivat andmekandjat.“

Seega ei tohiks lepingust taganemine olla võimalik pelgalt kauba tagastamisega ilma sellekohase sõnaselge avalduseta. Kui kauba kättetoimetamisest keeldutakse või kaubale ei tulla postkontorisse järele, ei arvata seda kehtivaks taganemisavalduseks. Sel viisil tagatakse direktiiviga, et kaupleja ei käsitaks paki tagastamist ekslikult lepingust taganemisena, kui see jääb tarbijale kätte toimetamata mõnel tehnilisel põhjusel.

Teiselt poolt ei tule tarbija avalduses, mida ta kasutab lepingust taganemiseks, tingimata kasutama taganemisõigusele viitamiseks juriidilisi termineid.

- Näiteks tuleks piisavalt ühemõtteliseks pidada ka avaldust lepingu „lõpetamise“ või lepingust „taandumise“ kohta või muude sarnaste sõnade kasutamist, senikaua kuni tarbija ja asjaomane leping on tuvastatavad.

Kuna taganemisõiguse kasutamise tõendamise kohustus lasub tarbijal, on tarbija õiguste direktiivi põhjustatud 44 esile tõstetud püsiva andmekandja kasutamise eeliseid, juhul kui peaks tekkima vaidlus. Lisaks sellele annaks teate saatmise tõendamine tarbijale ilmselgelt täiendava tagatise oma versiooni tõendamiseks.

- Tarbija võib näiteks alles hoida saadetud e-kirja koopia või tähtid kirja kviitungi.

5.4. *Lepingust taganemise õiguslikud tagajärjed seoses andmetega*

Tarbija õiguste direktiivi artiklis 13 on sätestatud kaupleja kohustused tarbijapoolse lepingust taganemise korral. Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti seda artiklit, lisades sätted lepingust taganemise õiguse tagajärgede kohta seoses andmete töötlemisega.

Artikkel 13

4. *Tarbija isikuandmete suhtes täidab kaupleja määruse (EL) 2016/679 alusel kohaldatavaid kohustusi.*

5. *Kaupleja hoidub kasutamast sellist sisu, mis ei ole isikuandmed, mille tarbija esitas või lõi kaupleja poolt üle antud digitaalset infosisu või osutatud digiteenust kasutades, välja arvatud juhul, kui see sisu:*

- a) ei ole väljaspool kaupleja üle antud digitaalset infosisu või osutatud digiteenuse konteksti kasutatav;*
- b) on seotud üksnes tarbija tegevusega kaupleja poolt üle antud digitaalse infosisu või osutatud digiteenuse kasutamisel;*
- c) on kaupleja poolt muude andmetega liidetud ja ei ole eraldatav või on eraldatav üksnes ebaproportsionaalselt suure vaevaga või*
- d) on loodud ühiselt tarbija ja teiste isikute poolt ning teised tarbijad saavad jätkata sisu kasutamist.*

6. *Välja arvatud olukordades, millele on osutatud lõike 5 punktis a, b või c, teeb kaupleja tarbija taotluse alusel tarbijale kättesaadavaks sellise sisu, mis ei ole isikuandmed, mille tarbija esitas või lõi kaupleja poolt üle antud digitaalset infosisu või osutatud digiteenust kasutades.*

7. *Tarbijal on õigus saada kõnealune digitaalne infosisu tagasi tasuta, kauplejapoolsete takistusteta, mõistliku aja jooksul ning üldkasutatavas ja masinloetavas vormingus. [...]*

Need sätted on sisult identsed digitaalse infosisu direktiivi artikli 16 lõigetega 2–4. Mõlemas nimetatud direktiivis käsitletakse lepingu lõpetamise tagajärgi: tarbija õiguste direktiivis käsitletakse lepingu lõpetamist taganemisõiguse alusel, samal ajal kui digitaalse infosisu direktiivis käsitletakse lepingu lõpetamist mittevastavuse tõttu.

Isikuandmete kaitse üldmäärusega reguleeritakse **lepingu lõpetamise tagajärgi seoses isikuandmetega**. Tarbija õiguste direktiivi artikli 13 (ja digitaalse infosisu direktiivi artikli 16) uutes sätetes käsitletakse andmeid, mille tarbija on digiteenuse kasutamise käigus üles laadinud või loonud ja **mis ei ole isikuandmed**.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 13 lõike 6 kohaselt on kaupleja eelkõige kohustatud tarbija taotlusel esitama andmed masinloetaval kujul, mida kasutatakse tavaliselt lepingu lõpetamise ajal pärast taganemisõiguse kasutamist.

Kui tarbija kasutab tarbija õiguste direktiivi kohast taganemisõigust (või digitaalse infosisu direktiivi kohast lepingu lõpetamise õiguskaitsevahendit), **tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt hinnata, kas lepingust taganemine tähendab ka isikuandmete töötlemise õigusliku aluse kehtetuks tunnistamist**. Paljudel juhtudel on väga tõenäoline, et tarbija avaldust taganemisõiguse kasutamise ja lepingu lõpetamise kohta võib tõlgendada nii, et see **hõlmab õigusliku aluse kehtetuks tunnistamist**, sealhulgas nõusoleku tagasivõtmist isikuandmete muuks töötlemiseks, mis ei olnud vajalik lepingu täitmiseks isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. Sellises olukorras peab kaupleja / vastutav töötaja hindama, kas selliste isikuandmete muuks töötlemiseks, näiteks juriidilise kohustuse täitmiseks, on endiselt olemas kehtiv õiguslik alus. Kehtiva õigusliku aluse puudumisel tuleks töötlemine lõpetada.

Lisaks lisati tarbija õiguste direktiivi direktiiviga (EL) 2019/2161 konkreetsed õigusnormid **kaupleja õiguste ja tarbija kohustuste kohta lepingust taganemise korral**. Need sätted artikli 13 lõikes 8 ja artikli 14 lõikes 2a on sisult identsed digitaalse infosisu direktiivi artikli 16 lõikega 5 ja artikli 17 lõikega 1.

Artikkel 13

8. Lepingust taganemise korral võib kaupleja takistada tarbijat digitaalset infosisu või digiteenust edaspidi kasutamast, eelkõige muutes digitaalse infosisu või digiteenuse tarbija jaoks edaspidi juurdepääsematuks või desaktiveerides tarbija kasutajakonto, ilma et see piiraks lõike 6 kohaldamist.

Artikkel 14

2a. Lepingust taganemise korral hoidub tarbija digitaalse infosisu või digiteenuse kasutamisest ja selle kolmandatele isikutele kättesaadavaks tegemisest.

5.5. **Taganemisõigus kaupade puhul**

5.5.1. **Mitu kaupa või puudusega kaup**

Tarbija võib tahta mitme kauba kohta sõlmitud lepingust **osaliselt taganeda**, soovides tühistada ainult ühe või mõne kauba ostu.

Kuigi direktiivis ei ole sellist õigust sõnaselgelt ette nähtud, ei takista see ka kauplejat ja tarbijat kokku leppimast lepingust **osalises taganemises**, tagastades vaid ühe või ka rohkem kui ühe lepingu alusel müüdud kauba. Sellises olukorras, kui ühe lepingu alusel kohale toimetatud kaubad sisaldavad ka reklaamtooteid, ei peaks kaupleja olema kohustatud nõustuma vaid täishinnaga müüdud toodete tagastamisega.

Olukord oleks teistsugune, kui tarbija ei ole nõustunud kingituse saamisega, aga kaupleja on selle sellegipoolest saatnud. Sellist kingitust võib pidada soovimatuks kauba tarnimiseks ja seega kohaldatakse selle suhtes inertsmüügile rakendatavat korda. Tarbija õiguste direktiivi artikli 27 ja ebaausate kaubandustavade direktiivi 2005/29/EÜ I lisa punkti 29 kohaselt on keelatud „[e]ttevõtja poolt tarnitud toodete, mida tarbija ei tellinud, eest kohese või hilisema **tasumise või toodete tagastamise või hoiule võtmise** nõudmine [...]“.

Kui tarbijale on tarnitud puudusega kaup, mis ei vasta lepingule, nagu on sätestatud kaupade müügi direktiivis, peaks tarbijal olema õigus taganemistähtaja jooksul valida, kas nõuda kõnealuse direktiivi kohaselt parandusmeetmete võtmist või lepingust taganeda.

5.5.2. **Kauba tagastamine**

Artikkel 14

1) Välja arvatud juhul, kui kaupleja on teinud ettepaneku kaubale ise järele tulla, saadab tarbija põhjendamatu viivitusega ning igal juhul mitte hiljem kui 14 päeva pärast seda, kui ta on teatanud kauplejale vastavalt artiklile 11 oma otsusest lepingust taganeda, kauba tagasi või annab kauba üle kauplejale või isikule, keda kaupleja on volitanud kaupa vastu võtma. Tähtajast on kinni peetud, kui tarbija on kauba tagasi saatnud enne 14-päevase tähtaja möödumist.

Tarbija kannab üksnes kauba tagastamisega seonduvad otsesed kulud, välja arvatud juhul, kui kaupleja on andnud nõusoleku need ise kanda, või kui kaupleja ei ole tarbijat teavitanud sellest, et tarbija peab need kulud ise kandma.

Väljaspool ärruume sõlmitud lepingute puhul, kui kaup on toimetatud tarbija koju lepingu sõlmimise ajal, toob kaupleja kauba omal kulul ära, kui kaupa ei saa selle olemuse tõttu tavaliselt postiga tagasi saata.

Artikli 14 lõike 1 kohaselt peab tarbija tagastama kauba kauplejale, saates selle tagasi 14 päeva jooksul pärast seda, kui ta teatas kauplejale lepingust taganemisest. Kuna aga tarbija vastutab taganemistähtaja jooksul kauba kasutamise ja selle väärtuse vähenemise eest (vt ka jaotis 5.5.4), peaks olema tarbija huvides tagastada kaup siiski võimalikult kiiresti, mitte oodata tähtaja saabumiseni.

Väljaspool ärruume sõlmitavate lepingute puhul kehtib erand. Kui kaup on toimetatud tarbija koju lepingu sõlmimise ajal, **peab kaupleja kauba omal kulul ära tooma**, kui kaupa „ei saa selle olemuse tõttu tavaliselt postiga tagasi saata“.

See nõue on seega erand artikli 6 lõike 1 punktis i sätestatud üldnormist, mille kohaselt peavad kauplejad **teavitama tarbijat** selliste kaupade tagastamise kuludest, mida „ei saa tavaliselt postiga tagasi saata“ (vt jaotis 5.2).

Kauba tagastamisega seonduvad otsesed kulud kannab tarbija, välja arvatud juhul, kui kaupleja ei ole tarbijat sellest nõudest artikli 6 lõike 1 punkti i kohaselt teavitanud või kui kaupleja on nõustunud kandma need kulud ise. Need kaks teabelementi sisalduvad ka I lisa A osas esitatud taganemise näidisjuhendis, mida kauplejad võivad oma tarbija teavitamise kohustuse täitmiseks kasutada. Mõiste „otsesed kulud“ alt tuleks välja jätta kõik haldus-, käitlemis- või varude taastamise kulud, mida kaupleja kannab seoses kauba tagastamisega.

Kaupleja ettepanek **kaubale ise järele tulla** peaks olema tarbijale siduv ainult juhul, kui kaupleja on pakkunud välja ka selle, et ta **kannab kulud ise**. Kui seda pakkumist ei ole tehtud ja tarbija leiab kulutõhusama, kuid siiski usaldusväärse tagastamisviisi, mida pakub tunnustatud teenuseosutaja, ei peaks tarbija olema direktiivi alusel kohustatud nõustuma kaupleja ettepanekuga kaubale ise järele tulla.

5.5.3. Tarbijalt saadud maksete tagastamine

Artikkel 13

1) *Kaupleja tagastab kõik tarbijalt saadud maksed, sealhulgas (kui see on asjakohane) tarnekulud, põhjendamatu viivitusega ja igal juhul hiljemalt 14 päeva jooksul päevast, mil ta saab teada tarbija otsusest lepingust taganeda vastavalt artiklile 11.*

Kaupleja teeb esimeses lõigus osutatud tagasimaksed, kasutades sama makseviisi, mida kasutas algses tehingus tarbija, välja arvatud juhul, kui tarbija on sõnaselgelt andnud nõusoleku teistsuguse makseviisi kasutamiseks, ning tingimusel, et tarbijale ei kaasne sellise maksete tagastamisega teenustasusid.

2. *Olenemata lõikest 1, ei pea kaupleja juhul, kui tarbija on sõnaselgelt valinud kaupleja pakutud kõige odavamast standardtarnest erineva tarneviisi, sellest tulenevaid täiendavaid kulusid tagasi maksta.*

3. *Välja arvatud juhul, kui kaupleja on müügilepingu puhul teinud ettepaneku kaubale ise järele tulla, võib kaupleja viivitada tagasimaksetega seni, kuni ta on kauba tagasi saanud või kuni tarbija on esitanud tõendid, et ta on kauba tagasi saatnud, sõltuvalt sellest, kumb toimub varem.*

Artikli 13 lõike 1 kohaselt peab kaupleja tagastama maksed põhjendamatu viivitusega ja **hiljemalt 14 päeva jooksul** alates päevast, mil tarbija teavitab kauplejat lepingust taganemise otsusest.

Müügilepingute puhul võib kaupleja artikli 13 lõike 3 kohaselt **tagasimaksmisega viivitada pärast seda tähtajaga** ainult seni, kuni ta on kas kauba kätte saanud või kuni ta on saanud tarbijalt tõendid kauba tagasisaatmise kohta.

Kui kaup või tõendid saadakse pärast 14-päevase tähtaja möödumist, peaks kaupleja tegema tarbijale tagasimaksed ilma põhjendamatu viivitusega. Seda, mida kujutab endast „põhjendamatu viivitus“, tuleb hinnata iga juhtumi puhul eraldi; tavaolukorras ei tohiks tagasimakse tegemine siiski võtta rohkem kui paar tööpäeva.

Väljend „**tõendid, et ta on kauba tagasi saatnud**“ on oluline artikli 13 lõike 3 kohaldamisel. Nende tõendite all tuleks põhimõtteliselt mõista tunnustatud transpordi- või postiteenuste osutaja kirjalikku avaldust, kuhu on märgitud kauba saatja ja saaja.

Need tõendid ei pea ilmtingimata sisaldama kolmandate isikute tagatist selle kohta, et kõnealuseid kaupu on kontrollitud. Sellised lisateenused on tõenäoliselt kallid ja võivad heidutada tarbijat taganemisõigust kasutamast, mis on direktiiviga spetsiaalselt välistatud (vt põhjendus 47: „[...] Tarbija kohustused taganemise korral ei tohiks tarbijat mõjutada taganemisõiguse kasutamisest loobuma.“).

Kuigi artikli 14 lõige 2 annab kauplejale õiguse pidada tarbijat taganemistähtaja jooksul vastutavaks kauba väärtuse mis tahes vähenemise eest, mis on tingitud kauba väärkasutusest, peab kaupleja artikli 13 lõike 3 kohaselt tegema tarbijale tagasimakse pärast seda, kui ta on saanud tõendid selle kohta, et kaup on tagasi saadetud.

Kui tarbija nõustub kaupleja ettepanekuga kaubale ise järele tulla või kui kaupleja on teinud ettepaneku sellele oma kulul järele tulla, ei tohiks kauplejal olla õigust artikli 13 lõike 3 kohast tagasimaksetega viivitada. See peaks andma kauplejale lisastiimuli korraldada kauba tagastamine nii kiiresti kui võimalik.

Artikli 13 lõikes 1 on konkreetselt nõutud, et kaupleja kasutaks tagasimaksmisel **samu makseviise**, mida tarbija kasutas algse tehingus. Eelkõige peaks kaupleja tagastama kogu tarbija makstud summa selle vääringus, milles makse tehti.

- Näiteks kui tarbija maksis 50 eurot kaupleja pangakontole, peaks kaupleja maksma tarbijale tagasi sama summa, kattes ka kõik tarbija panga poolt viimase ülekande tegemise eest nõutud teenustasud.
- Kaupleja ei peaks siiski tasuma panga teenustasusid, mida tarbija tasus algse makse eest.
- Kui tarbija pangkonto on ühes vääringus, kuid makse ja tagasimakse tehakse teises vääringus, ei peaks kaupleja vastutama tarbija panga sooritatava tagasimakse konverteerimisega kaasneva kahju eest.

Artikli 13 lõige 1 võimaldab ka kauplejal ja tarbijal sõnaselgelt kokku leppida **teistsuguses meetodis**, nagu ülekande asemel pangatšeki või esialgse makse tegemisel kasutatud valuuta asemel teise valuuta kasutamises, tingimusel et tarbijale ei kaasne teistsuguse meetodi kasutamisega mingeid tasusid.

- Näiteks kui kaupleja saab tarbijalt nõusoleku kasutada tagasimakse tegemisel pangaulekande asemel pangatšeki, peaks kaupleja kandma tarbijale tekkivad mis tahes lisakulud, näiteks valuutavahetus- või pangakulud, mis tulenevad sellest, et kaupleja kasutab muud makseviisi.

Põhjenduses 46 on **vautšerite** kasutamise kohta märgitud: „Hüvitada ei tohiks vautšeriga, välja arvatud juhul, kui tarbija kasutas algseks tehinguks vautšerit või kui ta on andnud sõnaselge nõusoleku vautšeri kasutamiseks“.

5.5.4. Tarbija vastutus kauba väärkasutuse eest

Artikkel 14

2. Tarbija vastutab ainult kauba väärtuse vähenemise eest, mis on tingitud kauba kasutamisest muul viisil, kui on vaja kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks. Tarbija ei vastuta mingil juhul kauba väärtuse vähenemise eest, kui kaupleja ei ole artikli 6 lõike 1 punkti h kohaselt juhtinud tähelepanu taganemisõigusele. [...]

5. Kui artikli 13 lõikes 2 ning käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti, ei kaasne tarbijale taganemisõiguse kasutamisega mis tahes vastutust.

Nagu on selgitatud põhjenduses 47, võivad tarbijad lepingust taganeda olenemata sellest, kuidas kaupa on taganemistähtaja jooksul käsitsetud. „Mõned tarbijad kasutavad taganemisõigust, olles kaupa kasutanud kauem, kui see on vajalik kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks. **Sel juhul ei tohiks tarbija kaotada taganemisõigust, vaid peaks vastutama kauba väärtuse mis tahes vähenemise eest.** [...]“.

Sellistel juhtudel on tarbija artikli 14 lõike 2 kohaselt siiski vastutav „kauba **väärtuse vähenemise** eest, mis on tingitud kauba kasutamisest muul viisil, kui on vaja kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks“. Põhjenduses 47 on selgitatud seda kohustust täiendavalt: „[...]“. Et veenduda kauba olemuses, omadustes ja toimimises, **peaks tarbija käsitsema ja uurima kaupa üksnes nii, nagu tal lubatakse seda teha poes.** Näiteks peaks tarbija rõivast ainult selga proovima, kuid ei tohiks seda rõivast kanda. Seetõttu peaks tarbija kaupa taganemistähtaja jooksul käsitsema ja uurima nõuetekohase hooldusega.“

Kauba väärtuse vähenemine võib seisneda eelkõige puhastamis- ja parandamiskuludes ning kui kaupa ei saa enam müüa uena, siis kaupleja objektiivselt põhjendatud kahjus, mis tekib kauplejale tagastatud kauba müümisel kasutatud kaubana.

Seda, kas tarbija läks kauba proovimisel kaugemale sellest, mis oli vajalik veendumaks kauba olemuses, omadustes ja toimimises, tuleb vaidluse korral hinnata iga juhtumi puhul eraldi. Heaks võrdlusaluseks on see, mida tarbijal on üldjuhul lubatud teha ühes tavalises kaupluses, näiteks:

- enne audio-/video- ja salvestusseadme ostmist lubatakse tarbijal tavaliselt kontrollida pildi ja heli kvaliteeti;

- rõiva selgaproovimisel kaupluses ei eemaldata tootja etikette;
- tarbijal ei ole tavaliselt võimalik proovida praktikas kodumasinaid, näiteks köögimasinaid, mille tegelikust kasutamisest jäävad paratamatult maha jäljed;
- tarbija ei saa konfigureerida arvuti tarkvara, seega tähendavad sellise seadme mõistlikud lähtestamiskulud samuti väärtuse vähenemist;
- tarbija võib proovida parfüüme ja sarnaseid kosmeetikatooteid, mida saab tavaliselt proovida kauplustes, tasuta proovitoodete abil, mille kaupleja võib tootele lisada. Nii ei pea tarbijad avama toote pakendit, et kasutada oma õigust veenduda toote olemuses ja omadustes (teatavad kosmeetikatooted võivad olla suletud tervisekaitse või hügieeniga seotud põhjustel – vt jaotis 5.11.4).

Tuleks meeles pidada, et kaupade toimimises veendumine erineb selles kontekstis kontrollimisest, kas need tooted on igas mõttes veatud. Kui kaup osutub hilisema kasutuse käigus puudulikuks, kaitseb tarbijat kaupade müügi direktiiv (EL) 2019/771.

Tarbijal peaks põhimõtteliselt olema võimalik **avada pakend**, et pääseda ligi selle sisule, kui sarnased kaubad on kaupluses tavaliselt väljas pakendamata kujul. Seega kahju, mis on tekitatud pakendile lihtsalt selle avamisega, ei anna põhjust hüvitamiseks. **Tootele kantud kaitsekiled tuleks eemaldada ainult juhul, kui see on toote proovimiseks rangelt vajalik.**

Kauba tagastamist ilma originaalpakendita ⁽¹²⁶⁾ (nt elektroonikaseadet sisaldav karp) või ebatavaliselt amortiseerunud pakendis võib käsitada kauba väärtuse vähenemisena.

Kohtuasjas slewo, C-681/17, leidis Euroopa Liidu Kohus, et kaitsekillesse mässitud **madratsid** ei kuulu artikli 16 punktis e sätestatud taganemisõiguse kasutamisega seotud erandi alla, mis käsitleb kaupu, mis on suletud tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel ning mis tarbija on pärast kohaletoimetamist avanud. Kohus leidis, et madratsid võib samastada rõivastega, mille puhul on sõnaselgelt lubatud neid proovida. Seetõttu arvati madratsid, mille pakend oli eemaldatud ja mida tarbija võis olla kasutanud, kõlblikuks uuele ostjale uuesti müümiseks ja tema poolt kasutamiseks, **kui kaupleja suudab selliste hooldusmeetmete nagu puhastamise või desinfitseerimisega taastada madratsite (või rõivaste) kõlblikkuse nende uueks kasutamiseks kolmanda isiku poolt ilma tervisekaitse või hügieeni nõudeid rikkumata** ⁽¹²⁷⁾.

Samal ajal viitas Euroopa Kohus konkreetset kasutatud madratsite turu olemasolule ⁽¹²⁸⁾. Veelgi olulisem on see, et Euroopa Kohus viitas ka **tarbija vastutusele kauba väärtuse mis tahes vähenemise eest**, mis on tekkinud kauba kasutamisest, mis ei olnud vajalik kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks vastavalt artikli 14 lõikele 2.

Neid järeldusi arvesse võttes võib selline vastutus tekkida, kui **tervisekaitse või hügieeni huvides on vaja madratsit (või rõivast ja võrreldavaid kaupu)** puhastada, et müüa see uuesti uuele ostjale. See võib tekkida ka siis, kui **selliseid puhastatud kaupu ei saa müüa uue kaubana, vaid ainult kasutatud kaubana** (oluliselt) madalama hinnaga. Sellega seoses ei tohi kaupleja puhastatud kauba uut ostjat nende määratlusega (uus või kasutatud) seoses eksitada, sest see on oluline osa toote omadustest, seda ka ebaausate kaubandustavade direktiivi kontekstis.

Seoses taganemisõigusega, mis tuleneb asendatud kaugmüügi direktiivist 97/7/EÜ, otsustas Euroopa Kohus kohtuasjas Pia Messner, C-489/07, ⁽¹²⁹⁾ et siseriiklik õigusnorm, mis **paneb tarbijale kohustuse tõendada**, et ta ei kasutanud asja taganemisõiguse teostamiseks ettenähtud tähtaja jooksul viisil, mis ületanuks taganemisõiguse tõhusaks kasutamiseks vajaliku, kahjustaks taganemisõiguse tõhusust ja tulemuslikkust.

Artikli 14 lõike 5 kohaselt ei kaasne tarbijale taganemisõiguse kasutamisega mis tahes vastutust, välja arvatud direktiivis sätestatud juhtudel. Sellega seoses kinnitas Euroopa Kohus Messneri kohtuasjas tehtud otsuses ka seda, et müüja ei saa nõuda hüvitist kauba kasutamise eest selle aja jooksul, mil see on tarbija valduses enne selle kauplejale tagastamist ⁽¹³⁰⁾.

⁽¹²⁶⁾ See puudutab pakendeid, mis on loodud kõnealuse toote jaoks osana selle turunduslikust esitlusest. Tarbijatel peaks olema lubatud asendada mistahes üldkasutatavat pakendit, mis on ette nähtud ainult kauba kaitsmiseks veo ajal.

⁽¹²⁷⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 27. märts 2017, slewo, C-681/17, ECLI:EU:C:2019:255, punktid 43–46.

⁽¹²⁸⁾ *Ibid.*, punkt 42.

⁽¹²⁹⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 3. september 2009, Messner, C-489/07, ECLI:EU:C:2009:502, punkt 27.

⁽¹³⁰⁾ *Ibid.*, punktid 22–24.

Tarbija vastutust kauba väärtuse vähenemise korral ei ole tarbija õiguste direktiiviga reguleeritud. Eelkõige ei ole selles täpsustatud, kas see vastutus tähendab üksnes seda, et kaupleja võib algatada tarbija suhtes kohtumenetluse, või seda, et kaupleja võib ühepoolselt nõuda tarbijalt kahju hüvitamist või vähendada tarbijale tasumisele kuuluvat tagasimakse summat, et hüvitada kauba väidetavalt vähenenud väärtus.

Seetõttu kohaldatakse nende küsimuste suhtes liikmesriikide üldist lepingu- ja menetlusõigust, nagu on osutatud artikli 3 lõikes 5. Näiteks võivad liikmesriigid lubada kauplejatel vähendada tagastatud kauba eest tagasi makstavat summat, et katta selle vähenenud väärtus taganemistähtaja jooksul toimunud väärkasutuse tõttu.

Artikli 14 lõikes 2 on sätestatud: „Tarbija ei vastuta mingil juhul kauba väärtuse vähenemise eest, kui kaupleja ei ole artikli 6 lõike 1 punkti h kohaselt juhtinud tähelepanu taganemisõigusele.“

Direktiivi artikli 10 alusel on selle teabe edastamata jätmise tagajärg veel ka see, et **taganemistähtaega pikendatakse kuni 12 kuuni**. See tähendab, et tarbija võib lepingust taganeda märkimisväärselt pika aja möödudes, mille jooksul ta on kaupa tegelikult kasutanud, kandmata mingit vastutust sellest tuleneva kulumise eest (vt ka jaotis 5.3, mis käsitleb tagajärgi, mis kaasnevad sellega, kui tarbijaid taganemisõigusest ei teavitata).

Artikli 6 lõike 1 punkt h ei sisalda konkreetset nõuet teavitada tarbijat vastutusest kauba väärtuse vähenemise eest tagastamisõiguse kasutamisel. Teave kauba väärtuse vähenemise kohta on siiski esitatud I lisa A osas esitatud taganemise näidisjuhendis. Selle teabe esitamine võib olla kasulik nii tarbijatele kui ka kauplejatele, isegi kui kaupleja ei järgi seda näidisjuhendit.

5.5.5. Kauba kauplejale tagastamisega seotud riisiko

Direktiiviga ei reguleerita seda, kellel lasub tarbija lepingust taganemise korral **kauba tagastamise ajal kauba juhusliku kahjustumise või hävimise riisiko**. Seepärast kohaldatakse ka selles küsimuses liikmesriigi õigusakte, milles võidakse näiteks ette näha, et kauba tagastamisel lasub riisiko tarbijal, kui see on kooskõlas artikliga 20 kauba kättetoimetamisega üle läinud tarbijale.

Põhimõtteliselt peaks tarbija kandma kauba tagastamisel mõistlikul viisil hoolt selle eest – valides näiteks tunnustatud transpordi- või postiteenuste osutaja –, et kaup jõuaks kauplejani ega saaks selle käigus kahjustada.

Kui tarbija **ei ole saanud kaupa kunagi füüsiliselt oma valdusse**, näiteks keeldudes kauba vastuvõtmisest kas ilma sõnaselge kinnitusega või esitades kauplejale avalduse lepingust taganemise kohta, lasub kauba hävimise või kahjustumise riisiko endiselt kauplejal, kuna artikli 20 kohaselt ei ole riisiko tarbijale üle läinud.

5.6. Teenuste ja kommunaalteenuste lepingutest taganemise õigus

5.6.1. Tarbija nõusolek teenuse koheseks osutamiseks

Tarbija õiguste direktiivi artikli 7 lõikes 3 ja artikli 8 lõikes 8 on sätestatud vorminõuded, mida kohaldatakse juhul, kui tarbijad soovivad väljaspool ärruume sõlmitavate ja kaugteenuslepingute või kommunaalteenuste lepingute täitmise alustamist enne taganemistähtaja lõppemist. Need kaks sätet on sisult identselt, välja arvatud see, et artikli 7 lõike 3 kohaselt peab kaupleja saama tarbija taotluse lepingu koheseks täitmiseks püsival andmekandjal.

Artikli 7 lõige 3 ja artikli 8 lõige 8

Kui tarbija soovib, et teenuste osutamine või vee, gaasi või elektri tarnimine, kui neid ei panda müüki piiratud mahus või kindlaksmääratud koguses, või kaugkiitmine algaks artikli 9 lõikes 2 ette nähtud taganemistähtajal, ning kui lepingust tuleneb tarbija maksmiskohustus, nõuab kaupleja tarbijalt [selle kohta] (*) [püsival andmekandjal] (*) **sõnaselget taotlust ning kinnitust**, et kui kaupleja on lepingu täielikult täitnud, ei ole tarbijal enam taganemisõigust.

(*) märkida lisaelemendid artikli 7 lõikes 3

Neid sätteid kohaldatakse seega siis, kui tarbija soovib, et teenuse osutamine algaks taganemistähtaja jooksul. Need õigusnormid ei tohiks siiski takistada kauplejat aktiivselt soovitamast tarbijal selline taotlus esitada. Samal ajal ei tohiks need kohustada kauplejat seda võimalust pakkuma ega tarbija taotlusega nõustuma.

Artikli 14 lõige 3 võimaldab tarbijal teenustest või kommunaalteenustest loobuda **isegi pärast sõnaselge taotluse esitamist**. Seda on kinnitatud ka põhjenduses 50: „tarbija [peaks] saama taganemisõigust kasutada ka juhtudel, kui ta on palunud teenuste osutamist enne taganemistähtaaja lõppu.“

Teenuslepingute puhul jääb tarbija artikli 16 esimese lõigu punkti a kohaselt taganemisõigusest siiski ilma, kui teenus on täielikult osutatud, ja seda teatavatel tingimustel.

Artikkel 16

Liikmesriigid ei näe ette artiklites 9–15 sätestatud taganemisõiguse kasutamist kauglepingute ja väljaspool ärruume sõlmitud lepingute puhul juhtudel, kui tegemist on:

- a) *teenuslepingutega, pärast seda, kui teenus on täielikult osutatud, ent lepingust tuleneb tarbija maksiskohustus, üksnes siis, kui selle osutamine on alanud tarbija eelneval sõnaselgel nõusolekul, ning kui tarbija on andnud kinnituse selle kohta, et ta on teadlik taganemisõiguse kaotamisest juhul, kui kaupleja on lepingu täies mahus täitnud*

Tarbija õiguste direktiivi artikli 7 lõiget 3 ja artikli 8 lõiget 8 muudeti direktiiviga (EL) 2019/2161. Muudatusettepanekuga tagati kooskõla artikli 16 esimese lõigu punktiga a. Nimelt sisaldavad artikli 7 lõige 3 ja artikli 8 lõige 8 nüüd samu nõudeid kui artikli 16 esimese lõigu punkt a: 1) tarbija taotlus lepingu viivitamatuks täitmiseks ja 2) tarbija kinnitus selle kohta, et ta on teadlik sellest, et kui kaupleja on lepingu täielikult täitnud, ei ole tal enam taganemisõigust.

Muudatustega selgitati ka, et neid nõudeid kohaldatakse üksnes tasuliste teenuste suhtes. See oli vajalik seoses tarbija õiguste direktiivi kohaldamisala laiendamisega digiteenuste valdkonnas vastavalt artikli 3 lõikele 1a ⁽¹³¹⁾.

Kui kaupleja ei täida nõuet saada tarbija taotlus lepingu viivitamatuks täitmiseks, toob see kaasa artikli 14 lõike 4 punktis a sätestatud tagajärjed, st tarbija õiguse mitte kanda teenuse või kommunaalteenuste kulusid – vt lisaks jaotis 5.8.

Artikli 16 esimese lõigu punktis a sätestatud tarbija sõnaselget nõusolekut tuleks tõlgendada kui artikli 7 lõikes 3 ja artikli 8 lõikes 8 nõutud sõnaselget taotlust.

Samamoodi nagu artiklis 22 sätestatud lisamakseid käsitlevate õigusnormide puhul tuleks mõistet „sõnaselge taotlus/nõusolek“ tõlgendada selles kontekstis nii, et see viitab **tarbijapoolsele positiivsele tegevusele**, näiteks veebisaidil oleva märkeruudu märgistamisele. Eelnevalt märgistatud märkeruudu või üldtingimuste klausli kasutamisega ei oleks need nõuded täidetud ⁽¹³²⁾.

Tarbija sõnaselge nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse **võib saada enne lepingu sõlmimist, selle ajal või pärast seda**, kui see toimub enne lepingu täitmise algust. Tarbija taotluse ja teadlikoleku kinnituse võib esitada korraga. Artikli 7 lõike 3 ja artikli 8 lõike 8 ning artikli 16 esimese lõigu punkti a nõudeid saaks täita näiteks järgmise sõnastusega avalduse abil:

— [...] Taotlen teenuslepingu täitmist [viivitamata või alates konkreetsest kuupäevast taganemistähtaaja jooksul] ja kinnitan, et olen teadlik sellest, et kaotan lepingust taganemise õiguse, kui teenusleping on täielikult täidetud.

Väljaspool ärruume sõlmitava lepingu puhul, mille suhtes kohaldatakse artikli 7 lõiget 3, oleks püsival andmekandjal esitamise nõue täidetud, kui tarbija taotlus ja kinnitus salvestatakse vahendile, mis võimaldab lepinguosalistel säilitada teavet nii, et sellele on võimalik hilisemaks kasutamiseks ligi pääseda, ja mis võimaldab selle muutmata kujul taasesitamist (lisateavet saab jaotisest 4.4). Üldiselt piisab sellest, kui tarbija märgistab tellimisdokumendil märkeruudu, kui tarbijale on esitatud taotluse ja kinnituse nõuetekohane koopia.

⁽¹³¹⁾ Vt ka direktiivi (EL) 2019/2161 põhjendus 42 kooskõlla viimise vajaduse kohta.

⁽¹³²⁾ Näiteks isikuandmete töötlemist käsitlevas kohtuasjas Planet49, C-673/17, ECLI:EU:C:2019:801, punkt 65, leidis Euroopa Kohus, et nõusoleku tingimused ei ole täidetud, kui vastutav töötleja on asjaomase märkeruudu juba eelnevalt märgistanud.

5.6.2. Tarbija hüvitamiskohustus

Artikkel 14

3. Kui tarbija kasutab taganemisõigust pärast artikli 7 lõike 3 või artikli 8 lõike 8 kohase taotluse esitamist, maksab tarbija kauplajale summa, mis on proportsionaalne tarnitud osaga ajani, mil tarbija teatas kauplajale taganemisõiguse kasutamisest, võrreldes lepingu kogumahuga. Tarbija poolt kauplajale makstav proportsionaalne summa arvutatakse lepingus kokku lepitud koguhinna alusel. Kui koguhind on ülemäära suur, arvutatakse proportsionaalne summa tarnitud osa turuväärtuse alusel.

Kui tarbija taganeb lepingust taganemistähtaja jooksul pärast seda, kui ta on taotlenud selle viivitamatut täitmist, peab tarbija vastavalt artikli 14 lõikele 3 maksuma kauplajale **summa, mis on proportsionaalne** lepingus kokkulepitud koguhinna alusel arvatud summaga.

— Näiteks tarbija, kes taganeb mobiiltelefoniteenuste osutamise lepingust, olles kasutanud teenust 10 päeva, peab tasuma kauplajale kolmandiku kuumaksust, ⁽¹³³⁾ millele lisandub sel ajavahemikul saadud mis tahes lisateenuste hind.

Kui teenuste osutamisega kaasnevad kauplajale ühekordsed kulud, mis on seotud teenuste tarbijale kättesaadavaks tegemisega, võib kaupleja need hüvitise arvutamisel arvesse võtta.

— Näiteks võib kaupleja arvesse võtta kulusid, mis kaasnevad paigaldustöödega, mis tehakse maaliinide kaudu edastatavaid elektroonilise side teenuseid käsitleva lepingu osana tarbija elukohas enne seda, kui tarbija lepingust taganeb.

Hüvitis peaks siiski põhinema osutatud teenuse **turuväärtusel**, kui koguhind on liiga kõrge. Kasulikud selgitused turuväärtuse kindlaksmääramise kohta on esitatud põhjenduses 50, milles on märgitud: „[...] Proportsionaalse määra arvutamine peaks põhinema lepingus kokkulepitud hinnal, juhul kui tarbija ei tõesta, et koguhind ise on ebaproportsionaalne; viimasel juhul arvutatakse proportsionaalne määr osutatud teenuse turuväärtuse alusel. Turuväärtus tuleks määrata nii, et võrreldakse teiste kauplajate poolt lepingu sõlmimise ajal samaväärsel teenuse eest küsitud hindasid. [...]“

Põhjenduses 14 on osutatud, et liikmesriigid kohaldavad ülemäära või liialdatult kõrgeid hindu käsitlevaid õigusnorme, mis võivad olla asjakohased artikli 14 lõike 3 kohaldamisel.

Kohtuotsuses PE Digital, C-641/19, selgitas Euroopa Liidu Kohus, et artikli 14 lõike 3 kohaldamisel selleks, et määrata kindlaks proportsionaalne summa, mille tarbija peab kauplajale maksuma juhul, kui tarbija on sõnaselgelt taotlenud, et sõlmitud lepingu täitmine algaks taganemistähtaja jooksul, ja tarbija ise lepingust taganeb, tuleb üldjuhul arvesse võtta lepingu esemeks olevate teenuste täismahus osutamise eest lepingus kokkulepitud hind ja **arvutada maksmisele kuuluv summa proportsionaalselt ajaga**.

Ainult juhul, kui lepingus on sõnaselgelt ette nähtud, et: i) alates **lepingu täitmise algusest osutatakse ühte või mitut teenust täies ulatuses** ja ii) hinna alusel, mis **makstakse eraldi**, tuleb kauplajale kõnealuse direktiivi artikli 14 lõike 3 alusel makstava summa arvutamisel arvesse võtta koguhind, mis niisuguse teenuse puhul on ette nähtud ⁽¹³⁴⁾.

Lisaks selgitas Euroopa Kohus kohtuotsuses PE Digital, et **kaupleja nõutud hüvitise ülemäärase suuruse kriteerium on turupõhine**. Vastavalt tarbija õiguste direktiivi artikli 14 lõikele 3 koostoimes põhjendusega 50 tuleks käesolevas analüüsis arvesse võtta kaupleja poolt teistele tarbijatele samadel tingimustel pakutava teenuse hinda ja teiste kauplajate poolt lepingu sõlmimise ajal osutatud samaväärsel teenuse hinda ⁽¹³⁵⁾.

⁽¹³³⁾ Vt ka määruse (EMÜ, Euratom) 1182/71 artikli 3 lõike 2 punkt d, kus on sätestatud, et „kui ajavahemik sisaldab kuude osi, siis arvestatakse selliste osade arvutamisel, et ühes kuus on **kolmkümmend päeva**“.

⁽¹³⁴⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 8. oktoober 2020, PE Digital, C-641/19, ECLI:EU:C:2020:808, punktid 29 ja 32.

⁽¹³⁵⁾ *Ibid.*, punkt 37.

Teenuste **osutamise kohta müügilepingu alusel** on põhjenduses 50 märgitud: „[...] Lepingute puhul, mille objektiks on nii kaubad kui ka teenused, peaksid käesolevas direktiivis sätestatud eeskirjad kaupade tagastamise kohta kehtima ainult kaupade osas, **ning teenuste osas peaks kehtima kompenseerimise kord**“.

Taganemistähtaja jooksul osutatud teenuste hüvitamise kord on sätestatud artikli 14 lõikes 3 ja lõike 4 punktis a – vt ka jaotis 5.8.2. Seega olukorras, kus teenust osutatakse müügilepingust taganemise tähtaja jooksul (nt paigaldusteenust osutatakse kohe pärast kauba tarnimist), peaks kaupleja saama ka **tarbija sõnaselge taotluse teenuse osutamiseks** taganemistähtaja jooksul, kui kaupleja soovib saada selle teenuse eest hüvitist juhul, kui tarbija taganeb müügilepingust.

— Näiteks kaugmüügi või väljaspool ärruume sõlmitava müügilepinguga võidakse ette näha kodumasina kohaletoometamine ja paigaldamine. Kui tarbija nõuab kauplejalt sõnaselgelt seadme paigaldamist kohe pärast selle kohaletoometamist, kuid otsustab taganemistähtaja jooksul (14 päeva pärast kohaletoometamist) lepingust taganeda, on kauplejal õigus saada paigaldamiskulude eest hüvitist (lisaks mis tahes hüvitisele seadme väärtuse vähenemise eest, kui see on asjakohane).

Kaupleja kohustus nõuda tarbijalt kinnitust selle kohta, et ta on teadlik sellest, et kui kaupleja on lepingu täielikult täitnud, ei ole tal enam taganemisõigust, mis lisati artikli 7 lõikesse 3 ja artikli 8 lõikesse 8 direktiiviga (EL) 2019/2161, **ei ole müügilepingute alusel osutatavate teenuste puhul asjakohane**. See kohustus puudutab üksnes teenuslepinguid, sest ainult teenuslepingute suhtes kehtib artikli 16 esimese lõigu punktis a sätestatud taganemisõiguse kasutamise seotud erand.

5.7. **Õigus taganeda digitaalset infosisu käsitlevatest lepingutest**

Digiteenuste lepingutest taganemise õigust on käsitletud eelmises jaotises 5.6, milles käsitletakse teenuslepinguid üldiselt.

Konkreetsed piirangud, mis kehtivad **digitaalse infosisu lepingutest** taganemise õiguse suhtes, on sätestatud artikli 16 esimese lõigu punktis m.

Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti seda sätet, lisades kolmanda tingimuse, mida kaupleja peab täitma, et tarbija kaotaks lepingust taganemise õiguse. See on kooskõlas tingimustega, mis on sätestatud artikli 14 lõike 4 punktis b, milles käsitletakse teabe / ametlike nõuete mittejärgimise tagajärgi.

Artikkel 16

Liikmesriigid ei näe ette artiklites 9–15 sätestatud taganemisõiguse kasutamist kauglepingute ja väljaspool ärruume sõlmitud lepingute puhul juhtudel, kui tegemist on:

[...] m) sellise digitaalse infosisu üleandmise lepinguga, mida ei anta üle füüsilisel andmekandjal, kui lepingu täitmine on alanud, kui lepingust tuleneb tarbija maksimalkohustus ning kui:

- (i) tarbija on eelnevalt andnud sõnaselge nõusoleku alustada lepingu täitmist enne taganemistähtaja lõppu;
- (ii) tarbija on andnud kinnituse selle kohta, et ta on teadlik, et ta kaotab seeläbi oma taganemisõiguse, ning
- (iii) kaupleja on andnud artikli 7 lõike 2 või artikli 8 lõike 7 kohase kinnituse.

Artikli 16 esimese lõigu punkti m eesmärk on sarnane artikli 16 esimese lõigu punktis i sätestatud eesmärgiga teha suletud pakendis füüsiliste andmekandjate (CDd, DVDd jne) puhul erand taganemisõigusest, kui tarbija need avab. See tähendab, et mõlemal kõnealusel juhul – erinevalt loobumisest teenuste osutamisest (vt jaotis 5.6) – **ei ole tarbijal õigust taganemistähtaja jooksul digitaalset infosisu proovida**.

Sellest tulenevalt kaotab tarbija taganemisõiguse niipea, kui lepingu täitmine on tema nõusolekul alanud ja ta on andnud kinnituse selle kohta, et ta on teadlik taganemisõiguse kaotamisest juhul, kui kaupleja on esitanud tarbijale kinnituse lepingu sõlmimise kohta. Nagu on sätestatud väljaspool ärruume sõlmitavate lepinguid käsitlevas artikli 7 lõikes 2 ja kauglepinguid käsitlevas artikli 8 lõikes 7, peab see kinnitus sisaldama ka kinnitust tarbija eelneva sõnaselge nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse kohta (vt ka jaotis 4.4 lepingu sõlmimise kinnituse kohta).

Lepingu täitmine algab video- või audiofaili allalaadimisest või voogedastamisest. Kui kaupleja pakub veebilinki voogedastamise või allalaadimise alustamiseks, kaotab tarbija taganemisõiguse alles pärast selle lingi aktiveerimist.

Tarbija sõnaselge nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse võib saada enne lepingu sõlmimist, selle ajal või pärast seda, kui see toimub enne lepingu täitmise algust. Tarbija õiguste direktiivi artikli 7 lõikes 2 ja artikli 8 lõikes 7 on sõnaselgelt nõutud, et lepingu sõlmimise kinnitus peab sisaldama kinnitust tarbija eelneva sõnaselge nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse kohta vastavalt artikli 16 esimese lõigu punktile m. Seega, kui tarbija annab nõusoleku lepingu viivitamatuks täitmiseks ja teadlikoleku kinnituse pärast seda, kui kaupleja on lepingu sõlmimise kinnituse juba saatnud, peab kaupleja esitama tarbijale enne lepingu täitmise algust eraldi täiendava kinnituse tarbija nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse kohta.

Sõnaselget nõusolekut ja teadlikoleku kinnitust artikli 16 esimese lõigu punkti m tähenduses tuleks tõlgendada analoogselt sõnaselget nõusolekut käsitlevate õigusnormidega, mis on sätestatud artiklis 22 seoses lisateenuste eest maksmisega. See tähendab, et tarbija peab **astuma positiivseid samme**, näiteks märgistama märkeruudu kaupleja veebisaidil. Nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse väljendamisega eelnevalt märgistatud märkeruudu või üldtingimuste aktsepteerimise teel ei täidetak artikli 16 esimese lõigu punkti m nõudeid.

Tarbija sõnaselge nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse võib esitada ühes avalduses, milles edastatakse ka teave taganemisõiguse kasutamise kohta seotud erandi kohta, nagu on nõutud artikli 6 lõike 1 punktis k, näiteks järgmiselt

— [...] Nõustun lepingu viivitamatu täitmise ja kinnitan, et olen teadlik sellest, et kaotan lepingust taganemise õiguse, kui digitaalse infosisu allalaadimine või voogedastus on alanud.

Kaupleja peab täitma taganemisõigusest teavitamise kohustust vastavalt artikli 6 lõike 1 punktile h. Kaupleja ei pea esitama artikli 6 lõike 1 punkti h kohast teavet, sealhulgas I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvormi, üksnes selliste internetipõhiste digitaalset infosisu käsitlevate lepingute puhul, mis **täidetakse viivitamata**, kui tarbija annab nõusoleku ja teadlikoleku kinnituse, **mis algatab lepingu täitmise**.

5.8. **Taganemisõigusest teatamata jätmise tagajärjed**

Artikli 6 lõike 1 kohaselt peab kaupleja andma tarbijale lepingueelset teavet selgel ja arusaadaval viisil. Eelkõige juhul, kui taganemisõigus on olemas, nõutakse artikli 6 lõike 1 punktis h, et kaupleja teavitaks tarbijat taganemisõiguse kasutamise tingimustest, tähtajast ja korrast ning I lisa B osas esitatud taganemisteate näidisvormist⁽¹³⁶⁾. Nende kohustuste täitmata jätmine toob kaasa tagajärjed, millele on osutatud artikli 10 lõikes 1, millega nähakse ette **taganemistähtaja pikendamine** kõigi lepingute puhul. Kui kaupleja seda teavet ei esita, pikendatakse taganemistähtaega 12 kuu võrra.

Artikkel 10

1. Kui kaupleja ei ole tarbijale taganemisõigust käsitlevat teavet esitanud artikli 6 lõike 1 punktis h nõutu kohaselt, siis lõpeb taganemistähtaeg 12 kuud pärast algse taganemistähtaja lõppu, mis on määratud vastavalt artikli 9 lõikele 2.

Artikli 10 lõikes 2 käsitletakse olukorda, kus kaupleja esitab artikli 6 lõike 1 punktis h nõutud teabe hilinemisega **12 kuu jooksul** pärast artikli 9 lõike 2 kohaselt arvutatud esialgse taganemisperioodi lõppu. Sellisel juhul lõpeb taganemistähtaeg **14 päeva pärast päeva, mil tarbija sai selle teabe kätte**.

Artikkel 10

2. Kui kaupleja on tarbijale edastanud käesoleva artikli lõikes 1 ette nähtud teabe 12 kuu jooksul alates artikli 9 lõikes 2 osutatud päevast, lõpeb taganemistähtaeg 14 päeva või juhul, kui liikmesriigid on võtnud vastu artikli 9 lõike 1a kohased normid, 30 päeva pärast kuupäeva, mil tarbija sai kõnealuse teabe.

⁽¹³⁶⁾ Tingimusel, et kohaldatakse artikli 8 lõike 4 konkreetseid norme – vt jaotis 5.2.3.

5.8.1. Kaupadega seotud tagajärjed

Lisaks eespool nimetatud taganemistähtaja pikendamisele on artikli 14 lõikes 2 **kaupadega seoses** sätestatud, et tarbija ei vastuta kauba väärtuse vähenemise eest, kui kaupleja ei ole teda taganemisõigusest teavitanud vastavalt artikli 6 lõike 1 punktile h.

Artikkel 14

2. Tarbija vastutab ainult kauba väärtuse vähenemise eest, mis on tingitud kauba kasutamisest muul viisil, kui on vaja kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks. Tarbija ei vastuta mingil juhul kauba väärtuse vähenemise eest, kui kaupleja ei ole artikli 6 lõike 1 punkti h kohaselt juhtinud tähelepanu taganemisõigusele.

Kohandatud kauba või kiiresti rikneva kauba puhul (vt jaotised 5.11.2 ja 5.11.3), mis kuuluvad tingimusteta **artikli 16 esimese lõigu punktide c ja d alusel taganemisõiguse kasutamisega seotud erandi alla**, ei ole tarbija õiguste direktiivis sätestatud tagajärgi, mis kaasnevad sellega, kui kaupleja ei täida artikli 6 lõike 1 punkti k kohast teavitamiskohustust taganemisõiguse puudumise kohta. Kui tarbijat ei teavitata taganemisõiguse puudumisest sellises olukorras, võib see kujutada endast ebaausat kaubandustava (eksitav tegevusetus), mis on ebaausate kaubandustavade direktiiviga 2005/29/EÜ keelatud, kui see sunnib tarbijat tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei oleks teinud.

5.8.2. Teenuste ja kommunaalteenustega seotud tagajärjed

Teenuste (sealhulgas digiteenuste) ja kommunaalteenuste kohta on artikli 14 lõike 4 punktis a sätestatud, et tarbija ei kannu kulusid, st tarbijal on õigus makstud summa tagasi saada või küsitud summat üldse mitte maksta, **kui kaupleja ei ole esitanud nõutavat teavet taganemisõiguse kohta vastavalt artikli 6 lõike 1 punktidele h või j või kui tarbija ei ole sõnaselgelt taotlenud**, et teenuse osutamine algaks artikli 7 lõike 3 või artikli 8 lõike 8 kohaselt taganemistähtaja jooksul.

Artikkel 14

4. Tarbija ei kannu kulusid:

- a) taganemistähtaja jooksul teenuste osutamise, vee, gaasi või elektri tarnimise eest, kui neid ei panda müüki piiratud mahus või kindlaksmääratud koguses, või kaugkütmise eest, täielikult või osaliselt, kui:
 - i) kaupleja ei ole andnud teavet vastavalt artikli 6 lõike 1 punktidele h või j või
 - ii) tarbija ei ole sõnaselgelt taotlenud artikli 7 lõike 3 ja artikli 8 lõike 8 kohaselt teenuste osutamise alustamist taganemistähtaja jooksul [...]

Seega võib tarbija sellistel juhtudel taganeda teenuslepingust või kommunaalteenuste lepingust, mille **täitmine on alanud** ja **jätkeb** pikendatud **12-kuulise** ajavahemiku jooksul alates artikli 9 lõike 2 kohaselt arvutatud esialgse taganemistähtaja lõpust, ning ta ei kannu osutatud teenuste eest mingeid kulusid.

Kui kaupleja teavitab tarbijat taganemisõigusest **12 kuu jooksul** pärast artikli 9 lõike 2 kohaselt arvutatud esialgse taganemistähtaja lõppu, võib tarbija lepingust taganeda 14 päeva jooksul pärast teabe saamist, **kandmata mingeid kulusid teenuste eest, mida osutati kuni hetkeni, mil teda taganemisõigusest teavitati.**

Tarbija ei kannu kulusid osutatud teenuste eest ka siis, kui teenuste osutamine või kommunaalteenuste osutamine **on lõpetatud (leping on täies mahus täidetud)** enne taganemisõiguse kasutamist, sealhulgas artikli 10 kohase pikendatud ajavahemiku jooksul, välja arvatud juhul, kui kaupleja on täitnud artikli 7 lõikes 3 või artikli 8 lõikes 8 sätestatud vorminõuded, mille tulemusel tarbija kaotab taganemisõiguse vastavalt artikli 16 esimese lõigu punktile a (vt lisateave jaotises 5.6.1).

5.8.3. Internetipõhise digitaalse infosisuga seotud tagajärjed

Kui internetipõhise digitaalse infosisu lepingute puhul ei ole täidetud üks artikli 16 esimese lõigu punktis m sätestatud kolmest tingimusest (vt jaotis 5.7) ja tarbija kasutab taganemisõigust, kohaldatakse artikli 14 lõike 4 punkti b, mis annab tarbijale õiguse kas saada sisu eest mitte maksta või makstud summad tagasi saada.

Artikkel 14

4. Tarbija ei kanna kulusid:

[...]

b) tarnitava digitaalse infosisu eest, mida ei edastata füüsilisel andmekandjal, täielikult või osaliselt, kui:

- i) tarbija ei ole andnud eelnevat sõnaselget nõusolekut teenuse osutamise alustamiseks enne artiklis 9 osutatud 14-päevase tähtaja lõppu,
- ii) tarbija ei ole nõustunud sellega, et ta kaotab nõusoleku andmisel oma taganemisõiguse, või
- iii) kaupleja ei ole andnud artikli 7 lõike 2 või artikli 8 lõike 7 kohast kinnitust.

5.9. Lepingu lõpetamine pärast taganemisõiguse kasutamist

Artikkel 12

Taganemisõiguse kasutamise tagajärjel lõpevad lepinguosaliste kohustused:

- a) seoses kauglepingu või väljaspool ärruume sõlmitava lepingu täitmisega või
- b) seoses kauglepingu või väljaspool ärruume sõlmitava lepingu sõlmimisega, juhul kui pakkumise tegi tarbija.

Artiklis 12 on sätestatud, et taganemisõiguse kasutamisega lõppevad lepinguosaliste kohustused lepingut täita, eelkõige tarbija kohustus maksta või sõlmida leping, kui pakkumise on teinud tarbija.

Artikli 3 lõike 2 kohaselt ei mõjuta see õigusnorm siiski lepingute lõpetamist käsitlevate muude valdkondlike ELi õigusnormide kohaldamist.

— Näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2019/944 ⁽¹³⁷⁾ (elektrienergia siseturu kohta) ja direktiivis 2009/73/EÜ (gaasi siseturu kohta) ⁽¹³⁸⁾ on sätestatud, et kui tarbija, kes järgib lepingu tingimusi, soovib vahetada tarnijat, peab (peavad) asjaomane (asjaomased) võrguettevõtja(d) tegema muudatuse kolme nädala jooksul.

Seega, kui tarbija otsustab elektri- või gaasilepingust taganeda ja minna üle uue teenuseosutaja juurde, võivad eelmine tarnija ja tarbija olla kohustatud järgima edasi oma lepingut kuni kolm nädalat, erandina artikli 14 lõikest 3, mis käsitleb hüvitise maksmist tarnitud osa eest kuni taganemiseni.

⁽¹³⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125), artikli 12 lõige 1: „Tarnija või agregeerimisega tegeleva turuosalise vahetamine peab toimuma võimalikult lühikese aja jooksul. Liikmesriigid tagavad, et tarbijal, kes täidab lepingulisi kohustusi ja soovib vahetada tarnijat või agregeerimisega tegelevat turuosalist, on õigus seda teha maksimaalselt kolme nädala jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast. [...]“

⁽¹³⁸⁾ Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 3 lõige 6: „Liikmesriigid tagavad, et:

- a) kui tarbija, kes järgib lepingu tingimusi, soovib vahetada tarnijat, teostavad asjassepuutuvad haldurid muutmistoiingu kolme nädala jooksul, ning
- b) tarbijatel on õigus saada kõik asjakohased tarbimisandmed.“

5.10. Lisalepingud

Artikkel 15

1) Kui tarbija kasutab vastavalt käesoleva direktiivi artiklitele 9–14 oma taganemisõigust kauglepingu või väljaspool ärruume sõlmitava lepingu puhul, lõpevad lisalepingud automaatselt ja tarbija ei kanna nende eest mitte mingeid kulusid, välja arvatud käesoleva direktiivi artikli 13 lõikes 2 või artiklis 14 ette nähtud kulud, ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiivi 2008/48/EÜ (mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid) artikli 15 kohaldamist.

2. Liikmesriigid kehtestavad selliste lepingute lõpetamise üksikasjalikud eeskirjad.

Artikli 2 punktis 15 on lisaleping määratletud järgmiselt: „Leping, mille alusel tarbija omandab kauba või teenuse, mis on seotud kauglepingu või väljaspool ärruume sõlmitud lepinguga, ning kus kõnealuse kauba tarnib või teenuse osutab kaupleja või kolmas isik nimetatud kolmanda isiku ja kaupleja vahel sõlmitud kokkuleppe alusel“, näiteks:

- tarne-, hooldus- või paigaldusleping;
- kindlustus- ja krediidikokkulepe ostu rahastamiseks;
- täiendav müügiгарантиi.

Täiendavad kindlustus- ja krediidilepingud, mis küll üldjuhul ei kuulu artikli 3 lõike 3 punkti d alusel direktiivi kohaldamisalasse, lõpetatakse vastavalt artiklile 15.

Tuleks hinnata seotud lepingute omavahelist suhet, et teha kindlaks, milline on põhileping ja milline on lisaleping.

- Näiteks kui tarbija ostab sama kauplejaga sõlmitud eri lepingute alusel mobiiltelefoniteenuseid ja mobiiltelefoni, mille eest tasutakse osamaksetena, mille kohta esitatakse igal kuul arve koos peamise abonementtasuga, tuleks teenuslepingut käsitada põhilepinguna. See ei tohiks takistada tarbijat taganemast üksnes lisalepinguks olevast müügi lepingust, säilitades samal ajal teenuslepingu.

Kui lisaleping kuulub direktiivi kohaldamisalasse (näiteks tarne- või paigaldusleping), peaks tarbija hüvitama kauplejale artikli 13 lõike 2 ja artikli 14 kohaselt tarnitud osaga seotud kulud.

Samas kui lisaleping ei kuulu üldjuhul direktiivi kohaldamisalasse (näiteks kindlustus- või krediidileping), kohaldatakse lõpetamise tagajärgede suhtes liikmesriikide valdkondlikke või üldisi lepinguõiguse norme.

Lisalepingute lõpetamise üksikasjalikud õigusnormid peavad kehtestama liikmesriigid. Need võivad hõlmata näiteks kaupleja kohustust teavitada teisi asjaomaseid kauplajaid, kui tarbija on teda teavitanud oma otsusest põhilepingust taganeda.

5.11. Taganemisõiguse kasutamisega seotud erandid

Artikli 16 esimeses lõigus on loetletud 13 lepingut/olukorda, mille puhul tarbijal ei ole taganemisõigust või mille puhul tarbija selle õiguse teatud tingimustel kaotab.

Lisaks kehtestati direktiiviga (EL) 2019/2161 liikmesriikidele kaks õiguslikku võimalust lepingute puhul, mis sõlmitakse kaupleja poolt tarbija koju tehtud omaalgatuslike külastuste või väljasõitude raames, ning nende paranduste puhul, mida tarbija on konkreetselt taotlenud.

Siinkohal väärivad erilist tähelepanu järgmised olukorrad või lepingud. Täies mahus täidetud teenuslepingute ja internetipõhise digitaalse infosisu lepingutega seotud erandeid käsitletakse eraldi vastavalt jaotistes 5.6 ja 5.7.

5.11.1. Kaubad või teenused, mille hind sõltub finantsturu kõikumisest

Artikkel 16

b) sellise kauba tarnimise või teenuste osutamisega, mille hind sõltub finantsturu kõikumisest, mida kaupleja ei saa mõjutada ja mis võib ilmnedagi taganemistähtaaja jooksul

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 43 on selgitatud, et artikli 16 esimese lõigu punktis b sätestatud taganemisõiguse kasutamise seotud erandit tuleks kohaldada ka muu kui võrguenergia üksiktarnete lepingute suhtes, sest selle „hind sõltub kauba- või energiaturgudel esinevatest kõikumistest, mida kaupleja ei saa mõjutada ja mis võib ilmneda taganemistähtaja jooksul“.

5.11.2. Kaup, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele

Artikkel 16

c) sellise kauba tarnimisega, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele

„Tarbija nõuete järgi valmistatud kaup“ on tarbija õiguste direktiivi artiklis 2 määratletud kui „kaup, mis valmistatakse tarbija isikliku valiku või otsuse alusel“. Tarbija õiguste direktiivi põhjenduses 49 on sellise kauba näiteks, mis on valmistatud tarbija nõuete järgi või selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele, toodud tellimuse järgi tehtud kardinad.

Kuna see norm on erand tarbija õiguste direktiivi üldnormist, mis annab tarbijatele õiguse kauglepingutest või väljaspool ärruume sõlmitavatest lepingutest taganeda, tuleks seda tõlgendada kitsalt.

Seega peaks see erand hõlmama näiteks järgmist:

- kaubad, mille valmistamiseks on tarbija esitanud konkreetsed ettekirjutused, näiteks mööbli või kanga mõõdud;
- kaubad, mille puhul tarbija on soovinud spetsiaalsete kohanduste tegemist, näiteks tellimuse alusel valmistatud eridisainiga auto või spetsiaalne komponent arvutile, mis tuli selle konkreetse tellimuse jaoks eraldi hankida ja mis ei olnud kauplejapoolse laiemale tarbijaskonnale esitatud pakkumise osa;
- tarbija kontaktandmeid sisaldavad aadressisildid.

Selles kontekstis tuleks kauba valmistamist nõuete järgi / kauba kohandamist mõista nii, et kaubad on põhimõtteliselt ainulaadsed ja toodetud vastavalt tarbija esitatud ja kauplejaga kokku lepitud individuaalsetele soovidele ja nõuetele.

Samas kui tarbija teeb lihtsalt valiku kaupleja pakutavate (eelnevalt kindlaks määratud) standardvõimaluste seast, ei tohiks kõnealuse sätte kitsas tähenduses olla võimalik rääkida kauba valmistamisest tarbija nõuete järgi või selle kohandamisest tarbija vajadustele. Seega ei oleks erand kohaldatav järgmiste näidete puhul:

- konkreetset värvi või konkreetsest materjalist mööbli valimine tootja kataloogist;
- lisavarustusega auto, mis on valitud tootja kataloogist;
- standardelementidel põhinev mööblikomplekt.

Lisaks ei kohaldata erandit **teenuslepingute suhtes, millel on materiaalsed tulemused**. Kohtuasjas NK, C-208/19, (mis käsitles individuaalset majaprojekti) otsustas kohus, et arhitekti ja tarbija vahelist lepingut, mille kohaselt peab arhitekt koostama uue hoone ehitamiseks vajalikud projektid, ei saa pidada tarbija õiguste direktiivi artikli 16 punkti c kohaldamisalasse kuuluvaks. Kuigi disainilahendusi on võimalik esitada materiaalsel kujul (paberil või digitaalselt), on lepingu ese intellektuaalne sooritus – arhitektuuriline disain – ja edasisel üleandmisel on üksnes kõrvalfunktsioon⁽¹³⁹⁾.

See Euroopa Liidu Kohtu arutluskäik rõhutab loomingulise protsessi tähtsust materiaalse tulemuse tekkimisel kui otsustavat tegurit lepingu liigitamisel. Sarnast põhjendust võiks kasutada ka muude intellektuaalsete soorituste puhul (nt raamatupidamine või õigusnõustamine või peresündmuste pildistamine), mille tulemusi saaks esitada materiaalsel kujul.

Seevastu juhul, kui kohaldatakse erandit, on tarbija esitatud nõuete järgi valmistatud või selgelt konkreetse tarbija vajadustele kohandatud kauba tarnimise lepingust taganemise piirang absoluutne **ega sõltu sellest, kas kaupleja on alustanud tellimuse täitmist või mitte**. Seda kinnitati kohtuotsuses Möbel Kraft, C-529/19, milles Euroopa Kohus märkis, et see on ainus tarbija õiguste direktiivi artikli 16 punkti c tõlgendus, mis võiks tagada õiguskindluse, mis on üks direktiivi eesmärkidest, nagu on märgitud direktiivi põhjendustes 7 ja 40⁽¹⁴⁰⁾. Tarbija taganemisõiguse olemasolu oleks vaieldav, kui see sõltuks kauplejapoolse lepingu täitmise hetkeseisust, millest tarbija ei ole üldjuhul teadlik ning mille üle

⁽¹³⁹⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 14. mai 2020, NK (eramaja projekt), C-208/19, ECLI:EU:C:2020:382, punktid 58–59.

⁽¹⁴⁰⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 21. oktoober 2020, Möbel Kraft, C-529/19, ECLI:EU:C:2020:846, punktid 27–29.

pole tal ammugi mingit kontrolli. Lisaks ei oleks selline tõlgendus kooskõlas kaupleja kohustusega anda selget lepingueelset teavet.

5.11.3. Kaup, mis võib kiiresti rikneda või aeguda

Artikkel 16

d) sellise kauba tarnimisega, mis võib kiiresti rikneda või aeguda

Kiiresti riknev või aeguv on asjaomase kauba objektiivne omadus. Mõned ilmsed näited punktis d osutatud kaubast, mis võib kiiresti rikneda või aeguda, on järgmised:

- lühikese säilimistähtajaga toiduained ja joogid, sealhulgas külmikus säilitatavad toiduained;
- restoranide tarnitavad kaasavõtmiseks mõeldud toidud;
- värsked lilled.

Kaasavõtmiseks mõeldud toitude restoranipoolset korrapärasest kohaletoimetamist käsitlevate lepingute puhul võib tarbija (kuigi tal ei oleks õigust tegelikust kättetoimetamisest taganeda) taganemisõigust käsitlevate õigusnormide alusel kauba korrapärase kohaletoimetamise lepingu siiski tühistada vastavalt artikli 9 lõike 2 punkti b alapunktile iii, st 14 päeva jooksul pärast esimest kohaletoimetamist.

Taimedel on oma olemuselt piiratud eluiga, mille jooksul nende omadused säilivad. Põhimõtteliselt muudab nõue, et keegi (nt kättetoimetav ettevõtja, tarbija) peab nende omaduste säilitamiseks aktiivselt sekkuma, sellised taimed teistest kaupadest (tekstiil, elektroonikaseadmed jne) objektiivselt erinevaks. Need muud kaubad ei ole kiiresti riknevad või aeguvad, kui neid ladustatakse sobivates tingimustes ja tarbija on artikli 14 lõikes 2 ette nähtud vastutuse vältimiseks kohustatud hoiduma nende hoidmisest ebatavalistes tingimustes enne nende tagasisaatmist.

Seepärast on vaja juhtumipõhist hindamist, võttes arvesse hoold, mida taimed vajavad oma omaduste säilitamiseks pikema aja jooksul, sealhulgas juhul, kui tarbija need tagastab. Seega tuleks taganemisõigust kohaldada ainult juhul, kui asjaomased taimed ei ole kiiresti riknevad või aeguvad.

5.11.4. Tervisekaitse või hügieeni nõuetest tingituna pakendisse suletud kaup

Artikkel 16

e) suletud kauba tarnimisega, mis ei ole kõlblik tagasisaatmiseks tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel ning mis on pärast kohaletoimetamist avatud

Selleks et toote suhtes saaks kohaldada punkti e kohast erandit taganemisõigusest, peaksid sulgemiseks (nt kaitseümbrise või -kile abil) olema veenvad tervisekaitse või hügieenilised põhjused. Seda erandit võib kohaldada näiteks järgmiste toodete suhtes, kui tarbija need pärast kohaletoimetamist avab:

- kosmeetikatooted, näiteks huulepulgad;
- hambaharjad, pardlid jms hügieenitarbed.

Kohus otsustas kohtuotsuses slewo, C-681/17, et see erand ei ole kohaldatav madratsite suhtes. Euroopa Kohus märkis eelkõige, et just kauba olemus on tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel pakendi sulgemist õigustada võiv asjaolu, mistõttu kaotab pakendis sisalduv kaup sellise pakendi avamisel tervisekaitse või hügieeninõuetele vastavuse tagatise ⁽¹⁴¹⁾.

⁽¹⁴¹⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 27. märts 2017, slewo, C-681/17, ECLI:EU:C:2019:255, punkt 37.

Seega on artikli 16 esimese lõigu punktis e sätestatud erand taganemisõigusest kohaldatav üksnes juhul, kui selles viidatud avatud pakendiga kaupa **ei ole enam üldse võimalik tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel turustada**, eeldusel et asja enda olemus muudab võimatuks või kauplejale ülemäära keeruliseks selliste meetmete kasutamise, mis võimaldavad kauba uuesti müüki panna, ilma tervisekaitse või hügieeni nõudeid rikkumata ⁽¹⁴²⁾.

5.11.5. Kaup, mis ei ole muudest esemetest enam eraldatav

Artikkel 16

f) sellise kauba tarnimine, mis ei ole oma olemuse tõttu pärast kohaletoimetamist muudest esemetest enam eraldatav

Tarbija õiguste direktiivi põhjenduses 49 on viidatud kütuse tarnimisele kui näitele kaubast, mis ei ole muudest esemetest enam eraldatav.

5.11.6. Lepingud, mille täitmiseks on kehtestatud konkreetne kuupäev või ajavahemik

Artikkel 16

l) muuks kui eluaseme otstarbel majutuse pakkumine, kaubatransport, autorendi-, toitlustus- või vaba aja veetmise teenused, kui lepingus on ette nähtud teenuse osutamise konkreetne kuupäev või ajavahemik

Selle erandi kohaldamiseks peaks lepingus olema kindlaks määratud teenuse osutamise konkreetne kuupäev või ajavahemik. Kuna tegemist on erandiga, tuleks seda tõlgendada taas kitsalt ⁽¹⁴³⁾. Seetõttu tuleks seda kohaldada põhjenduses 49 esitatud põhjuseid silmas pidades: „[...] Taganemisõiguse andmine tarbijale oleks ebakohane ka teatavate teenuste puhul, kui **lepingu sõlmimine tähendab teatud vahendite reserveerimist**, millele oleks taganemisõiguse kasutamise korral raske uut tarbijat leida. Selliseks näiteks oleks hotellide, puhkemajade, kultuuri- või spordiüritustega seotud reserveerimine“. Seega ei tohiks artikli 16 esimese lõigu punktis l sätestatud taganemisõiguse piirangut kohaldada sellise vaba aja veetmise teenuse lepingute suhtes, mille maht ei ole piiratud.

Põhjenduses 49 on toodud järgmised näited, mille puhul kohaldatakse artikli 16 esimese lõigu punktis l sätestatud erandit:

- hotellide ja puhkemajade broneerimine;
- kindlal kuupäeval toimuvad kultuuri- või spordiüritused ning teatrietendused;
- toitlustamine kindlal kuupäeval toimival sünnipäeva- või pulmapeol.

Ka mõistet „kaubatransport“ tuleb tõlgendada laialt. Kohtuasjas *easyCar*, C-336/03, mis käsitles kaugmüügi direktiivi 97/7/EÜ, otsustas Euroopa Liidu Kohus, et „transport“ hõlmab ka transpordivahendi tarbija käsutusse andmist ⁽¹⁴⁴⁾. Selle tõlgenduse kohaselt võib veoautode üürimine kauba veoks konkreetsel kuupäeval jääda artikli 16 punktis l kauba transportimiseks sätestatud erandi kohaldamisalasse.

Lisaks, kuigi artikli 16 esimese lõigu punkt l hõlmab lepinguid kauba transportimiseks, ei kohaldata seda ladustamisteenusete suhtes, isegi kui neid pakutakse konkreetsel kuupäeval.

⁽¹⁴²⁾ *Ibid.*, punkt 40. Vt ka jaotis 6.5.4 kohtuotsuse C-681/17 üksikasjade kohta.

⁽¹⁴³⁾ Eeldatavasti antakse täiendavaid suuniseid vaba aja tegevustega seotud taganemisõiguse kohta pooleliolevas kohtuasjas *CTS Eventim*, C-96/21, mis käsitleb olukorda, kus kaupleja ei osuta otse tarbijale vaba aja veetmise teenust, vaid üksnes müüb tarbijale sellise teenuse kasutamise õigust.

⁽¹⁴⁴⁾ Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, 10. märts 2005, *easyCar*, C-336/03, ECLI:EU:C:2005:150, eelkõige punktid 26 ja 31.

5.11.7. Tarbija tellitud parandustööd

Artikkel 16

h) lepingutega, mille puhul tarbija on kauplejalt konkreetselt tellinud kohaletuleku selleks, et kaupleja teostaks seal kiireloomulisi parandus- või hooldustöid. Kui kaupleja sellise külastuse käigus osutab lisaks tarbija poolt konkreetselt tellitud teenustele muid teenuseid või tarnib muid kaupu kui hoolduseks või parandamiseks tingimata vajalikud varuosad, kohaldatakse nende täiendavate teenuste või kaupade suhtes taganemisõigust

Tarbija õiguste direktiivi artikli 16 esimese lõigu punktis h sätestatud erand taganemisõigusest hõlmab kiireloomulisi parandus- ja hooldustöid.

Kõigi muude parandustööde puhul, mis ei ole kiireloomulised, on tarbijatel taganemisõigus ja kauplejad peavad neid sellest õigusest muu hulgas teavitama. Kui kauplejad ei ole tarbijatele taganemisõiguse kohta teavet esitanud või on selle teabe esitamisega viivitanud, kohaldatakse artiklit 10 ja artikli 14 lõike 4 punkti a. Tarbijad saavad kasutada oma taganemisõigust 14 päeva jooksul pärast lepingu sõlmimist. Artikli 16 esimese lõigu punkti a kohaselt kaotab tarbija siiski taganemisõiguse, kui (parandus)teenus on täielikult osutatud. Selle piirangu kohaldamiseks peab kaupleja hankima: 1) tarbija eelneva sõnaselge nõusoleku ja 2) tarbija kinnituse, et ta on teadlik taganemisõiguse kaotamisest juhul, kui kaupleja on lepingu täies mahus täitnud. Need kaks tingimust teenuse osutamise alustamiseks enne taganemistähtaja lõppemist on sätestatud väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute puhul artikli 7 lõikes 3 ja kauglepingute puhul artikli 8 lõikes 8.

Artikkel 16

Selliste teenuslepingute puhul, millest tuleneb tarbija maksekohustus, kui tarbija on konkreetselt taotlenud kaupleja külastust parandustööde tegemise eesmärgil, võivad liikmesriigid sätestada, et tarbija kaotab taganemisõiguse pärast seda, kui teenus on täielikult osutatud, tingimusel et lepingu täitmine on alanud tarbija eelneval sõnaselgel nõusolekul.

See direktiivi (EL) 2019/2161⁽⁴⁵⁾ artikli 16 kolmandas lõigus sätestatud õiguslik võimalus annab liikmesriikidele võimaluse teha erand artikli 16 esimese lõigu punktis a sätestatud taganemisõiguse kaotamise tingimustest, nähes ette, et artikli 16 kolmanda lõiguga hõlmatud parandustööde puhul piisab sellest, kui kaupleja saab tarbijalt lepingu täitmise alustamiseks eelneva sõnaselge nõusoleku. Seega ei ole kaupleja sellisel juhul kohustatud nõudma ka tarbija kinnitust selle kohta, et ta on teadlik taganemisõiguse kaotamisest, nagu on ette nähtud artikli 7 lõikes 3 või artikli 8 lõikes 8.

5.12. **Õiguslikud võimalused eelneva kokkuleppeta külastuste või väljasõitude korral**

5.12.1. Sissejuhatus

Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti nii ebaasate kaubandustavade direktiivi kui ka tarbija õiguste direktiivi, lubades liikmesriikidel võtta vastu õigusnorme, et kaitsta tarbijate õigustatud huve agressiivsete ja eksitavate turundus- või müügitavade eest, kui kaupleja külastab tarbijat eelneva kokkuleppeta tarbija kodus või korraldab väljasõite eesmärgiga reklaamida või müüa tarbijatele tooteid, kui sellised õigusnormid on proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja õigustatud tarbijakaitse vajadusega. Õigusnormide loogikat on selgitatud direktiivi (EL) 2019/2161 põhjendustes 54–57, milles rõhutatakse kooskõla subsidiaarsuse põhimõttega ja õigusaktide täitmise tagamise hõlbustamise eesmärki.

Ebaasate kaubandustavade direktiiv sisaldab üldnormi, mis võimaldab liikmesriikidel vastu võtta proportsionaalseid, mittediskrimineerivaid ja õigustatud siseriiklikke õigusnorme, et kaitsta tarbijaid kauplejapoolsete agressiivsete või eksitavate eelnevalt kokku leppimata külastuste ja/või kaupleja korraldatud väljasõitude eest (üksikasjalikum teavet saab ebaasate kaubandustavade direktiivi suuniste jaotisest 1.1).

⁽⁴⁵⁾ Vt direktiivi (EL) 2019/2161 põhjendus 42.

Lisaks ebaausate kaubandustavade direktiivi üldnormile võimaldab muudetud tarbija õiguste direktiiv liikmesriikidel vastu võtta siseriiklikke õigusnorme, millega nähakse ette soodsamad normid taganemisõiguse kohta. Selleks võivad liikmesriigid seoses tarbija õiguste direktiivi artikli 9 lõikega 1a, artikli 10 lõikega 2, artikli 14 lõikega 4 ja artikliga 16 ette näha pikema, 30-päevase taganemistähtaaja (14 päeva asemel) või kalduda kõrvale mitmest kehtivast taganemisõiguse kasutamisega seotud erandist, kui tegemist on eelneva kokkuleppeta külastuste või väljasõitudega.

Tarbija õiguste direktiivi artikli 29 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid teatama komisjonile 28. novembriks 2021 riiklikest meetmetest, millega tehakse erand taganemisõigusest, ja mis tahes hilisematest muudatustest, st eriteatega, milles selgitatakse täpseid asjaomaseid siseriiklikke õigusnorme, mitte lihtsalt ülevõtmismeetmeid käsitleva üldise teate osana.

5.12.2. Taganemistähtaaja pikendamine

Artikli 9 lõikes 1a on sätestatud, et liikmesriigid võivad pikendada 14 päeva pikkust taganemistähtaega 30 päevani lepingute puhul, mis on sõlmitud olukorras, kus kaupleja külastab tarbijat eelneva kokkuleppeta tarbija kodus või kus kaupleja korraldab väljasõite eesmärgiga tarbijale tooteid reklaamida või müüa.

Artikkel 9

1a. Liikmesriigid võivad selleks, et kaitsta tarbijate õigustatud huve seoses agressiivsete või eksitavate turustus- või müügitavadega, võtta vastu normid, millega pikendatakse lõikes 1 osutatud 14-päevast taganemistähtaega 30 päevani lepingute puhul, mis on sõlmitud olukorras, kus kaupleja külastab tarbijat eelneva kokkuleppeta tarbija kodus või kus kaupleja korraldab väljasõite eesmärgiga tarbijale tooteid reklaamida või müüa. Sellised normid peavad olema proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja õigustatud tarbijakaitse vajadusega.

Artikli 6 lõiget 4, artikli 9 lõiget 2, artikli 10 lõiget 2 ja artikli 14 lõiget 4, milles osutatakse taganemisõigusele, muudeti samuti direktiiviga (EL) 2019/2161, et kajastada selle ajavahemiku võimalikku pikendamist 30 päevani.

Artikli 6 lõige 4

4. Käesoleva artikli lõike 1 punktides h, i ja j osutatud teabe võib esitada I lisa A osas toodud taganemise näidisjuhendit kasutades. Kaupleja on täitnud käesoleva artikli lõike 1 punktides h, i ja j kehtestatud teavitamisnõuded, kui ta on esitanud selle juhendi tarbijale nõuetekohaselt täidetuna. **Viited I lisa A osas sätestatud taganemise näidisjuhendis esitatud 14-päevasele taganemistähtajale asendatakse viidetega 30-päevasele taganemistähtajale juhul, kui liikmesriigid on võtnud vastu artikli 9 lõike 1a kohased normid.**

Artikli 9 lõige 2

2. **Ilma et see piiraks artikli 10 kohaldamist, lõpeb käesoleva artikli lõikes 1 osutatud taganemistähtaeg 14 päeva või juhul, kui liikmesriigid on võtnud vastu käesoleva artikli lõike 1a kohased normid, 30 päeva pärast**

Artikli 10 lõige 2

2. Kui kaupleja on tarbijale edastanud käesoleva artikli lõikes 1 ette nähtud teabe 12 kuu jooksul alates artikli 9 lõikes 2 osutatud päevast, lõpeb taganemistähtaeg 14 päeva **või juhul, kui liikmesriigid on võtnud vastu artikli 9 lõike 1a kohased normid, 30 päeva pärast** kuupäeva, mil tarbija sai kõnealuse teabe.

Artikli 14 lõige 4

4. Tarbija ei kannu kulusid:

b) tarnitava digitaalse infosisu eest, mida ei edastata füüsilisel andmekandjal, täielikult või osaliselt, kui:

- i) tarbija ei ole andnud eelnevat sõnaselget nõusolekut teenuse osutamise alustamiseks enne artiklis 9 osutatud 14- **või 30-päevase tähtaja lõppu**

5.1.2.3. Taganemisõiguse kasutamisega seotud eranditest kõrvalekaldumine

Artikkel 16

Liikmesriigid võivad selleks, et kaitsta tarbijate õigustatud huve seoses agressiivsete või eksitavate turustus- või müügitavadega, kalduda kõrvale esimese lõigu punktides a, b, c ja e sätestatud taganemisõiguse kasutamisega seotud eranditest lepingute puhul, mis on sõlmitud olukorras, kus kaupleja külastab tarbijat eelneva kokkuleppeta tarbija kodus või kus kaupleja korraldab väljasõite eesmärgiga tooteid tarbijale reklaamida või müüa. Sellised normid peavad olema proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja õigustatud tarbijakaitse vajadusega.

Lepingute puhul, mis on sõlmitud olukorras, kus kaupleja külastab tarbijat eelneva kokkuleppeta tarbija kodus või kus kaupleja korraldab väljasõite eesmärgiga tooteid tarbijale reklaamida või müüa, võivad liikmesriigid kalduda kõrvale järgmistest taganemisõiguse kasutamisega seotud eranditest:

- teenuslepingud pärast seda, kui teenus on täielikult osutatud (artikli 16 esimese lõigu punkt a);
- sellise kauba tarnimine või teenuste osutamine, mille hind sõltub finantsturu kõikumisest, mida kaupleja ei saa mõjutada ja mis võib ilmneda taganemistähtaja jooksul (artikli 16 esimese lõigu punkt b);
- sellise kauba tarnimine, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele (artikli 16 esimese lõigu punkt c);
- suletud kauba tarnimine, mis ei ole kõlblik tagasisaatmiseks tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel ning mis on pärast kohaletoimetamist avatud (artikli 16 esimese lõigu punkt e).

Kõrvalekaldumine **ei tähenda tingimata taganemisõiguse kasutamisega seotud erandi täielikku kohaldamata jätmist**. See võib seisneda ka kehtiva erandi muutmises, et muuta see tarbijale soodsamaks, tagades samas, et see on proportsionaalne (ka kauplejate õigustatud huve silmas pidades), mittediskrimineeriv ja õigustatud tarbijakaitse vajadusega.

6. Kohaletoimetamine

Artikkel 18

1) Kui lepinguosalisel ei ole kättetoimetamise ajaks kokku leppinud teisiti, tarnib kaupleja kauba, andes kauba füüsiliselt üle tarbija valdusse või tema kontrolli alla põhjendamatu viivitusega, kuid mitte hiljem kui 30 päeva pärast lepingu sõlmimist.

2) Kui kaupleja ei ole täitnud oma kohustust kaup tarbijaga kokku lepitud ajal või lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul kohale toimetada, nõuab tarbija kauplejalt kauba kohaletoimetamist olukorrale vastava lisatähtaja jooksul. Kui kaupleja ei toimetata kaupa kohale lisatähtaja jooksul, on tarbijal õigus leping lõpetada.

Esimest lõiku ei kohaldata müügilepingute suhtes, kui kaupleja on keeldunud kaupa kohale toimetamast või kui oluline on kohaletoimetamine kokkulepitud ajavahemikul, võttes arvesse kõiki lepingu sõlmimisega kaasnevaid asjaolusid, või kui tarbija teatab kauplejale enne lepingu sõlmimist, et oluline on tarnimine konkreetseks kuupäevaks või konkreetsel kuupäeval. Kõnealustel juhtudel, kui kaupleja ei toimetata kaupa kohale tarbijaga kokku lepitud ajal või lõikes 1 kokkulepitud tähtaja jooksul, on tarbijal õigus leping viivitamatult lõpetada.

3) Lepingu lõpetamise korral tagastab kaupleja põhjendamatu viivitusega kõik lepingu alusel saadud summad.

4) Lisaks lepingu lõpetamisele vastavalt lõikele 2 võib tarbija kasutada muid siseriikliku õigusega ette nähtud õiguskaitsevahendeid.

Artiklit 18 kohaldatakse üksnes müügilepingute suhtes, nagu on sõnaselgelt sätestatud artikli 17 lõikes 1. Artikli 18 sätted kauba kohaletoimetamise aja kohta on seotud artikli 5 lõike 1 punktis d ja artikli 6 lõike 1 punktis g sätestatud nõudega märkida kauba kohaletoimetamise aeg.

Artikli 6 lõike 1 punkti g kohaselt, milles käsitletakse **kauglepinguid ja väljaspool äriruume sõlmitavaid lepinguid**, on kauplejal kohustus teatada tarbijale „aeg, mille jooksul kaupleja on kohustatud kauba tarnima“. **Äriruumides sõlmitavate lepingute** puhul tuleb see teave esitada vastavalt artikli 5 lõike 1 punktile d juhul, kui see on asjakohane.

Seega ei ole **äriruumides sõlmitavate lepingute** puhul seda teavet vaja esitada, kui kaup tarnitakse või teenus osutatakse viivitamata. Äriruumides sõlmitavate müügilepingute puhul ei ole seda teavet vaja esitada ka juhul, kui müüja kavatseb kauba kohale toimetada artikli 18 lõikes 1 sätestatud 30-päevase tähtaja jooksul (vt ka 3. jagu lepingueelse teavitamise nõuete kohta).

On oluline märkida, et direktiiv ei sisalda teenuslepinguid käsitlevaid erinorme juhuks, kui kaupleja jätab märkimata teenuste osutamise aja. Sellise tegevusetuse tagajärgi võib reguleerida siseriikliku õigusega.

Artikli 18 lõikes 2 on sätestatud, et kui kaupleja ei toimetata kaupa kohale selle tähtaja jooksul või tarbijale öeldud tähtaja jooksul, peab tarbija leppima kauplejaga kokku kohaletoimetamise tähtaja pikendamises. Kui kaupleja ei toimetata kaupa kohale ka lisatähtaja jooksul, on tarbijal õigus leping lõpetada.

Kui aga kindlaksmääratud kohaletoimetamise aeg või vaikumisi 30-päevane tähtaeg on väga oluline (nt põhjenduses 52 näitena toodud pulmakleidi kohaletoimetamise puhul) ja kaupleja ei toimetata kaupa kohale õigel ajal, peaks tarbijal olema õigus leping pärast algselt kokkulepitud tähtaja möödumist viivitamata lõpetada.

Seda, kuidas tarbija peaks kauplejale lepingu lõpetamisest teatama, võib reguleerida siseriiklike õigusaktidega (vt põhjendus 52).

Artikli 18 lõike 4 kohaselt võib siseriiklikus õiguses näha tarbijale ette ka muud õiguskaitsevahendid, mille kohta on esitatud näited põhjenduses 53: „Lisaks tarbija õigusele leping lõpetada juhul, kui kaupleja ei ole täitnud oma kohustust kaupu käesoleva direktiivi kohaselt kohale toimetada, võib tarbija kooskõlas kohaldatava siseriikliku õigusega kasutada muid õiguskaitsevahendeid, **nagu andes kauplejale kohaletoimetamiseks lisatähtaja, nõudes lepingu täitmist, viivitades maksmisega ning nõudes kahju hüvitamist.**“

Artikli 18 lõike 3 alusel peab kaupleja tagastama lepingu lõpetamise korral põhjendamatu viivitusega kõik makstud summad. Direktiivis ei ole sätestatud tagasimaksmise tähtaega. Kui tarbija ja kaupleja vahel tekib vaidlus tagasimaksmise aja üle, peavad pädevad siseriiklikud asutused ja kohtud hindama olukorda iga juhtumi puhul eraldi. Tagasimakse tegemiseks peaks põhimõtteliselt piisama mõnest tööpäevast.

7. Riisiko üleminek

Artikkel 20

Lepingutes, mille kohaselt kaupleja saadab kauba tarbijale, läheb kauba hävimise või kahjustumise riisiko üle tarbijale, kui tarbija või tema määratud kolmas isik, kes ei ole kauba kättetoimetaja, on saanud kauba füüsiliselt oma valdusse. Kauba üleandmisega kättetoimetajale läheb riisiko siiski üle tarbijale, kui tarbija tellis kauba kättetoimetamise kättetoimetajalt, ent kaupleja ei pakkunud kõnealust võimalust, ilma et see piiraks tarbija õigusi kättetoimetaja suhtes.

Artikli 20 kohaselt läheb riisiko üle tarbijale ka kauba üleandmisel kauba kättetoimetajale, kui kättetoimetaja valis välja tarbija, mitte seda ei pakkunud kaupleja.

E-kaubanduse, postimüügi jms kaudu tellitud kaupade regulaarne kättetoimetamine toimub sageli ilma, et tarbija kohaletoimetatud kaupa kohe kontrolliks. Direktiivi kohaselt läheb riisiko üle tarbijale hetkel, mil ta võtab kauba füüsiliselt oma valdusse, olenemata sellest, kas seda on puuduste avastamiseks kontrollitud. Kaupade müügi direktiivis (EL) 2019/771 on siiski sätestatud kohustus tarnida veatut kaupa. Selle direktiivi artiklis 11 on sätestatud õigusnormid mis tahes mittevastavuse tõendamise kohustuse kohta.

8. Maksevahendite kasutamise tasu

Artikkel 19

Liikmesriigid keelavad kauplejatel nõuda teatud maksevahendite kasutamise eest tarbijatelt tasu, mis ületab kaupleja kulutusi sellise vahendi kasutamise eest.

8.1. Sissejuhatus

Artiklit 19 kohaldatakse maksevahendite kasutamise suhtes. Kuna maksevahendite mõistet ei ole ühelgi moel määratletud, tuleks artiklit 19 kohaldada mis tahes maksevahendite, sealhulgas sularaha suhtes.

Tuleb märkida, et makseteenused kui sellised kuuluvad finantsteenuste kategooriasse, mis on vastavalt tarbija õiguste direktiivi artikli 3 lõike 3 punktide d direktiivi kohaldamisalast välja jäetud. Seetõttu ei kohaldata direktiivi nõudeid makseteenuse osutajate suhtes. Artiklis 19 sätestatud kohustus ei ole suunatud makseteenuse osutajatele, vaid teistele kauplejatele, kes sõlmivad tarbijatega lepinguid, mis kuuluvad tarbija õiguste direktiivi kohaldamisalasse. See säte keelab neil kauplejatel nõuda tarbijatelt teatava maksevahendi kasutamise eest tasu, mis ületab selliste vahendite kasutamise tavalisi kulusid.

Artikli 19 kohaldamisala on oluliselt kitsendatud läbivaadatud makseteenuste direktiiviga (edaspidi „teine makseteenuste direktiiv“), mida kohaldatakse alates 13. jaanuarist 2018. Teise makseteenuste direktiivi artikli 62 lõikega 4 on konkreetselt keelatud võtta lisatasu:

- makseinstrumentide eest, mille vahendustasusid⁽¹⁴⁶⁾ reguleeritakse kaardipõhiste maksetehingute vahendustasusid käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2015/751⁽¹⁴⁷⁾ (edaspidi „vahendustasude määrus“); see keeld puudutab makseid, mis tehakse tarbijate deebet- ja krediitkaartidega, mida ELi kaarditurul kasutatakse enam kui 95 % tehingute puhul;
- makseteenuste eest, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu SEPA määrust (EL) nr 260/2012,⁽¹⁴⁸⁾ st eurodes tehtavad krediit- ja otsekorraldused.

Seetõttu on tarbija õiguste direktiivi artikkel 19 asjakohane ainult kaartide puhul, mille suhtes ei ole piirmäära kehtestatud, st ärikliendi kaardid, nagu ettevõttelekaardid, ja nn kolme osapoolega süsteemide poolt välja antud kaardid, mille puhul on kaardi välja andnud süsteem ise, mis kvalifitseeruks samal ajal pangana, ning sularahamaksete puhul.

Tuleb siiski märkida, et teise makseteenuste direktiivi artikli 62 lõige 5 annab liikmesriikidele võimaluse keelata või piirata lisatasu võtmist konkreetsete makseinstrumentide puhul, mida vahendustasude määrus ei hõlma, nagu eespool nimetatud ärikliendi kaardid ja kolme osapoolega süsteemide väljastatud kaardid.

8.2. Mõiste „tasud“ määratlus

Artiklit 19 tuleks kohaldada igat liiki tasude suhtes, mis on seotud maksevahenditega, olenemata sellest, kuidas neid tarbijatele esitatakse.

- Näiteks peaksid artikliga 19 olema hõlmatud **haldus-, broneerimis- või käitlustasud**, kui neid on võimalik konkreetse makseviisi kasutamisega vältida.

Allahindlusi, mida tehakse tarbijatele teatava maksevahendi, tavaliselt otsekorralduse kasutamise korral, ei tuleks automaatselt käsitada kõikide muude olemasolevate maksevahendite kasutamise tasudena artikli 19 tähenduses. Seda seetõttu, et see allahindlus võib olla tingitud kaupleja õigustatud huvist edendada teatavate, tema äristruktuuri seisukohast tõhusamate maksevahendite kasutamist⁽¹⁴⁹⁾.

⁽¹⁴⁶⁾ Mitmepoolsed vahendustasud on mitmepoolselt kokku lepitud tasud, mida maksavad maksaja/tarbija makseteenuse pakkujad ja makse saaja / kaupleja makseteenuse pakkujad.

⁽¹⁴⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/751 kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude kohta (ELT L 123, 19.5.2015, lk 1).

⁽¹⁴⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta määrus (EL) nr 260/2012, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediit- ja otsekorraldustele tehnilised ja ärilised nõuded ning muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009 (ELT L 94, 30.3.2012, lk 22).

⁽¹⁴⁹⁾ Otsekorraldused võimaldavad kauplejal eeskätt prognoosida sularahavoogu. Seega võidakse otsekorralduse kasutamisel pakkuda allahindlust mitte niivõrd konkreetse maksevahendi kasutamise eest, kui võrd selleks, et ärgitada tarbijat tegema kindlaksmääratud kuupäeval korrapäraseid makseid.

Ei saa siiski välistada, et lisatasude nõudmine artikli 19 tähenduses võidakse saavutada sellega, et eri maksevahendite puhul tehakse identseid või erinevaid allahindlusi ning allahindluskavast väljapoole jäetakse näiteks vaid üks või kaks makseviisi. Iga allahindluskava vastavust artikliga 19 tuleks hinnata iga juhtumi puhul eraldi.

Artikkel 19 reguleerib teatava maksevahendi kasutamise eest võetavaid tasusid. See ei takista kauplejaid küsimast samade kaupade või teenuste eest erinevaid hindu, kui neid müüakse eri müügikanalite kaudu.

— Näiteks kontserdipileti eest võidakse küsida teatris kohapeal müümisel kõrgemat hinda kui selle müümisel teistes müügipunktides.

8.3. Mõiste „kaupleja kulutused“ määratlus

8.3.1. Kaupmehe teenustasu ja muud otsekulud

Direktiivis ei ole määratletud ega täpsustatud artiklis 19 kasutatud mõistet „kaupleja kulutused“.

Enamiku kauplejate jaoks on **kaupmehe teenustasu** kaardimaksete vastuvõtmisega tekkivate kulude kõige suurem komponent. Kaupmehe teenustasu hõlmab üldjuhul järgmist:

- (1) vahendustasu, mida kaupleja pank (vastuvõttev pank) maksab kaardi väljastajale ⁽¹⁵⁰⁾;
- (2) tasud, mida kaupleja pank maksab maksekaardisüsteemile (nt Visa või MasterCard), ning
- (3) marginaal, mille kaupleja pank kulude katteks ja kasumi teenimiseks endale jätab.

Krediitkaarditehingute puhul on kaupmehe teenustasu tavaliselt kindlaks määratud protsendina tehingu väärtusest, samas kui deebetkaarditehingute puhul on see tavaliselt, kuigi mitte kõikjal, kindel määr. Kaupmehe teenustasu erineb märkimisväärselt sõltuvalt käibest, ettevõtlussektorist ja kaupleja muudest omadustest.

Lisaks **võib kaupleja maksta vastuvõtvale pangale või makseteenuse vahendajale tehingu- või üldtasusid.**

Makseteenuse vahendajad aitavad mõnel jaemüüjal võtta vastu turvalisi makseid ning võivad võtta tasu maksefunktsioonide pakkumise, pettuste avastamise ja ohjamise teenuste ja/või teenuste eest, mida vastuvõtavad pangad tavaliselt osutavad ⁽¹⁵¹⁾.

8.3.2. Üldised ettevõtluskulud

Kauplejatel tekivad tavaliselt ka muud ettevõtluskulud, mida saab lähtuvalt kasutatavast maksevahendist kaudselt seostada maksete vastuvõtmise või töötlemisega. Need on peamiselt halduskulud, seadmete paigaldus- ja häälestustasud ning pettuste ohjamisest ja riskijuhtimisest tulenevad kulud.

8.3.3. Kulutused, mis õigustavad maksevahendite kasutamise eest tasu nõudmist

Maksevahendi kasutamisega seotud kulutustena artikli 19 tähenduses tuleks käsitada **üksnes tasusid, mida kauplejal maksevahendi kasutamise eest otse nõutakse.**

Kaupleja kulutused, mida saab tarbijatele kehtestatud tasude põhjendamisel õigustatult arvesse võtta, on **kaupmehe teenustasu ja tehingu- või üldtasud, mis makstakse vahendajatele mõne või kõigi kaubandusteenuste eest, mida tavaliselt osutavad vastuvõtavad pangad.** Sellistel juhtudel suhtleb vahendaja tavaliselt vastuvõtva pangaga ja on jaemüüjate jaoks kontaktpunktiks, pannes vastuvõtva panga asjakohaste teenuste eest nõutavatele tasudele juurde hinnalisandi.

⁽¹⁵⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määruses (EL) 2015/751 kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude kohta (ELT L 123, 19.5.2015, lk 1) on sätestatud teenustasu ülemmäär 0,2 % tehingu väärtusest tarbija deebetkaarditehingute puhul ja 0,3 % tarbija krediitkaarditehingute puhul. Sellega määratakse selgelt kindlaks osa kaupleja kulutustest.

⁽¹⁵¹⁾ Makseteenuse vahendajad aitavad jaemüüjatel vastu võtta turvalisi makseid, mis on tehtud interneti teel või mõnel muul viisil, nagu kõnekeskuse või tellimuskirja kaudu, mille puhul „kaardiomanik ei viibi füüsiliselt kohal“. Vahendajad võivad nõuda tasu: i) internetimaksete ja muude kaugmaksete vastuvõtmiseks vajalike seadmete või teenuste pakkumise eest (nt jaemüüja veebisaidi maksete vastuvõtmiseks vajaliku funktsionaalsuse tagamine); ja/või ii) pettuse avastamise ja ohjamise teenuste pakkumise eest (millele mõned vahendajad on spetsialiseerunud); ja/või mõne või kõikide tavaliselt vastuvõtva panga osutatavate teenuste pakkumise eest (kuni tehingu täieliku töötlemiseni). Sellistel juhtudel suhtleb vahendaja tavaliselt vastuvõtva pangaga ja on jaemüüjate jaoks kontaktpunktiks, küsides vastuvõtva panga asjaomastelt tasudelt hinnalisandit.

Kaupleja otsustada on see, kas kasutada näiteks järgmiste artiklite/teenuste pakkumisel allhankeid:

- müügikohtades kasutatavate seadmete, nagu kiibi- ja PIN-koodi seadmete soetamine ja hooldamine;
- pettuste ärahoidmiseks pettuste üle järelevalve teostamine ja maksekaardisektori andmeturbenõuete järgimise tagamine, mida nõutakse kõikides peamistes kaardivõrgustikes;
- taristu, nagu veebisaitide maksete vastuvõtmiseks vajalik funktsionaalsus või kõnekeskused, väljatöötamine ja korrashoidmine, et töödelda kaardimakseid, ning
- töötajate koolitamine.

Makseseadmete ning pettuste avastamise ja ohjamise (või sarnaste) teenuste kulusid tuleks selle asemel käsitada üldiste ettevõtluskuludena, olenemata sellest, kas neid teenuseid osutab kaupleja ise või kasutab ta selleks allhankijat. Allhankija kasutamise korral küsitakse neid tavaliselt põhitasudest või kaupmehe teenustasust eraldi.

Maksete töötlemise ja sularaha käitlemisega kaasnevad **tööjõukulud**, mille suurust on keeruline hinnata, kuna need sisalduvad sageli üldistes halduskuludes. **Pettuste ohjamise ja riskijuhtimise** kulud on eri sektorite ja kauplejate puhul väga erinevad, kuid üldiselt arvatakse, et tänu uute elektrooniliste maksetehnoloogiate kasutuselevõtule on need kulud vähenemas. Kuna need kulud on omased vastavale äritegevusele (isegi kui need on tehtud selleks, et tagada õigusnormide täitmine), ei tuleks ka neid hõlmata mõistega „teatud maksevahendite kasutamise seotud kulutused“ artikli 19 tähenduses, vaid neid tuleks käsitada osana üldistest ettevõtluskuludest.

See seisukoht peab iseäranis paika nende ettevõtjate puhul, kes müüvad kaupu või osutavad teenuseid üksnes interneti teel ja aktsepteerivad ainult elektroonilisi maksevahendeid. Selliste ettevõtjate puhul on elektroonilise makse töötlemise seotud personalikulud ning pettuste või riskijuhtimisega seotud kulud nende ärimudeli põhielemendid.

Pealegi kui lähtuda praktilisemast vaatenurgast, kui hõlmata mõistega „kulutused“ kõik võimalikud elemendid, mis võivad olla seotud maksevahendiga kasvõi kaudselt, **muutuks artikli 19 täitmise tagamine keeruliseks ja kaoks selle igasugune praktiline toime (effet utile)**. See on nii näiteks seetõttu, et üldsusele on kättesaadav väga vähe teavet halduskulude kohta ning seadmete ja/või paigaldamise täpsed kulud saab välja arvutada vaid summa jaotamisel teadmata arvu tehingute vahel. Seetõttu peaksid kauplejad need kulud tagasi teenima pigem oma kaupade või teenuste hinna kaudu kui nõudma tarbijatelt maksevahendi kasutamise eest lisatasu.

8.4. **Maksed välissularahas**

Maksed välissularahas on samuti „maksevahend“ artikli 19 tähenduses. Seepärast ei tohiks kaupleja kasutada valuuta konverteerimist selleks, et selle abil kehtestada tarbijale lisatasusid, mis ei ole põhjendatud välissularahas maksmise võimaluse pakkumisel tegelikult tehtud kulutustega (eelkõige kulutused, mida kaupleja teeb vastu võetud sularaha konverteerimiseks).

- Näiteks kui kõrvalises piirkonnas restorani pidav kaupleja aktsepteerib erandkorras turisti välisvaluutas tehtavat sularahamakset, võib kohaldatah vahetuskurs olla tegelikult veidi kõrgem, et katta kaupleja lähimasse panku sõitmise erakorralised kulud ja panga poolt vahetuse eest võetavad tasud.
- Ülemäärase vahetuskursi kohaldamisega eespool kirjeldatud stsenaariumi korral rikutaks siiski artiklit 19, kuna sellisest tehingust saadav tulu ületaks oluliselt erakorralisi kulusid.
- Seevastu juhul kui välissularaha aktsepteerimine maksevahendina on kaupleja jaoks tavapärane äritava, on põhjendatud kulud tõenäoliselt üksnes kohaldatavad valuutavahetustasud. Sellega on näiteks tegemist olukorras, kus restoran asub puhkekeskuses, mis teenindab sageli turiste, kes maksavad välissularahas.

9. Telefonikõned

Artikkel 21

Liikmesriigid tagavad, et kui kaupleja haldab telefoniliini selleks, et temaga saaks seoses sõlmitud lepinguga telefoni teel ühendust võtta, ei pea tarbija kauplejaga ühendust võttes maksma rohkem kui põhitariifi järgi.

Esimene lõik ei piira telekommunikatsiooniteenuste osutajate õigust selliste kõnede eest tasu võtta.

Selle sätte eesmärk on kaitsta tarbijaid lisatasude eest juhul, kui neil on vaja helistada kauplejale, kellega nad on sõlminud lepingu, näiteks kaebuse esitamiseks. Selliste telefonikõnede puhul ei tohi tarbijalt nõuda põhitariifist suuremat tasu. Direktiiviga (EL) 2019/2161 muudeti tarbija õiguste direktiivi artikli 3 lõike 3 punkti k, laiendades artikli 21 kohaldamisala nii, et see hõlmaks ka sõitjateveoteenuseid.

Kuigi põhitariifi mõistet ei ole tarbija õiguste direktiivis sõnaselgelt määratletud, on selle eesmärk nõuda, et kauplejad tagaksid, et tarbijad ei maksa artikli 21 kohaste kõnede eest rohkem kui elektroonilise side teenuse **puhaskulud**. Seda kinnitas Euroopa Kohus kohtuotsuses C-568/15, märkides, et põhitariif vastab tavalise telefonikõne tavapärasele tasule, milleks tarbija peab valmis olema ja mille puhul ei ole vaja, et kaupleja teavitab sellest summast tarbijat⁽¹⁵²⁾. Teisisõnu ei tohi kõnetasud ületada **tavapärasele (geograafilisele) laua- või mobiiltelefoninumbri**le helistamise maksumust.

Telefoninumbrite hulka, mille puhul nõutakse maksmist põhitariifi alusel, kuuluvad ka mittegeograafilised numbrid, mis tavaliselt sisalduvad elektroonilise side teenuste osutajate kindlaksmääratud kuutasuga kõneminutikomplektide pakkumistes, ja telefoninumbri, mille puhul rakendatav tariif ei ületa geograafilisele numbrile helistamisel rakendatavat tariifi.

Seevastu numbrivahemikud, mille suhtes tavaliselt kohaldatakse **eritariifi**, ei vasta tõenäoliselt põhitariifi nõudele. Tavaliselt võimaldavad nn **tasulised telefoninumbri**d nende kasutajatel (kauplejatel) rahastada või aidata rahastada kõnekestuste kulusid või teenida nende kõnede pealt lisatulu, jagades tulu telekommunikatsioonivõrgu operaatoritega. Praktikaks on väga ebatõenäoline, et kõned tasulistele telefoninumbritele tasutakse põhitariifi alusel. Samal ajal selgitas Euroopa Kohus kohtuotsuses C-568/15 ka seda, et kui järgitakse põhitariifi reeglit, ei ole oluline, kas kaupleja teenib selliste kõnede pealt kasumit või mitte⁽¹⁵³⁾.

Kuigi artikliga 21 piiratakse telefonikõnede maksumust, jääb artikliga 21 hõlmatud eesmärkidel kauplejale helistamise tegelik hind eri tarbijate jaoks erinevaks, sõltudes telefonikõne jaoks valitavast elektroonilise side teenuse osutajast.

Mõistet „põhitariif“ ei tohiks tarbija õiguste direktiivi kohaldamisel tõlgendada nii, nagu see kohustaks kauplejaid kasutama nn tasuta telefoninumbreid, mille eest helistaja ei pea üldjuhul maksma. Samuti ei tohiks seda tõlgendada nii, nagu see kohustaks kauplejat valima konkreetset sideteenuse osutajat või lülituma mobiiltelefonilt ümber lauatelefonile või vastupidi.

Artikkel 21 ei tohiks mõjutada olemasolevaid erinevusi riigisiseste ja rahvusvaheliste kõnede ning mobiilside rändlusteenuste tasude vahel, mida nõuavad elektroonilise side teenuste osutajad. Seega võib juhtuda, et teises liikmesriigis asuvalle müüjale helistav tarbija maksab kõne eest rohkem kui kaupleja riigis asuvad tarbijad.

Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas Starman, C-332/17,⁽¹⁵⁴⁾ käsitleti olukorda, kus ettevõtja pakub artikliga 21 hõlmatud eesmärkidel oma tarbijatele nii põhitariifiga telefoninumbrit kui ka mobiiltelefonilt helistades põhitariifist kõrgema hinnaga klienditoe lühinumbrist. Euroopa Kohus leidis, et ka sellises olukorras on artikliga 21 vastuolus see, kui kaupleja võtab tarbijalt põhitariifist kõrgemat tasu. See kehtib olenemata sellest, kas kaupleja on teavitanud tarbijat arusaadaval ja kergesti kättesaadaval viisil alternatiivse telefoninumbri olemasolust, mille eest küsitakse tasu põhitariifi alusel, ning tarbija on siiski vabatahtlikult otsustanud kasutada mõnda muud numbrit artikli 21 tähenduses:

⁽¹⁵²⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 2. märts 2017, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-568/15, ECLI:EU:C:2017:154, punkt 22.

⁽¹⁵³⁾ *Ibid.*, punktid 31 ja 32.

⁽¹⁵⁴⁾ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 13. september 2018, Starman, C-332/17, ECLI:EU:C:2018:721.

„direktiivi 2011/83 artikli 21 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, et juhul, kui kaupleja on kõigile oma klientidele teinud kättesaadavaks ühe või mitu põhitariifist kõrgema tariifiga lühinumbrist, maksavad kauplejaga lepingu sõlminud tarbijad, kes võtavad kauplejaga telefoni teel ühendust seoses sõlmitud lepinguga, põhitariifist kõrgemat hinda.“⁽¹⁵⁵⁾.

Seega, isegi kui tarbija kasutas (ilmselgelt) kallimat alternatiivset telefoninumbrist kui põhitariifiga telefoninumbrist, on sellisel tarbijal ikkagi õigus maksta asjaomase kõne eest ainult põhitariifi järgi. Selleks et tagada sellisel juhul artiklis 21 sätestatud õiguse kasutamine, peab tarbijal olema asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt juurdepääs asjakohastele õiguskaitsevahenditele, st võimalus nõuda põhitariifi ületava makstud hinna hüvitamist.

Euroopa Kohtu otsus iseenesest ei keela kauplejal kasutada eri liiki numbreid muudel kui artikliga 21 hõlmatud eesmärkidel, nt broneeringu tegemiseks. Seejuures peaksid kauplejad pöörama erilist tähelepanu sellele, et tarbijad kasutaksid õiget numbrist, st põhitariifiga numbrist, kui nad helistavad artikliga 21 hõlmatud eesmärkidel.

10. Lisamaksed

Artikkel 22

Enne tarbija sidumist lepingu või pakkumisega küsib kaupleja tarbija sõnaselget nõusolekut mis tahes lisatasu maksmise kohta, mis lisandub kaupleja peamise lepingulise kohustuse täitmise eest kokku lepitud tasule. Kui kaupleja ei ole saanud tarbija sõnaselget nõusolekut, ent on seda järelanud, kasutades selliseid vaikimisi valikuid, mille tarbija peab tagasi lükkama, et vältida lisatasu maksmist, siis on tarbijal õigus kõnealune makse tagasi saada.

Artikli 3 lõike 3 punkti k kohaselt kehtib artiklis 22 sätestatud keeld kasutada lisakaupade või -teenuste pakkumisel ja nende eest tasu nõudmisel eelmärgistatud märkeruute ka sõitjateveoteenuste suhtes. Lisaks kohaldatakse seda olenemata sellest, kas lisateenus ise kuulub üldjuhul direktiivi kohaldamisalasse. Artikliga 22 keelatud eelmärgistatud märkeruudud võivad hõlmata näiteks:

- kiirkullerteenuse kasutamise võimalust või hoolduslepingut IT-seadmete ostmisel;
- kindlustuslepingut lennupileti ostmisel.

11. Direktiivi täitmise tagamine

11.1. Direktiivi täitmise tagamine avaliku ja eraõiguse kaudu

Vastavalt artiklile 23 peavad liikmesriigid tagama direktiivi täitmise tagamiseks vajalike **piisavate ja tõhusate vahendite olemasolu**.

Artikkel 23

- 1) Liikmesriigid tagavad käesoleva direktiivi täitmise tagamiseks vajalike piisavate ja tõhusate vahendite olemasolu.
- 2) Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud vahendite hulka kuuluvad õigusnormid, mille kohaselt üks või mitu järgmistest siseriikliku õigusega määratud asutustest võib/võivad koosõlas siseriikliku õigusega pöörduda kohtute või pädevate haldusasutuste poole, et tagada käesoleva direktiivi ülevõtmiseks vastu võetud siseriiklike õigusnormide kohaldamine:
 - a) riigiasutused või nende esindajad;
 - b) tarbijaorganisatsioonid, kellel on õigustatud huvi tarbijaid kaitsta;
 - c) kutseorganisatsioonid, kellel on õigustatud huvi meetmeid võtta.

⁽¹⁵⁵⁾ Ibid., punkt 33.

Mitme tarbija õiguste direktiivi sättega nähakse ette otsesed õiguskaitsevahendid juhuks, kui kaupleja ei täida vastavaid kohustusi. Täpsemalt nähakse tarbija õiguste direktiivi artikli 6 lõikega 6, artikliga 10, artikli 18 lõikega 2 ja artikliga 22 ette konkreetsed õiguskaitsevahendid tarbijatele, samal ajal kui artikliga 21 keelatakse kauplejal nõuda tarbijalt lepingujärgsete telefonipäringute eest põhitariifist suuremat tasu ning artikliga 27 vabastatakse tarbija kohustusest maksta inertsmüügi korral mis tahes tasu. Nagu on täpsustatud tarbija õiguste direktiivi põhjenduses 14, ei mõjuta see siseriiklikku lepinguõigust seoses lepinguõiguse aspektidega, mida käesoleva direktiiviga ei reguleerita, sealhulgas siseriiklikku õigust seoses üldiste lepinguliste õiguskaitsevahenditega. Sellest tulenevalt võivad liikmesriigid sätestada siseriiklikus õiguses täiendavad lepingulised õiguskaitsevahendid.

Tarbijad saavad kasutada selliseid õiguskaitsevahendeid üksikahagide kaudu. Lisaks kehtestati Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2020/1828,⁽¹⁵⁶⁾ mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid, kõigis liikmesriikides võimalus tagada tarbija õiguste direktiivi täitmine ka **esindushagide** kaudu. Selliseid hagisid võivad esitada pädevad üksused, taotledes keelavaid ja heastavaid meetmeid mõjutatud tarbijate nimel⁽¹⁵⁷⁾.

11.2. *Direktiivi kohaldamine kolmandate riikide kauplejate suhtes*

Tarbija õiguste direktiivi kohaldatakse kolmandate riikide kauplejate suhtes vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 864/2007⁽¹⁵⁸⁾ lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“) ja määrusele (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“). Rooma I ja Rooma II määrust kohaldatakse nii tsiviil- kui ka kaubandusvaidlustes. Tarbija õiguste direktiivis on sätestatud nii lepinguvälised kohustused (eelkõige lepingueelse teavitamise nõuded, eelmärgistatud märkeruutude kasutamise keeld jne) kui ka lepingulised kohustused (eelkõige taganemisõigus, kauba kättetoimetamist reguleerivad õigusnormid ja lepingu sõlmimise kinnitus).

Lepinguväliste võlasuhete, eelkõige tarbija õiguste direktiivist tulenevate lepingueelse teavitamise nõuete puhul oleks Rooma II määruse kohaselt kohaldatav õigus lepinguõigus, mida kohaldataks lepingu suhtes, kui leping oleks sõlmitud⁽¹⁵⁹⁾. Seetõttu kasutatakse lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks samu kriteeriume kui lepinguliste võlasuhete suhtes tsiviil- ja kaubandusajades Rooma I määruse alusel. **See tähendab, et nii lepinguliste kui ka lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatav õigus oleks identne**, kui lepinguosalisel ei ole kokku leppinud teisiti. Õiguse valiku kokkulepete suhtes kehtivad siiski Rooma I ja Rooma II määruses sätestatud piirangud.

Rooma I määruse artikli 6 lõike 1 punktis b on sätestatud, et kui tarbija sõlmib lepingu teise riigi kauplejaga, kes mis tahes viisil suunab oma äritegevuse tarbija elukohariiki, reguleerib lepingut üldjuhul selle riigi õigus, kus on tarbija harilik viibimiskoht. Äri- või kutsetegevuse suunamist tarbijariiki on täpsemalt selgitatud käesolevate suuniste jaotises 3.1.8.

Rooma I määruse artikli 6 lõikes 2 on sätestatud, et kui lepinguosalisel valivad kohaldatavaks õiguseks mõne muu õiguse, ei või see valik siiski põhjustada tarbija ilmajätmist kaitses, mis on talle ette nähtud tarbija hariliku viibimiskoha riigi õigusnormidega, millest lepinguosalisel ei saa oma lepingus kõrvale kalduda.

Tarbija õiguste direktiivis sätestatud õigused ja kohustused on sellised imperatiivsed sätted, kuna artiklis 25 on sätestatud, et tarbijad ei saa loobuda õigustest, mis on neile antud käesoleva direktiivi ülevõtmisega seotud siseriiklike meetmete võtmisega. Sellest tulenevalt peab kolmanda riigi kaupleja alati, kui ta pöördub ühe või mitme ELi liikmesriigi tarbijate poole, järgima tarbija õiguste direktiivi nõudeid, eelkõige lepingueelse teavitamise nõudeid ja lepingust taganemise õigust.

⁽¹⁵⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/1828, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ (ELT L 409, 4.12.2020, lk 1).

⁽¹⁵⁷⁾ Vt direktiivi (EL) 2020/1828 artikkel 4.

⁽¹⁵⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“) (ELT L 199, 31.7.2007, lk 40).

⁽¹⁵⁹⁾ Rooma II määruse artikli 12 lõige 1.

11.3. Karistused

Tarbija õiguste direktiivi artiklis 24 käsitletakse karistusi direktiivi üle võtvate siseriiklike õigusnormide rikkumise eest. Lõikes 1 nõutakse, et liikmesriigid kehtestaksid karistusnormid, mida kohaldatakse tarbija õiguste direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike sätete rikkumise korral. See jätab liikmesriikide otsustada, mis liiki karistusi kohaldatakse, ja kindlaks määrata karistuste määramise menetlused, tingimusel et need on tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Karistusi käsitlevad õigusnormid erinevad eespool nimetatud õigusnormidest, mis käsitlevad individuaalseid lepingulisi õiguskaitsevahendeid asjaomaste üksiktarbijate jaoks, ning täiendavad neid.

Direktiiviga (EL) 2019/2161 lisati artiklisse 24 täiendavad nõuded. Esiteks esitatakse selles mitteammendav näitlik loetelu karistuste kohaldamise kriteeriumidest (lõige 2). Teiseks sätestatakse selles konkreetsemad normid (lõiked 3 ja 4) trahvide kohta suurte piiriüleste rikkumiste eest, mille suhtes kohaldatakse tarbijakaitsealast koostööd käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/2394⁽⁶⁰⁾ (edaspidi „tarbijakaitsealase koostöö määrus“) kohaseid koordineeritud õigusaktide täitmise tagamise meetmeid.

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 15 julgustatakse liikmesriike trahvidest saadava tulu jaotamisel „arvestama tarbijate üldhuvide, samuti muude kaitstud avalike huvide kaitse edendamisega“.

Lõikes 5 nõutakse, et liikmesriigid teavitaksid komisjoni karistusi reguleerivatest siseriiklikest õigusnormidest ja nende hilisematest muudatustest, st eriteatega, milles selgitatakse täpseid asjaomaseid siseriiklike õigusnorme, mitte üksnes ülevõtmismetmeid käsitleva üldise teate osana.

11.3.1. Karistuste määramise kriteeriumid

Artikli 24 lõikes 2 on sätestatud kuus mitteammendavat ja näitlikku kriteeriumi, mida liikmesriikide pädevad asutused ja kohtud peaksid karistuste määramisel arvesse võtma. Neid kohaldatakse „asjakohasel juhul“ kõikide rikkumiste suhtes nii riigisisesele kui ka piiriülestele olukordades.

Artikkel 24

2. Liikmesriigid tagavad, et karistuste määramisel võetakse asjakohasel juhul arvesse järgmisi kriteeriume, mille loetelu on mitteammendav ja näitlik:

- a) rikkumise laad, raskusaste, ulatus ja kestus;
- b) meetmed, mille kaupleja on võtnud tarbijate kantud kahju leevendamiseks või heastamiseks;
- c) kaupleja toime pandud varasemad rikkumised;
- d) rikkumisest kauplejale tulenenud rahaline kasu või rikkumise abil välditud kahju juhul, kui asjakohased andmed on kättesaadavad;
- e) kauplejale teistes liikmesriikides sama rikkumise eest määratud karistused piiriüleste juhtumite puhul, kui teave selliste karistuste kohta on kättesaadav Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/2394 loodud mehhanismi kaudu;
- f) juhtumi asjaolude suhtes kohaldatavad muud raskendavad või kergendavad tegurid.

Mõningaid kriteeriume on selgitatud direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 7. Põhjenduses 8 on täpsustatud, et need „ei pruugi olla asjakohased kõikide rikkumiste, eriti kergemate rikkumiste korral“. Lisaks peaksid liikmesriigid „võtma arvesse ka karistuste määramise eesmärgil kohaldatavates õigusaktides sisalduvaid muid üldpõhimõtteid, näiteks topeltkaristamise keeldu (*non bis in idem*)“.

Rikkumise tahtlikkus on oluline punktides a ja f sätestatud kriteeriumide kohaldamisel. Tahtlus **ei ole** aga rikkumise korral karistuse määramise vajalik tingimus.

Punktis c sätestatud kriteerium hõlmab asjaomase kaupleja samu või erinevaid varasemaid tarbija õiguste direktiivi rikkumisi.

⁽⁶⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2394 tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 345, 27.12.2017, lk 1).

Punktis e sätestatud kriteerium puudutab juhtumeid, kus sama rikkumine on toimunud mitmes liikmesriigis. Seda kohaldatakse ainult juhul, kui teave teiste liikmesriikide poolt sama rikkumise eest määratud karistuste kohta on kättesaadav tarbijakaitsealase koostöö määruse alusel loodud koostöömehhanismi kaudu.

Olenevalt juhtumi asjaoludest võib (võivad) karistus(ed), mis on samale kauplejale määratud teises liikmesriigis (liikmesriikides) sama rikkumise eest, viidata nii suuremale ulatusele kui ka raskusele punkti a alusel ja/või kvalifitseeruda varasemaks rikkumiseks punkti c alusel. Seetõttu võivad teistes liikmesriikides sama rikkumise eest määratud karistused olla raskendavaks asjaoluks. Karistuse määramist teistes liikmesriikides sama rikkumise eest võib kaaluda ka koos muude raskendavate asjaoludega, mis on hõlmatud punktis f nimetatud muude kriteeriumidega, mis viitavad üldiselt muudele raskendavatele või kergendavatele asjaoludele. Samas võib karistus, mille teine liikmesriik määrab samale kauplejale sama rikkumise eest, olla asjakohane ka *non bis in idem* põhimõtte kohaldamisel vastavalt siseriiklikule õigusele ja tarbijakaitsealase koostöö määruse artikli 10 lõikele 2 ⁽¹⁶¹⁾.

11.3.2. Karistused tarbijakaitsealase koostöö määruse kohaste koordineeritud õigusaktide täitmise tagamise meetmete raames

Artikli 24 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud täiendavad, üksikasjalikumad normid (võrreldes lõikes 1 sätestatud üldnormiga) karistuste kohta, mis peavad olema siseriikliku õiguse kohaselt kehtestatavad **rikkumiste puhul, mille suhtes kohaldatakse tarbijakaitsealase koostöö määruse kohast koordineeritud tegevust.**

Tarbijakaitsealase koostöö määruse artikli 21 kohaselt peavad koordineeritud tegevusest mõjutatud liikmesriikide pädevad asutused **võtma laiaulatusliku rikkumise või liidu mõõtmega laiaulatusliku rikkumise eest vastutava kaupleja suhtes tulemuslikul, tõhusal ja koordineeritud viisil õigusaktide täitmise tagamise meetmeid, sealhulgas määrama karistusi.** „Laiulatuslikud rikkumised“ ja „liidu mõõtmega laiaulatuslikud rikkumised“ on piiriülesed rikkumised, mis on määratletud tarbijakaitsealase koostöö määruse artikli 3 punktides 3 ja 4 ⁽¹⁶²⁾.

Selle rikkumise kategooria puhul peavad liikmesriigid artikli 24 lõike 3 kohaselt nägema ette **võimaluse määrata trahve ja et maksimaalne trahvisumma oleks vähemalt 4 % kaupleja aastakäibest.** Seega võivad liikmesriigid kehtestada maksimaalse trahvikünnise, mis on samuti suurem kui 4 % kaupleja aastakäibest. Nad võivad ka otsustada kohaldada trahvi, mis põhineb suuremal võrdluskäibel, näiteks kaupleja ülemaailmsel käibel. Samuti võivad nad tarbijakaitsealase koostöö koordineerimise määruse kohase koordineeritud tegevuse puhul kohaldatavaid karistusi laiendada muud liiki rikkumistele, näiteks riigisisestele rikkumistele.

Kui teave kaupleja aastakäibe kohta ei ole kättesaadav, näiteks hiljuti asutatud äriühingute puhul, peavad liikmesriigid artikli 24 lõike 4 kohaselt ette nägema võimaluse määrata **vähemalt kahe miljoni euro suurune maksimaalne trahv.** Jällegi võivad liikmesriigid kehtestada maksimaalse trahvikünnise, mis on samuti suurem kui 2 miljonit eurot.

Trahve käsitlevate siseriiklike õigusnormide ühtlustamise eesmärk on tagada, et õigusaktide täitmise tagamise meetmed oleksid võimalikud ja sidusad kõigis tarbijakaitsealase koostöö määruse kohases koordineeritud õigusaktide täitmise tagamise tegevuses osalevates liikmesriikides.

⁽¹⁶¹⁾ Tarbijakaitsealase koostöö määruse artikli 10 punkt 2: „Käesoleva määruse kohaldamisel peab artiklis 9 sätestatud õiguste rakendamine ja kasutamine olema proportsionaalne ning kooskõlas liidu ja liikmesriikide õigusega, sealhulgas kohaldatavate menetluslike tagatiste ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhimõtetega. Käesoleva määruse kohaldamisel võetud uurimis- ja õigusaktide täitmise tagamise meetmed peavad olema asjakohased, arvestades tarbijate huve kaitsvate liidu õigusaktide rikkumise laadi ja rikkumisest tuleneva tegeliku või võimaliku kahju olemust.“

⁽¹⁶²⁾ Tarbijakaitsealase koostöö määruse artikli 3 punkt 3: „Laiulatuslik rikkumine – a) tarbijate huve kaitsvate liidu õigusaktidega vastuolus olev tegevus või tegevusetus, mis on kahjustanud, kahjustab või võib tõenäoliselt kahjustada nende tarbijate kollektiivseid huve, kes elavad vähemalt kahes muus liikmesriigis kui see, kus: i) tegevus või tegevusetus alguse sai või toimus, ii) on tegevuse või tegevusetuse eest vastutava kaupleja asukoht või iii) võib leida tegevusega või tegevusetusega seotud tõendeid või kaupleja varasid; või b) tarbijate huve kaitsvate liidu õigusaktidega vastuolus olev tegevus või tegevusetus, mis on kahjustanud, kahjustab või võib tõenäoliselt kahjustada tarbijate kollektiivseid huve ja millel on ühiseid tunnuseid sealhulgas sama ebaseaduslik tava, sama huvi rikkumine ja toimepanemine sama kaupleja poolt samaaegselt vähemalt kolmes liikmesriigis.“
Tarbijakaitsealase koostöö määruse artikli 3 punkt 4: „Liidu mõõtmega laiaulatuslik rikkumine – laiaulatuslik rikkumine, mis on kahjustanud, kahjustab või võib tõenäoliselt kahjustada tarbijate kollektiivseid huve vähemalt kahes kolmandikus liikmesriikides, mille elanikkond moodustab kokku vähemalt kaks kolmandikku liidu elanikkonnast.“

Trahvide määramisel vastavalt artikli 24 lõigetele 3 ja 4 kohaldatakse artikli 24 lõikes 2 sätestatud ühiseid kriteeriume, sealhulgas eelkõige „rikkumise laadi, raskusastet ja kestust või ajalist mõju“. **Pädeva asutuse või kohtu poolt konkreetsel juhul määratud tegelik trahv võib olla väiksem** kui eespool kirjeldatud maksimumsummad, sõltuvalt rikkumise laadist, raskusastmest ja muudest asjakohastest tunnustest.

Kui tarbijakaitsealase koostöö määrusest tulenevatest koordineerimiskohustustest ei tulene teisiti, võib pädev asutus või kohus otsustada määrata perioodilisi trahve (nt igapäevased trahvid), kuni kaupleja lõpetab rikkumise. Samuti võib ta otsustada määrata trahvi tingimuslikult, kui kaupleja ei lõpeta rikkumist ettenähtud tähtaja jooksul, hoolimata vastavast ettekirjutusest.

Asjaomane käive, mida tuleb trahvi arvutamisel võtta arvesse võtta, on trahvi määranud liikmesriigis tekkinud käive. Artikli 24 lõige 3 võimaldab siiski määrata trahvi ka kaupleja käibe alusel **kõikides koordineeritud tegevusest mõjutatud liikmesriikides**, kui tarbijakaitsealase koostöö tulemusel määrab üks liikmesriik trahvi osalevate liikmesriikide nimel.

Direktiivi (EL) 2019/2161 põhjenduses 10 on selgitatud, et „[t]eatavatel juhtudel võib kauplejaks olla ka äriühingute kontsern“. Seega, kui **rikkumise eest vastutav kaupleja on äriühingute kontsern**, võetakse trahvi arvutamisel arvesse kontserni kogukäivet asjaomastes liikmesriikides.

Direktiivis ei ole määratletud võrdlusaasta mõistet aastakäibe kindlakstegemiseks. Seepärast võivad riiklikud ametiasutused trahvi kindlaksmääramiseks kasutada näiteks **viimaseid aastakäibe andmeid, mis on kättesaadavad** karistuse määramise otsuse tegemise ajal (st eelneva majandusaasta andmed).

LISA

**Käesolevas teatises nimetatud kohtuasjade nimekiri
(järjestatud kohtuotsuse tegemise aasta järgi)**

Kohtuasja number ja nimetus	Teema(d)	Teatise jaotis(ed)
1999		
C-423/97 – Travel-Vac	Direktiiv 85/577/EMÜ – Kohaldamisala – Osaajalise kasutamise õiguse lepingud – Õigus lepingust loobuda	2.1. Väljaspool kaupleja äriruumi sõlmitavad lepingud
2005		
C-20/03 – Burmanjer	Rändkaubandus – Ajakirjade tellimuste müük – Eelnev tegevusluba	1.4. Segatüüpi lepingud
2009		
C-489/07 – Messner	Direktiiv 97/7/EÜ – Tarbijakaitse – Sidevahendi abil sõlmitud lepingud – Tarbija taganemisõiguse kasutamine – Müüjale kasutamise eest makstav tasu	5.5.4. Tarbija vastutus kauba väärkasutuse eest
2012		
C-49/11 – Content Services	Direktiiv 97/7/EÜ – Tarbijakaitse – Sidevahendi abil sõlmitud lepingud – Tarbijate teavitamine – Esitatud või saadud teave – Püsiv andmekandja – Mõiste – Hüperlink tarnija veebilehel – Lepingust taganemise õigus	4.4. Kinnitus lepingu sõlmimise kohta
2016		
C-149/15 – Wathelet	Direktiiv 1999/44/EÜ – Tarbekaupade müük ja nendega seotud garantiid – Kohaldamisala – Mõiste „müüja“ – Vahendaja – Erakorralised asjaolud	3.2.2. Kaupleja identifitseerimis- ja kontaktandmed
2017		
C-375/15 – BAWAG	Direktiiv 2007/64/EÜ – Makseteenused siseturul – Raamlepingud – Eelnev üldteave – Kohustus esitada teave paberikandjal või muul püsival andmekandjal – Internetipanga e-postkasti kaudu edastatud teave	4.4. Kinnitus lepingu sõlmimise kohta
C-568/15 – Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main	Direktiiv 2011/83/EL – Artikkel 21 – Telefonikõne – Telefoniliini haldamine kaupleja poolt selleks, et tarbija saaks temaga seoses sõlmitud lepinguga ühendust võtta – Keeld kohaldada põhitariifist suuremat tariifi – Mõiste „põhitariif“	9. Telefonikõned
2018		
C-105/17 – Kamenova	Direktiiv 2005/29/EÜ – Artikli 2 punktid b ja d – Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 2 punkt 2 – Mõisted „ettevõtja“ või „kaupleja“ ja „kaubandustavad“	1.1. Mõisted „kaupleja“ ja „tarbija“ 3.4.2. Lepinguosalise staatus

C-332/17 – Starman	Direktiiv 2011/83/EL – Artikkel 21 – Tarbijalepingud – Telefonikõned – Telekommunikatsiooniteenuste osutaja praktika pakkuda oma lepingulistele klientidele põhitariifist kõrgema hinnaga klienditoe lühinumbrit	9. Telefonikõned
C-485/17 – Verbraucherzentrale Berlin	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 2 punkt 9 – Mõiste „äriruum“ – Kriteeriumid – Kaubandusmessil müügiletti kasutava kauplejaga sõlmitud müügileping	2.1. Väljaspool kaupleja äriruume sõlmitavad lepingud
2019		
C-430/17 – Walbusch Walter Busch	Direktiiv 2011/83/EL – Kauglepingud – Artikli 6 lõike 1 punkt h – Taganemisõigusest teavitamise kohustus – Artikli 8 lõige 4 – Leping, mis sõlmitakse sidevahendi abil, mis seab piiranguid teabe esitamise ruumile või ajale – Mõiste „teabe esitamise ruumi või aja piirangud“ – Ajakirjas sisalduv voldik – Tellimiskupong, milles on ära toodud hüperlink, kus asub taganemisõigust käsitlev teave	4.2.2. Tellimuse kinnitamise nupuga seoses esitatavad nõuded 5.2. Teave taganemisõiguse kohta
C-649/17 – Amazon EU	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 6 lõike 1 punkt c – Teavitamisnõuded kauglepingute ja väljaspool äriruume sõlmitud lepingute puhul – Kaupleja kohustus esitada oma telefoni- ja faksinumber nende „olemasolu korral“	3.1.2. Teabe selgus ja seos ebaausate kaubandustavade direktiiviga 3.2.2. Kaupleja identifitseerimis- ja kontaktandmed 5.2. Teave taganemisõiguse kohta
C-681/17 – slewo	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 6 lõike 1 punkt k ja artikli 16 punkt e – Kaugleping – Taganemisõigus – Erandid – Mõiste „suletud kaup, mis ei ole kõlblik tagasisaatmiseks tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel ning mis on pärast kohaletoometamist avatud“ – Madrats, mille pakendi on tarbija pärast kättesaamist eemaldanud	5.4.4. Tarbija vastutus kauba väärkasutuse eest
C-465/19 – B & L Elektrogeräte	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 2 punkti 8 alapunkt c ja artikli 2 punkt 9 – Väljaspool äriruume sõlmitav leping – Mõiste „äriruum“ – Leping, mis on sõlmitud kaubandusmessi müügiletis vahetult pärast seda, kui kaupleja pöördus messi ühisalal viibinud tarbija poole	2.2. Lepingud, mis sõlmitakse pärast tarbija poole pöördumist väljaspool äriruume
C-673/17 – Planet49	Direktiiv 95/46/EÜ – Direktiiv 2002/58/EÜ – Määrus (EL) 2016/679 – Isikuandmete töötlemine ja eraelu kaitse elektroonilise side sektoris – Küpsised – Mõiste „andmesubjekti nõusolek“ – Nõusoleku andmine eeltäidetud märkeruudu abil	5.6.1. Tarbija nõusolek teenuse koheseks osutamiseks

2020

C-583/18 – DB Vertrieb GmbH	Direktiiv 2011/83/EL – Kohaldamisala – Teenusleping – Artikli 2 punkt 6 – [Sõitjateveoteenuse] osutamise leping – Artikli 3 lõike 3 punkt k – Kaardid, mis annavad õiguse saada edaspidi [sõitjateveolepingute] sõlmimisel hinnaalandust – Selliste kaartide müümine veebis tarbijat taganemisõigusest teavitamata	1.7.5. Sõitjatevedu
C-208/19 – NK (eramu projekt)	Direktiiv 2011/83/EL – Kohaldamisala – Artikli 3 lõike 3 punkt f – Mõiste „lepingud uute hoonete ehitamiseks“ – Artikli 16 punkt c – Mõiste „kaup, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele“ – Arhitekti ja tarbija vaheline leping uue eramu projekti koostamiseks	1.7.1. Üürilepingud ja kinnisvaralepingud 5.1.1.2. Kaup, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele
C-266/19 – EIS	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 6 lõike 1 punktid c ja h ning lõige 4 – I lisa punkt A – Taganemisõigus – Teave, mida kauplejal tuleb esitada taganemisõiguse kasutamise tingimuste, tähtaja ja korra kohta – Kaupleja kohustus esitada „olemasolu korral“ oma telefoninumber – Ulatus	5.2. Teave taganemisõiguse kohta
C-329/19 – Condominio di Milano, via Meda	Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Artikli 1 lõige 1 – Artikli 2 punkt b – Mõiste „tarbija“ – Korteriomanike ühisus	1.1. Mõisted „kaupleja“ ja „tarbija“
C-380/19 – Deutsche Apotheke	Direktiiv 2011/83/EL – Vaidluste kohtuväline lahendamine – Artikli 13 lõiked 1 ja 2 – Kohustuslik teave – Teabe kättesaadavus	3.3.4. Kohtuvälised kahjuhüvituspõhiste mehhanismid
C-529/19 – Möbel Kraft	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 16 punkt c – Taganemisõigus – Erandid – Kaup, mis on valmistatud tarbija nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele – Kaup, mille valmistamist ettevõtja on alustanud	5.1.1.2. Kaup, mis on valmistatud tarbija esitatud nõuete järgi või mis on selgelt kohandatud konkreetse tarbija vajadustele
C-641/19 – PE Digital	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 2 punkt 11, artikli 14 lõige 3 ja artikli 16 punkt m – Kaugleping – Digitaalse infosu üleandmine ja digitaalsete teenuste osutamine – Taganemisõigus – Tarbija kohustus lepingust taganemise korral – Sellise summa kindlaksmääramine, mille tarbija peab maksma enne taganemisõiguse kasutamist osutatud teenuste eest – Taganemisõiguse kasutamisega seotud erand digitaalse infosu üleandmise korral	1.5. Digiteenuste ja internetipõhise digitaalse infosu eristamine 5.6.2. Tarbija hüvitamiskohustus

2021

C-922/19 – Stichting Waternet	Direktiiv 97/7/EÜ – Artikkel 9 – Direktiiv 2011/83/EL – Artikkel 27 – Direktiiv 2005/29/EÜ – Artikli 5 lõige 5 – I lisa punkt 29 – Ebaausad kaubandustavad – Mõiste „inertsmüük“ – Joogiveega varustamine	1.2. Mõiste „leping“
-------------------------------	---	----------------------

C-536/20 – Tiketa	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 2 punkt 2 – Mõiste „kaupleja“ – Artikli 8 lõige 1 – Teavitamisnõuded	3.1.2. Teabe selgus ja seos ebaausate kaubandustavade direktiiviga 3.2.2. Kaupleja identifitseerimis- ja kontaktandmed
C-96/21 – CTS Eventim	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 16 punkt 1 – Kultuurisündmusest taganemise õigus – Veebipõhine vahendaja	5.11.6. Lepingud, mille täitmiseks on kehtestatud konkreetne kuupäev või ajavahemik
C-179/21 – Victorinox	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 6 lõike 1 punkt m – Teave müüjigarantii kohta	3.2.6. Garantii ja müügijärgsed teenused
C-249/21 – Fuhrmann-2	Direktiiv 2011/83/EL – Artikli 8 lõike 2 teine lõik – Tellimuse kinnitamise nupu või sarnase funktsiooni „märgistamine“	4.2.1. Vahetult enne tellimuse esitamist esitatav teave